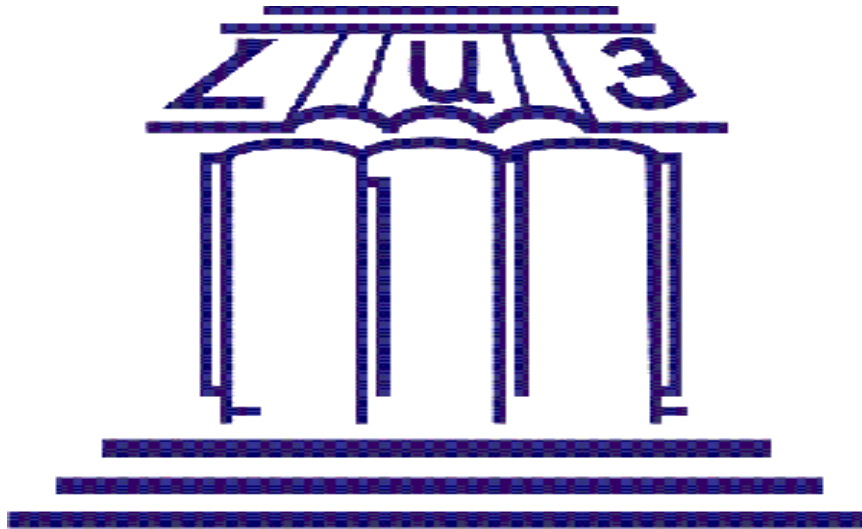

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1220

1221

116

1103

50

2001

2010

157
0-55
by

20

Printed in Turkey

ՍՒՐՈՅ ԽՐԱՏՆԵՐ

ՏԵՂԵՍՏԵՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԿՆԻԿՆԵՐՈՒՆ
ՀԱՄԵՐ

“Պէտք է մեզի՝ ալ աւելի ուշադրութիւն տալ մեր լըսած բանն-
րուն, որ չքուայ թէ երբեք պակսինք:”—Եփր. ք. 1:

0011

ՆՈՐ ԵՕՐՔ

Ի ՏՊԵՐԵՆԻ

ԵՍԵՐԻԳԵՅԻ ՏԵՏԵՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

1874

9200-WH

717
39

INTRODUCTION.

ALTHOUGH this book was written with special reference to those who have been for a season trained in our seminaries, yet it is hoped that it will be widely circulated and read by *all* the Christian women of Turkey, for whom the same counsels are designed, and who need the same aid in their endeavors to serve the Master. For this purpose we would here bespeak the coöperation of all pastors and teachers throughout the land, that by their agency this volume may be put into the hand of every woman who has learned to read the Word of God—praying that it may be the means, in the hands of God, of teaching many wives, mothers, and teachers more fully their duties, and making them more faithful in the discharge of them.

M. A. WEST.

Ե. Ջ. Դ :

Թէ՛կ աս գիրքը գրուեցաւ մեր ճեմարաններուն մէջ ժամանակ մը կըթուողներուն համար՝ բայց կը յուսացուի որ պիտի տարածուի բոլոր Տաճկաստանի մէջ, և բոլոր քրիստոնեայ կնիկները պիտի կարդան, որ անոնց ալ կը յարմարի աս խրատները՝ և անոնք ալ օգնութեան կը կարօտին Տերոջը ծառայելու պարտաւորութիւններնուն մէջ : Այսինոք կը հրաւիրենք աս երկրիս մէջ գտնուած բոլոր հովիւներուն և քարոզիչներուն գործակցութիւնը, որ իրենց օգնութեամբը աս գիրքը ամէն անոնց ձեռքը հասնի՝ որոնք Մատուցի խօսքը կարգաւ սորված են : Արթիւրով որ ասիկա Մատուցի ձեռքը գործիք մը ըլլայ, որ շատ ամուսիններ, մայրեր և ուսուցիչներ, իրենց պարտաւորութիւնները ալ աւելի սորվին, և հաւատարմութեամբ ի գործ դնեն :

Մ. Լ. Ռ :

Յ Ե Ն Կ :

Երկրաչափություն	9
Գ Լ . Ե .	
Չեր Կրկնաչափության հիմունքները	11
Գ Լ . Բ .	
Չեր Կրկնաչափության հիմունքները	16
Գ Լ . Գ .	
Ուրիշ անվանումներ և ձևեր Կրկնաչափության	21
Գ Լ . Դ .	
Ընդհանուր Կրկնաչափության հիմունքները	26
Գ Լ . Ե .	
Չեր Կրկնաչափության հիմունքները իրենց Ընդհանրության	37
Գ Լ . Ջ .	
Չեր Կրկնաչափության հիմունքները իրենց Սահմանների	47
Գ Լ . Ը .	
Չեր Կրկնաչափության հիմունքները իրենց Ընդհանրության	64

ԳԼ. Ը.

Ձեր Պարտաւորութիւնները իբրեւ Ռատցիէ 74

ԳԼ. Թ.

Քրիստոսի Գործը ինչ կը Պարունակէ 90

ԳԼ. Ժ.

Քրիստոսի Գործը ի՞նչ կը Պահանջէ 109

ԳԼ. ԺԱ.

Ըս Պահանջմանըները 'ի գործ դնելու Միջոցներ 135

ԳԼ. ԺԲ.

Ձեր Գործին Արդադրութիւնը 173

ԳԼ. ԺԳ.

Ըս Գործին Ուրախութիւնը և Այրարթը 204

ԳԼ. ԺԴ.

Այլընթացութիւն 224

Ն Ե Մ Ե Կ Մ Ը :

ՍԻՐԵԼԻ ԵՇԼԵԿԵՐՏՆԵՐՍ ,

Ետուած՝ որ իր ամենիմաստ նախախնամութեամբը աշխարհիս նայրերէն մեզ մէկտեղ բերաւ՝ և ժամանակ մը վարժապետի և աշակերտի սրանքին առնչութիւնը մեզի վայելել տուաւ , հիմա մեզ իրարմէ բաժնած է , ու շատ հաւանական է որ աս աշխարհիս վրայ ալ իրարու երես բնաւ պիտի չը տեսնանք : Ըս պատճառաւ մեծապէս կը փափաքիմ՝ ձեզմէ ամեն մէկընուզ սիրոյ նշան մը և յիշատակ մը ընծայել , որն որ ստէպ ձեր միտքը պիտի բերէ անցեալ տարիներուն մէջ վայելած կրթութիւննիդ , և օգնութիւն ըլլայ ձեզի՝ ձեր սորվածները հաւատարմութեամբ 'ի գործ դնելու :

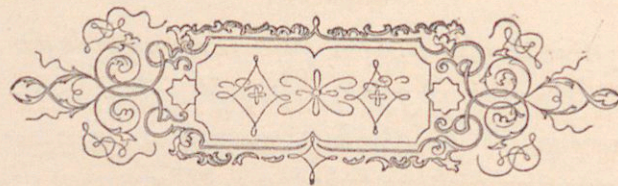
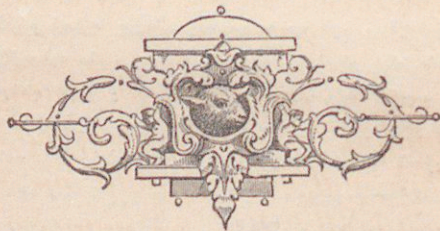
Ուրեմն կը խնդրեմ՝ որ աս փոքրիկ դիրքը ընդունիք իբրեւ ձեզի համար շարունակ բրած աղօթքներուս և ունեցած փափաքներուս մասնաւոր մէկ ապացոյցը : Ինչպէս որ ըսի , հաւանական է որ նորէն չի պիտի տեսնանք մէկըմէկ աս աշխարհիս վրայ , բայց մէկ օր մը կուգայ՝ երբ մէկտեղ պիտի կայնինք մեր դատաւորին առջևը , և վերջին հաշիւնիս տանք : Երանի թէ՛ հոն ուրախութեամբ հանդիպինք իրարու և ոչ թէ տրտմութեամբ . և թէ ամեն մէկերնիդ ձեր հասկերը հետեւնիդ բերելով մէկտեղ ցնծանք անպատմելի փառաւորեալ խնդութիւնով .

Այն մեծ օրը յիշելով՝ կուգեմ՝ ձեր միտքը բերել քանի մը խորհուրդներ, որ զրդուեմ՝ ձեզ աւելի ջանք ընելու և ձեր կոչումը ու ընտրութիւնը հաստատելու: “Վանդի այսպէս ձեզի առատօրէն պիտի շնորհուի մեր Տէր և Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսի յաւիտեան կամ թաղաւորութիւնը մտնելը:”

Ուստի կը խնդրեմ՝ որ սիրով ընդունիք ձեր վարժուհիին աս սիրոյ խորանները, և շատ անգամ կարդաք ու 'ի դործ դնէք: Տէրը իր օրհնութիւնը շնորհէ:

Ասանկ կ'աղօթէ ձեր սիրելի վարժուհին,

Մ. Լ. ՌԵՆՍԻՆ՝

ՍԻՐՈՅ ԽՐԵՏՆԵՐ

Տաճկաստանի Քրիստոնէայ Կնէնէրուն:

ԳԼ. Ե

ՁԵՐ ԿՈԶՈՒՄԻՆ ՈՒ ՊԵՏԵՍԻՆԵՆՏՈՒՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՈՒՆ՝

Ինչպէս որ Պողոս Առաքեալ Հռովմայեցոց ըսաւ, նոյնպէս ալ ես ձեզի ամէնուղ կրտսմ որ Տաճկաստանի մէջ էք, “Աստուծոյ սիրելիներուդ, սուրբ ըլլալու կանչուածներուդ՝ շնորհք և խաղաղութիւն ձեզի Աստուծոյ մեր Հօրմէն՝ ու Տէր Յիսուս Քրիստոսէն:” Կան-

չուած էք սուրբ ըլլալու, այսինքն՝
 “Մատուածային բնութեանը հա-
 զորդ,”* ուրեմն Մատուծոյ որդիք
 ըլլալու կանչուած էք: Ես կոչումը
 ձեր անձնական սրբութեանը կը վե-
 րաբերի. ուստի աս սրբութիւնը
 անհրաժեշտ հարկաւորութիւն ու-
 նի ձեր կոչմանը իբրեւ գործաւորներ
 Քրիստոսի այգիին մէջ: Քանզի
 առանց ձեր փորձառութեանը ի՞նչ-
 պէս կրնաք կենաց ճամբան ուրիշ-
 ներուն սորվեցնել: Ես նպատակաւ
 էր, սիրելի աշակերտներս, որ Ես-
 տուած ձեզ կանչեց, և ատեն մը
 դաստիարակեց, որ սորվեք թէ
 ի՞նչպէս ծառայելու էք իրեն և փա-
 աւորելու էք զենքը: Իր դիտա-
 ւորութիւնն էր որ՝ ճշմարտութեան
 զիտութիւնը ձեր ձեռքը կանդեղ
 մը ըլլայ խաւարի մէջ նստող շատե-

* ք. Պէր. Թ. 4:

րուն կենաց ճամբան ցուցունելու:
 Իր ձրի շնորհքովը ընտրեց ձեզ ձեր
 ազգին հազարաւորներուն մէջէն,
 և պատուական արտօնութիւններ
 պարգևեց, որոնք ուրիշները վայե-
 լած չէին. ասոր նայելով՝ ձեր պա-
 տասխանատուութիւնները խիստ
 մեծ են: Քրիստոս կըսէ, “Որուն
 որ շատ տրուեցաւ շատ պիտի ու-
 զուի անկէ, և որուն որ աւելի յանձ-
 նուեցաւ՝ ալ աւելի պիտի պահան-
 ջուի անկէ:” Ձեր կոչումը անանկ
 կոչում մըն է, որ մինչև անգամ
 հրեշտակ մը կրնայ ցանկալ ձեռք
 ձգելու. և յիրաւի կանչուած էք
 Մատուծոյ հրեշտակներն ըլլալու աս
 աշխարհիս վրայ: Ո՞վ կրնար ցան-
 կալ ձեզի յանձնուած գործէն աւելի
 բարձր և պատուական գործի մը:
 Ետ նոյն գործին համար էր որ մեր
 օրհնեալ Փրկիչը իր փառաց ամբողջ

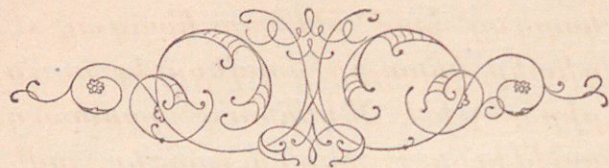
ձգեց, և աս խաւար ու մեղսալից աշխարհը եկաւ, կորսուածները փնտռելու և փրկելու: Ուրախ եղիք ուրեմն, սիրելիներս, ձեր փառաւոր կոչմանը համար. և հաւատարմութեամբ ջանք ըրէք որ շատ անմահ հոգիներ շահիք, որպէս զի Վրիստոսի թագը աւելի փայլի երկնից թագաւորութեանը մէջ. և երբոր դուք ալ ընդունուիք, երկնից թագաւորութեանը մէջ ալ աւելի փայլիք և ուրախ ըլլաք: Քանզի զիտենք որ “Իմաստունները երկնից հաստատութեանը լոյսին պէս, և անոնք որ շատերը արդարութեան կառաջնորդեն՝ աստղերուն պէս պիտի փայլին յաւիտեանս յաւիտենից:”*

Դուք Տաճկաստանի ամէն կողմերը ցրուած էք, — Միջերկրա-

* Դան . ԺԲ . 3 :

կան ծովուն՝ Մարմարայի՝ Սև ծովուն՝ Եփրատ և Տիգրիս գետերուն եղերքները: Չեզմէ ոմանք շատոնց ելած էք դպրոցէն, և ոմանք նոր. ձեզմէ ոմանք ուսուցիչ՝ և շատերնիդ ալ ամուսիններ ու մայրեր էք. շատերնիդ ալ հովիւներու և քարողիւններու ամուսիններ եղած էք: Թոյլտուութիւն ըրէք որ հարցնեմ թէ՝ ձեր կոչման պարտաւորութիւնները մինչև հիմա կատարե՞ր էք, և կը կատարե՞ք:

ԳԼ . Բ

ՉԵՐ ՊԵՐՏԵՆՈՐՈՒԹԱՆԵՆՑ ՍԵՏԵՐՈՒՄԸ .

Գիտեմ և ուրախ եմ որ ձեզմէ
ոմանք ժրջանութեամբ ձեր Տէ-
րոջը գործը յառաջ կը տանիք, բայց
արդեօք ձեր կարողութեանը չափ
կընէ՞ք : Խորհէ՛ մէյմը, չկա՞յ հոգի
մը որ կրնայիր անոր առաջնորդել
ու չըրիր . չկա՞յ հիւանդ մը որուն
հետ կրնայիր աղօթել ու երկնաւոր
բժիշկին վրայ խօսիլ՝ բայց չըրիր .
որք մը կամ որբւարի մը չկա՞յ
որնոր կրնայիր մխիթարել՝ բայց չը
մխիթարեցիր . չկա՞յ մէկը որնոր
կրնայիր համոզել որ Սուրբ Գիրք

կարդայ՝ կամ թէ որ կարդալ չէր
գիտեր կրնայիր սորվեցընել ու չը-
րիր : Եթէ մէկերնուդ պարտաւո-
րութիւնն է ասանկ գործել, ամէ-
նուդ ալ պարտքը չէ : Ուրեմն ամէն
մէկերնուդ կը հարցընեմ, Ձեր կան-
գեղը շտկուած ու վառած է . ձեր
լոյսը կը փայլի : Միշտ անանկ կա-
պրի՞ք որպէս թէ Աստուծոյ ամենա-
տես աչքը ձեր վրայ է : Ո՛հ կաղա-
չեմ որ յիշէք, թէ ժամանակը կարճ
է և կրնայ ըլլալ որ շուտ մը կան-
չուիք հաշիւ տալու ձեր տաղանդ-
ներուն՝ ժամանակին՝ զօրութեան-
ցը՝ և ստացած գիտութիւններնուդ
համար . ինչպէս որ Սուրբ Գիրքը
կըսէ, “ Չեռքդ ի՛նչ որ գտնէ ընե-
լու, բոլոր ուժովդ ըրէ՛ . քանզի ան
քու երթալու գերեզմանիդ մէջը՝
գործք, խորհուրդ, գիտութիւն ու
իմաստութիւն չկայ : ” Ձեր ուսու-

ցիչին աչքը ալ չի դիտեր ձեր ընթացքը, բայց ա՛ն անտեսանելի աչքը՝ ամէն ատեն ձեր բռնած ճամբուն վրայ տնկուած է, և կը դիտէ ձեր սրտին բոլոր փափաքները՝ խորհուրդները և զգացումները: Թո՛ղ աս խորհուրդը ձեզի ուրախալից և մխիթարական խորհուրդ մը ըլլայ: Թէ որ դուք ճշմարտապէս Քրիստոսի համար կ'ապրիք և կ'աշխատիք, Ինքը իր խոստմանը համեմատ միշտ ձեր հետն է, և դուք ալ կը խոստովանիք թէ՛ առանց անոր բան մը չէք կրնար ընել:

Ալախնալու պատճառ ունիմ, թէ ձեզմէ ոմանք աշխարհասէր էք, և ձեր անձին համար կ'ապրիք ու չէ թէ Տէրոջը: Ուստի կը խնդրեմ որ քիչ մը կանկ առնէք, և ետ նայելով դպրոցը ձգելնէդ հետէ ձեր բո-

լոր ընթացքը դիտէք խղճմտանքով: Քանի մը հարցումներ ընեմ՝ ձեզի օգնութիւն ըլլալու համար՝ աս հարցաքննութեանը մէջ: Ամէնէն աւելի ի՞նչ բաներ սիրած էք. նաև ի՞նչ բանէ շատ վախցած էք. ձեր ժամանակն ու խորհուրդները ի՞նչ բան շատ զրաւած է: Ես բաները պարզապէս պիտի ցուցունէ ձեզի ձեր սրտին վիճակը, և թէ որ ձեր սրտերը ձեզ կը մեղադրէ՝ ո՞րչափ աւելի Եստուած՝ որ ամէն բան դիտէ: Յիշեցէք, սիրելիներս, թէ չէք կրնար ազատիլ ձեր կոշմանը պատասխանատուութիւններէն: — Հազար անգամ աւելի ազէկ կ'ըլլար թէ որ Եստուծոյ Սիրոյն անգին պարգևները ընդունած չըլլայիք բան թէ ընդունելնէդ ետքը զանոնք վատնէք ու անարգէք: Ձեզի յանձնուած է անթիւ հոգիներու

Հոգևոր առաջնորդութիւնը ու կրթ-
 Թութիւնը, որոնց համար Քրիս-
 տոս մեռաւ: Սարսափեցէք և ար-
 Թուն եղեք, որ անոնց արիւնը ձեր
 վրայ չը գտնուի, և վերջը դուք ալ
 չ'ողբաք անոնց հետը ժամանակը
 անցնելէն ետքը՝ ըսելով, « Հունձքի
 ատենը անցաւ, ամառը վերջացաւ,
 և մենք չը փրկուեցանք: »

ԳԼ . Գ.

ՈՒՐԿԼԷ՝ ՍԿՍԵԼՈՒ Է՛Ք ՁԵՐ ԳՈՐԾԸ՝

Շատերը կը կարծեն թէ՛ միայն
 Ժողովք ընելը՝ տունն տուն պտըտիլը,
 ու Սուրբ Գիրք կարդալ և կարդալ
 սորվեցնելն է՝ Եստուծոյ համար
 գործելը: Նաև կը կարծեն ալ թէ
 Տէրոջը գործը տունէն դուրս պիտի
 տեսնուի, բայց աս բոլորովին սխալ
 գաղափար մըն է: Նախ և առաջ
 հարկ է Եստուծոյ ծառայել և փա-
 ռաւորել զինքը ձեր տանը մէջ: Եթէ
 քու կանդեղիդ մէջ շնորհաց իւղէն
 կը գտնուի՝ հարկաւ քու տանդ մէջ

առաջ պիտի փայլի. — Պիտի փայլի քու խնդում երեսովդ՝ հանդարտ և սիրոյ խօսքերովդ՝ մեզմ ու հեզիկ շարժումներովդ՝ անձնական ու ընտանեկան մաքրութիւնովդ : Բու Մատուած պաշտութիւնդ՝ մասնաւոր դէպքի մը համար ըլլալու չէ, ինչպէս որ պահեստի հանդերձներդ Վիրակի և տօն օրեր կը հագնիս, հապա՝ քու ամէն օրուան հասարակ հանդերձդ ըլլալու է, որով քու ընտանեկան գործերդ կ'ընես : Մատուած պաշտութիւնը քեզ ընելու է քաղցր՝ մարդասէր՝ երկայնամիտ՝ ներողամիտ՝ հեզ ու խոնարհ : Թէ որ Մատուած քու մէջդ բնակած ըլլայ Սուրբ Դրբին ըսածին պէս, քու սիրտդ սիրով պիտի լեցուի . քանզի Մատուած սէր է : “Դուն” Հաւատացեալներուն օրինակ պիտի ըլլաս, խօսքով՝ վարմունքով՝ սիրով՝ հա-

ւառքով և մաքրութեամբ” : * Բու վարմունքդ շարունակ քարոզ մը պիտի ըլլայ բոլորափքդ եղողներուն, ուր որ խօսքերդ միայն քիչ մը ազդեցութիւն պիտի ընեն : Բու բարեպաշտութիւնդ պիտի ներգործէ բոլոր քու առնչութիւններուդ մէջ, իբրեւ զաւակ՝ քոյր՝ ամուսին՝ մայր՝ բարեկամ և դրացի : Որպէս զի անոնք՝ որոնք քու հետդ կը բնակին, տեսնեն ու խոստովանին թէ դուն ուրիշներէն տարբեր մէկն ես : Իբրեւ զաւակ՝ պիտի պատուես քու ծնողքդ, մանաւանդ թէ որ ծերացած ու տկար են . քու մանկութեանդ ժամանակը քեզի համար իրենց կրած բոլոր նեղութիւններուն ամէն կերպով հատուցում ընել պիտի ուզես, և իրենց վերջին օրերը հանդիստ և երջանիկ ընել պիտի

աշխատիս : Ինչպէս որ Սուրբ Գիրքը կ'սէ, « Թէ որ մէկը ունենայ զաւակներ կամ թոռներ, թող անոնք առաջ սորվին իրենց տանը մէջ որդիական գութ ցուցունել, ու փոխարէն հատուցանել իրենց ծնողացը . ինչու որ ան է ընդունելի Աստուծոյ առջևը : » Իբրեւ քոյր՝ քու եղբայրներուդ ու քոյրերուդ ամէնաբարձր երջանկութիւնը և օգուտը պիտի փնտռես, զանոնք քեզմէ աւելի պատուելով : Պիտի փափաքիս առաջնորդել անոնց քու օրինակովդ և խօսքերովդ : Հաւատարիմ և բարեպաշտ քոյր մը՝ ընտանեացը մէջ զօրաւոր և մնայուն ազդեցութիւն կրնայ ունենալ իր քոյրերուն ու եղբայրներուն վրայ : Իբրեւ ամուսին՝ հնազանդ և սիրով ըլլալու ես, չէ թէ միայն մարմնաւոր ընկերայլ նաև հոգեւոր : Իբրեւ

մայր՝ քու գործդ ու պատասխանատուութիւններդ շատ ծանր են, և պէտք է ջանաս կատարել Աստուծոյ վախովը : Իբրեւ բարեկամ և դրացի՝ պիտի աշխատիս բարիք ընել ամէնուն, անոնց մարմնաւոր ու հոգեւոր պիտոյքը հոգալով : Բայց աս առնչութիւններուն վրայով զատ զատ աւելի ընդարձակ պիտի խօսիմ ուրիշ տեղ մը :

ԳԼ . Դ

ԸՆՏԵՆԵԱԼՆ ԿԵՐԳԵՒՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝

Հատ անգամ լսած էք թէ՛ աղէկ կարգադրուած քրիստոնեա տուն մը փոքր երկինք մըն է աս աշխարհիս վրայ : Արդ տեսնանք թէ՛ ի՞նչպէս կը կարգադրուի՝ ատանկ տուն մը : Աստուած անանկ սահմանած է որ հայրն ու մայրը ընտանեաց միացեալ գլուխներն ըլլան . անոնց ձեռքը յանձնուած է ընտանեկան կառավարութիւնը և կարգադրութիւնները , ու երբէք ուրիշ մը չեկրնար անոնց տեղը բռնել : Հայրը՝ իր օրական գործերուն պատճառաւ հարկաւ շատ անգամ հեռու է տու-

նէն , ու հեռուապէս աս գործին մեծ մասը մօրը վրայ կը մնայ . ուրեմն ընտանեաց յաջողութիւնը և երջանկութիւնը մեծաւ մասամբ իրմէ կախում ունի : Աս պատճառաւ քեզի քանի մը կանոն կուտամ , որպէս զի առաջնորդեն քեզ , քու տունդ երջանիկ ընելու աշխատանքիդ մէջ :

Նախ և առաջ կանոն ըրէ՛ քեզի ամէն գործ սկսելէն առաջ , Աստուծոյ օրհնութիւնը խնդրել , և ան իմաստութիւնը՝ որ կարող է քեզ առաջնորդել քու բոլոր դիտաւորութիւններուդ և աշխատանքներուդ մէջ :

Յետոյ ջանք ըրէ՛ որ դուն քեզ մոռնաս . քու անձնական հանգիստդ և զուարճութիւնդ ձգէ՛ , որ ամէն բանի մէջ ուրիշները երջանիկ ընես : Ամէն օր պիտի հանդիպիս շատ փորձութիւններու՝ հոգերու՝ նեղութիւններու , որոնք պիտի վը-

դովեն քու միտքդ, և հոգիդ պիտի նեղեն: Ուրեմն աս ալ կանոն ըրէ քեզի, Ամէն օր Աստուծոյ սկսիլ: Աշխատէ՛ որ անկողինէդ ելելուդ պէս գոնէ քանի մը բոլորէ առանձնանաս քու երկնաւոր Հօրդ հետ, և շնորհակալութեամբ Աստուծոյ օրհնութիւնը՝ զօրութիւնը և առաջնորդութիւնը՝ խնդրէ նոր օրուան գործերը և հոգերը կատարելու համար: Յետոյ զնա քու գործիդ ուրախ սրտով, հոգերդ անոր վրայ ձգելով՝ որ քեզի համար կը հոգայ: Ինչպէս որ Առաքեալն ալ կըսէ, «Բանի մը համար հոգ մի՛ ընէք. հապա ամէն բանի մէջ ազօթքով ու աղաչանքով, գոհութիւնով մէկտեղ ձեր խնդրուածքը Աստուծոյ յայտնի ըլլայ: Եւ Աստուծոյ խաղաղութիւնը որ ամէն միտքէ վեր է, ձեր սիրտերը ու միտքերը Քրիստոս

Յիսուսով պիտի պահպանէ:» * Այդէ՛ քու ժամանակդ ու գործդ, որպէսզի ամէն բան վայելչութեամբ ու կարգաւ ըլլայ: Զանք ըրէ որ ամէն օրուան գործը նոյն օրուանը մէջ տեսնուի, և վաղուան չը ձգուի:

Քու տանդ մէջ ամէնուն կանոն թող ըլլայ աս առածը, «Ամէն բանի յատուկ տեղ մը, և ամէն բան իր յատուկ տեղը. ամէն գործի յատուկ ժամանակ մը, և ամէն գործ իր յատուկ ժամանակին:» Մինչև անգամ պզտիկները թող սորվեն աս առածը և ի՛ գործ զնեն: Ուրիշ առած մըն ալ միտքդ կը ձգեմ. «Բոլոր պէները հոգայ, ու ժամերը ինքզինքնին պիտի հոգան:» Քու ձեռքերդ բնաւ ծոյլ թող չը կենան, քանզի սատանան ծոյլ ձեռքերուն շատ շար գործ կը գտնայ: Թեթե

գործ մը միշտ քովդ պատրաստ ունեցիր. օրինակի համար՝ գուլպա հիւսել, կար կամ կարկտան ընել և այլն, որպէսզի պարապ մնացած ժամանակդ, կամ բարեկամաց հետ տեսութիւն ըրած ատենդ, և ասանկ պարագաներու տակ գործես, պարապ չը մնաս. որ չը կատարուի քու վրադ Պօղոս առաքեալին ան խօսքը, թէ “Ծոյլ ըլլալ կը սորվին, տունէ տուն պտըտողներ. և ո՛չ միայն ծոյլ, հապա շատախօսներ, ու հետաքրքիրներ. և անպատեհ բաներ կը խօսին:” Առաքինի և համեստ կնկան մը բուն տեղը իր տունն է, և ո՛չ թէ պատուհանները և դռները վազել նոր բաներ տեսնալու և զննելու համար, կամ թէ տունէ տուն պտըտիլ՝ հարցումփորձ ընելու, նոր լուրեր լսելու, և ուրիշին գործին խառնուելու: Սուրբ Գիւրգը կը-

սէ, նորահասակ կնիկները ըլլան՝ “Լէրիկնին սիրող, զաւակնին սիրող, խոհեմ, ողջախոհ, տնաշէն, բարեգործ, իրենց էրիկներուն հնազանդ, որ չըլլայ թէ Աստուծոյ խօսքը հայհոյուի:” “Մէկու մը հայհոյութիւն չընել, կռուարար չըլլալ. հապա հեղահոգի, ամէն մարդոց բոլորովին քաղցրութիւն ցուցունել:”

Ասանկ սեպէ, թէ Յիսուս միշտ քու տանդ մէջ անտեսանելի հիւր մըն է, և իրեն հաճելի ըլլալու աշխատէ, մինչև անգամ ամէնափոքր բաներու մէջ: Ինչպէս որ Սուրբ Գիւրգը կըսէ, “Արդ թէ ուտէք՝ թէ խմէք՝ և թէ ինչ գործ որ ընէք, ամէն բան Աստուծոյ փառքին համար ըրէք:” Ասանկ ընելով պիտի պատուես Օրինքը, և իր օրհնութիւնը

պիտի հանգչի քու ընտանեացդ վրայ: Քանի որ քու ձեռքերդ գործով զբաղած է՝ քու սիրտդ դէպի երկինքը պիտի բարձրացնես, և բերնովդ ստէպ ստէպ Սիօնի երգերը պիտի երգես: Մտաւծոյ վախը քու տանդ հէջ պիտի ըլլայ, և Սողոմոն կըսէ թէ, «Չարութիւնը ատելն է Մտաւծոյ վախը:» Եթէ քու տունդ ասանկ տուն մը ըլլայ, անձնասիրութեան տեղ՝ Մտաւծոյ սէրը, և կռիւի ու խռովութեան տեղ՝ խաղաղութիւն պիտի տիրէ: Եմէն առտու և իրիկուն ընտանիքդ պիտի ժողվուի շնորհաց աթոռին առջևը, ձեր երկնաւոր հայրը պաշտելու, ու իր Սուրբ խօսքերը կարդալու, և ձեր փառաբանութեան երգերն անոր ականջներուն քաղցր պիտի դայ:

Ես բոլոր բաներուն վրայ մասնաւորապէս կը յորդորեմ ձեզ, որ շաբթուան բոլոր օրերուն մէջ ամէնէն փափաքելի օրերնիդ ըլլայ Աիրակի օրը. սուրբ պահէք՝ ու պատուէք զանիկայ: Շաբաթ օրը պատրաստութեան օր մը թող ըլլայ քեզի և քու զաւակներուդ, չէ թէ միայն կերակուրի և հագուստի ու տուն մաքրելու, (որոնք անհրաժեշտ հարկաւոր են Աիրակի օրը վայելչութեամբ և պատիւով Տէրօջը առջևը երենալու,) այլ նաև Աիրակի օրուան շնորհքները վայելելու համար հոգեւոր պատրաստութիւն ալ տես: Շաբթուան մէջ անանկ կարգադրէ գործերդ՝ որ շաբաթ օրը չափազանց չը յոգնիս, ու հետեապէս Աիրակի օրը քնհատ ու ծանր չըլլաս: Շաբաթ իրիկուն քու զաւակներդ լուալէդ ու կանուխ անկո-

ղին ղնելէդ վերջը՝ քեզի համար անձնաքննութեան ժամանակ մը գտիր, ու հանդարտ նստելով՝ անցեալ շաբթուան բռնած ընթացքիդ վրայ խորհէ։ Ի՞նչպէս անցուցիր ամէն մէկ օրը, պակսութիւններդ՝ թերութիւններդ՝ անկատարութիւններդ յիշէ, որ Տէրոջմէն ներում խնդրես, և որ գալիքին մէջ աւելի յառաջ երթաս, արթուն ու ժրաջան ըլլաս։ Աիրակի առտուն արևը քեզ պառկած չը տեսնէ, այլ ուրախ սրտով բարևէ իր գալուստը։ Ջանք ըրէ որ աս օրը քու գաւազներուդ ամենաերջանիկ օր մը ընես. Ուրախացուր զանոնք՝ մինչև անգամ ամենափոքրները, Սուրբ Գրքէն պատմութիւններ ընելով, Մատուոյ և իրենց անմահ հոգիներուն ու երկինքին վրայով իրենց պէս պարզ խօսելով. երգէ անոնց հետ, և ա-

ղօթէ անանկ բառեր գործածելով՝ որ իրենց փափուկ մտքերը կրնան ըմբռնել։ Երբոր ժողովատեղէն կը դառնան, շատ օգտակար է որ ծնողք հարցուփորձ ընեն տղայոց, լսածներնուն վրայով, որպէսզի պարապ տեղը դացած չըլլան։ Թող Աիրակի օրը ձեր խորհրդածութեան նիւթը ըլլայ աս խոստմունքը, «թէ որ շաբաթը՝ իմ սուրբ օրս՝ քու ցանկութիւնդ կատարելէն ոտքդ դարձնես, ու շաբաթը՝ քու զուարճութիւնդ, ու Տէրոջը նուիրուած օրը՝ պատուական անուանես, ու զանիկայ պատուես, քու ճամբաներուդ չը հետեւելով, քու ցանկութիւնդ չը կատարելով, ու պարապ խօսք չը խօսելով։ Ըն առնէր Տէրոջմով պիտի ուրախանաս ու քեզ երկրիս բարձր տեղուանքը պիտի հանեմ։» Ով որ սուրբ օրը ասանկ

կը պահէ, և կը պատուէ, անշուշտ
Նստուծոյ օրհնութիւնը իր վրայ
պիտի գայ բոլոր շարթուան մէջ, և
յաջողութիւն ալ պիտի գտնէ իր
ամէն գործերուն մէջ, ինչպէս որ
շատերը փորձեր են: Քանզի Տէրը
կըսէ, «Նրանի ան մարդուն որ ա-
սիկայ կ'ընէ, ու մարդու որդիին՝ որ
ասիկայ ամուր կը բռնէ, այսինքն
շաբաթը կը պահէ, ու զանիկայ չի
պղծեր, և ամէն անիրաւութիւն
ընելէն իր ոտքը ետ կը պահէ:»*

* Խ... Ժ Կ. 2:

ԳԼ . Ե

ՉԵՐ ՊԵՐՏԵՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐԻՆԻ
ԵՍՈՒՍԻՆ՝

Իբրեւ ամուսին՝ յատուկ պար-
տաւորութիւններ ունիս դէպ'ի քու
էրիկդ: Ինչպէս որ առաջ ըսի,
պէտք է որ չէ թէ միայն օգնական
ու ընկեր ըլլաս իրեն իր աշխարհա-
յին ու մարմնաւոր գործերուն մէջ,
այլ նաեւ պէտք է որ օգնես և ընկե-
րանաս իրեն իր հոգեւոր գործերուն
մէջն ալ. կարեկից ըլլալու ես իր բո-
լոր հոգեւորն ու նեղութիւններուն,
և իր ամէն տրտմութիւններուն և
ուրախութիւններուն մասնակից:

Եթէ քարոզիչ կամ հովիւ ըլլայ քու
ընկերդ՝ որչափ շատ կրնաս օգնել
իրեն, և քաջալերել զինքը իր օրհ-
նեալ գործին մէջ: Չեր ընտանե-
կան վարմունքը՝ կարգադրութիւնը՝
զաւակաց դաստիարակութիւնը իր
ժողովուրդին վրայ զօրաւոր ներ-
գործութիւն պիտի ունենայ: Իր
հոգերը կրնաս թելթեցընել՝ խոհե-
մութեամբ ընտանիքը կառավարե-
լովդ, խնայութեամբ հոգ տանելով՝
որ ընտանեկան ծախքերը կարելի
եղածին չափ քիչ ըլլայ: Չեր ստաց-
ուածքը զգուշութեամբ պահեցէք
և գործածեցէք որ դիմանայ, և ձեր
զաւակներուն ալ ասանկ սորվեցու-
ցէք:

Երբոր ամուսինդ իր գործէն
տուն կը դառնայ յոգնած կամ տրտ-
մած, դիմաւորէ զանիկայ զուարթ

դէմքով և ուրախ սրտով ձեր մա-
քուր և հանդարտիկ տունը: Տանք
ըրէ որ մոռնաս քու հոգերդ և նե-
ղութիւններդ ու ցաւերդ ալ եթէ
տկար ըլլաս, իր սիրտը ուրախացը-
նելու և իրեն հանգստութիւն և
մխիթարութիւն տալու համար բուն
իր տանը մէջ: Քու քրիստոնէա-
կան օրինակդ՝ համբերութիւնդ և
հեղութիւնդ օգնութիւն պիտի ըլ-
լայ քու էրկանդ. քու կարեկցու-
թիւնդ՝ բարեպաշտ խրատներդ և
աղօթքներդ մեծապէս պիտի զօ-
րացընեն անոր ձեռքերը և պիտի
քաջալերեն իր սիրտը: Եւ ինքը
պիտի օրհնէ զՄատուած որ իրեն
անանկ ընկեր մը և օգնական մը
տուաւ: Երջանիկ է ան մարդը որ
ասանկ կնիկ մը ունի. և երանելի է
ան կնիկն ալ. «Մնոր տղաքը կ'ել-
լեն, ու զանիկայ երանելի կ'անուա-

նեն . Եսոր էրիկն ալ զանիկայ կը
զովէ , ըսելով : Հատ աղջիկներ ա-
ռաքինի եղան . բայց դուն ամէնէն
զերազանց եղար .” *

Օ անաղան երկիրներու մէջ ճամ-
բորդութիւն ընողները կը խոստո-
վանին թէ՛ աս աշխարհիս մէջ ընդ-
հանրապէս իրենց էրիկներուն սի-
րով հնազանդող՝ և զանոնք պա-
տուող կնիկները՝ կրթուած և քրիս-
տոնեայ կնիկներն են . և ընդհակա-
ռակն , իրենց էրիկներուն դէմ զնող
և անոնց կամքը անարգող կնիկնե-
րը՝ կոպիտ՝ անկիրթ և անզգամ
կնիկներն են : Արբեմն կան անանկ
կէս լուսաւորուած անձինք՝ որոնք
կը կարծեն թէ էրիկնուն չ’հնա-
զանդելը աւաճանայ է , բայց դուք
ձեր օրինակովը ցուցուցէք , թէ չէ
թէ աւաճանայ է՝ այլ աւատարմայ է ,

քանզի սատանան ամէն աղղի կնիկ-
ներուն մէջ ալ կը գործէ , ինչպէս
նաև էրիկներուն : Բայց դուք փրն-
տուցէք թէ ի՛նչ է Տէրօջը հաճե-
լին , և կցորդ մի՛ ըլլաք խաւարին
անպտուղ գործքերուն , այլ մանա-
ւանդ զանոնք յանդիմանեցէք :
Սուրբ գիրքը կը սորվեցընէ մեզի
թէ՛ պէտք է որ “ Կնիկները իրենց
էրիկներուն հնազանդ ըլլան՝ որպէս
թէ Տէրօջը : Ինչու որ էրիկը կըն-
կանը գլուխն է , ինչպէս որ Քրիս-
տոս ալ եկեղեցիին” : Եսոր համար
կ’ըսէ Եռաքեալը , “ Կնիկ մարդը
թող սորվի լուծեամբ ամէն հը-
նազանդութիւնով : Բայց կնիկ
մարդու հրաման չեմ տար սորվե-
ցընելու , ո՛չ ալ էրիկ մարդուն իշ-
խելու , հապա լուռ կենալու : ”

Յիրաւի կան քրիստոնեայ կնիկներ որ անգուլթ և անզգամ էրիկունին, որոնք պատուելը դժուար է. թէ որ ասանկ էրիկ մը պատահի ձեզմէ մէկերնուդ, կը յորդորեմ ձեզ՝ որ աս բանին մէջ ալ ձեր համբերութեամբը և հեղութեամբը զՄատուած փառաւորէք, և իրենց համար աղօթք ընէք որ Տէրոջը շնորհքովը իրենց չար կիրքերուն յաղթեն. յիշելով Պետրոս առաքեալին խօսքը, «Մանապէս կնիկները հնազանդ ըլլան իրենց էրիկներուն. որ եթէ ոմանք խօսքին հնազանդ չըլլան ալ առանց խօսքի շահուն՝ կնիկներուն վարմունքովը, տեսնելով ձեր երկիւղած պարկեշտ վարքը:» «Զըլայ որ չարութեան փոխարէնը՝ չարութիւն հատուցանէք, կամ նախատանաց փոխարէն՝ նախատինք, այլ ընդհակառակն օրհնեցէք, գիտնա-

լով որ աս բանիս համար կանչուեցաք, որ օրհնութիւն ժառանգէք:» «Ասան զի ինչ գովութիւն կըլայ ձեզի, թէ որ մեզք գործելով ծեծուիք՝ ու համբերէք. հապա թէ որ բարիք գործելով չարչարուիք՝ ու համբերէք, ասիկայ Մատուոյ քովը շնորհք մըն է:»

Մատուած սահմաններ է որ մէկ մարմին ըլլաք, բայց թէ որ կ'ուզէք երջանիկ կեանք վայելել ու բարի օրեր տեսնել՝ հոգիով մէկ ըլլալու էք: Եսոր համար կը յուսամ թէ ամէն իրիկուն մէկտեղ առանձին աղօթք պիտի ընէք: Թէ որ դուք մէկտեղ տանիք ձեր հոգերուն բեռները Քրիստոսի ոտքերուն առջևը, և անցեալ ողորմութեանց համար շնորհակալութիւն մատուցանէք՝ մեծ միջոց մը պիտի ըլլայ ձեզ սիրով միացընելու և Քրիստոսով մէկ

ընելու : Աթէ երբէք իրարմէ կոտ-
րած էք՝ ամէնայարմար ժամանակ
է աս հաշտուելու . և թախանձա-
նօք կը յորդորեմ՝ ձեզ որ իրարու
պակսութիւն անմիջապէս ներէք ,
և բնաւ մէկ ըսպալէ մը անհաշտ
չը մնաք : Արբոր քու էրիկդ տունէն
հեռացած է , շատ անգամ քու վրադ
կ'իյնայ ընտանեկան աղօթքը ընելը .
կը խնդրեմ որ աս պարտաւորու-
թիւնը բնաւ զանց չընես , թէ՛ քու
յառաջագիմութեանդ համար և թէ՛
քու զաւակներուդ : Արնայ ըլլալ որ՝
երբեմն քու էրիկդ սրտով պաղի , և
իրեն դժուար գայ անձնուրացու-
թիւն ընել և նեղութիւններու համ-
բերել , “Յիսուս Քրիստոսի բարի
զինւորի մը պէս :” * Ասանկ պարա-
զայի մը տակ աւելի հոգ տար քու
հոգեւոր վեճակիդ : Ասորդ՝ա շատ

անգամ կենաց գիրքը իրեն հետ , և
աղօթէ որ Սուրբ Հոգին ձեզի հաս-
կըցընէ անոր միտքը : Աստուծոյ
օգնութեամբը աշխատէ որ քու
անձդ ուրանաս , և ամէն օր խաչդ
վերցընելով՝ Քրիստոսի ետեւէն եր-
թաս : Ըն ատենը պատրաստ ու
յանձնառու պիտի ըլլաս երթալ՝
ուր որ Աստուած իր նախախնամու-
թեամբը քու էրիկդ կը կանչէ : Աս
պիտի դիւրացընէ իրեն իր պար-
տաւորութիւնը , պիտի փառաւորէ
դ Աստուած , և ամէնը պիտի տես-
նան Աստուծոյ կամքը փնտռող
ճշմարիտ քրիստոնեայ կնկան մը՝ և
միայն իր կամքին հետեւող կնկան
մը՝ տարբերութիւնը : “Հիմա քեզի
հետ երթալու պատրաստ եմ մինչև
'ի մահ” ըսաւ քարոզիչի մը կնիկը ,
“Քրիստոս մեզի համար երկինքը
ձգեց և իր արիւնը թափեց , և մենք

մեր արիւնը իր արիւնէն պատուական սեպելո՞ւ ենք:” “Ինքը շատ օգնութիւն կընէ ինծի” ըսաւ իր էրիկը խնդում երեսով մը, “առաջ ես կը վախնայի որ ինծի շատ նեղութիւն պիտի տայ տեղէ տեղ երթալնու համար, բայց հիմա իր հոգեւորութեամբը իմ ձեռքերս կը զօրացնէ:”

Ասկէ յայտնի է թէ՛ կնիկ մը մեծ արգելք մը՝ և կամ օգնութիւն մը կրնայ ըլլալ Տէրոջը գործին մէջ: Բայց ո՞րչափ քաղցր ու պատուական բան մըն է, որ ամէն ատեն իրարու գործակից ըլլան և օգնեն: Ասանկներուն երջանկութիւնը և ուրախութիւնը ո՞վ կրնայ պատմել. և անոնց փառքը ո՞րչափ շատ պիտի ըլլայ երկինքին մէջ, քանզի “թէ որ համբերենք՝ իրեն հետ պիտի թագաւորենք:”

ԳԼ . Զ

ՁԵՐ ՊԵՐՏԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐԻՆԻ ՄԵՅՐ:

Աս աշխարհիս մէջ հաւատարիմ և քրիստոնեայ մօր մը գործէն աւելի մեծ ու պատուական գործ մը չկայ. քանզի գրեթէ բոլորովին իրենց յանձնուած է զաւակներուն առաջին կրթութիւնները՝ քանի որ դեռ մանուկ են: Աս գործը ամենայն յաջողութեամբ ի գործ դնելու համար՝ խիստ հարկաւոր է որ հայրն ու մայրը մէկ մտքի վրայ ըլլան. բայց մեծ մասամբ մօրմէն կախում ունի: Բանի որ Աստուած

աս գործը քու ձեռքդ յանձներ է ,
 չես կրնար ուրիշի մը վրայ ձգել :
 Մեծ հայր մը՝ կամ մեծ մայր մը
 բնաւ չեն կրնար քու տեղդ բռնել ,
 և աս մասին քու պարտաւորու-
 թիւններդ կատարել : Ար խնդրեմ
 որ քու խղճմտանքդ չըհանդարտե-
 ցնես՝ ըսելով , “իր մեծ հայրը՝ կամ
 մեծ մայրը չի թողուր որ զաւակս
 հնազանդեցընեմ :” Յիրաւի քու
 ծնողքդ պատուելու ես , բայց աս
 բանին մէջ աւելի բարձր պարտաւո-
 րութիւն մը ունիս . դուն՝ և անոնց
 հայրը Աստուծոյ պատասխանա-
 տու էք ձեր զաւակներուն համար ,
 և ոչ թէ մեծ հայրը կամ մեծ մայ-
 րը : Ուստի կը յորդորեմ քեզ որ
 հաստատուն կենաս , և զաւակներդ
 քու ձեռքիդ տակը կրթես . միայն
 Աստուծմէ վախցիր աս բանին
 նկատմամբ , և ո՛չ թէ որեւիցէ մէկէ

մը : Սիրելի բան մըն է որ թոռները
 իրենց մեծ հօրը և մեծ մօրը հետ
 սերտ կապակցութիւն ունենան ,
 բայց պէտք է որ գիտնան թէ աս
 աշխարհիս մէջ ամէնէն աւելի իրենց
 ծնողացը հնազանդելու են : Աս ալ
 յիշելու է որ երբ հայրը կամ մայրը
 զաւակը կը պատժէ՝ միւսը զթասը-
 տութեամբ խառնուելու չէ , քանզի
 ասանկ ընելով՝ տղան գլխէ կ'ելայ .
 պէտք է որ ինքը հասկնայ թէ հայրն
 ու մայրը հաւատարապէս միաբան
 են աս գործին մէջ :

Բայց ինչպէս որ ըսի , հայրը շատ
 անգամ տունէն հեռու ըլլալով ա-
 ւելի քու պարտքդ կը մնայ զաւակ-
 ներուդ վարժութիւնը : Արենց բա-
 րութիւնը և երջանկութիւնը , գէ-
 շութիւնն ու թշուառութիւնը մե-
 ծաւ մասամբ քեզմէ կախում ունի :
 Դուն կրնաս պատճառել իրենց հո-

գիններուն կորուստը, անանկ որ յա-
ւիտեանս ողբան ու անիծեն իրենց
ծնած օրը. կամ՝ կրնաս իրենց փրո-
կութեանը միջոցն ըլլալ, որ յաւի-
տեանս օրհնեն զՄատուած ասանկ
մայր մը իրենց պարգևելուն հա-
մար: Չէ թէ միայն պատասխա-
նատու ես իրենց բնաւորութեանցը
համար՝ այլ նաև անոնց գործին և
աշխարհիս մէջ ունեցած ազդեցու-
թիւններուն համար ալ: Եթէ
դուն այսպէս հաւատարիմ՝ ա-
զօթող և Մատուածափախ մայր
մըն ես, քու որդիդ կրնայ երեւի
գործիք մը ըլլալ Մատուծոյ ձեռքը,
անմահ հոգիներ դարձի բերելու:
Քու աղջիկդ կրնայ ըլլալ որ շատ
մայրերու սորվեցընէ սիրել զՄատ-
ուած և անոր վախովը մեծցընել ի-
րենց զաւակները: Ետքը երկինքին
մէջ շատ պտուղ պիտի փայլես ան-

պատմելի ուրախութեամբ, քու
զաւակներուդ փափուկ սրտին մէջ
ցանած սերմերէդ: Ո՞վ կրնայ ըսել
թէ՝ քու ազդեցութեանդ առունե-
րը մինչև ու՞ր պիտի հասնի. կը-
հաւատամ թէ բոլոր յաւիտենա-
կանութեան մէջ պիտի աճի: Եւ
նմանապէս պիտի ըլլայ՝ թէ որ դուն
անհաւատարիմ դտնուիս և պար-
տաւորութեանցդ մէջ պակաս ըլ-
լաս. պատասխանատու պիտի ըլլաս՝
բոլոր իրենց չար գործերուն՝ որ կը
գործեն աս աշխարհիս մէջ և որոնք
պիտի հետեւին իրենց և քեզի զալ
աշխարհին մէջն ալ: Ես բանը չեմ
թեթեւցընէր, քու զաւակներուդ
պարտաւորութիւնը Մատուծոյ առ-
ջը. բայց քու պարտաւորութիւնդ
կ'աւելցընէ:

Յիրաւի վախ և սարսափ կը պատճառէ մարդուն և կ'ստիպէ հարցընելու, “Ո՞վ բաւական է աս բաներուն:” Սիրելիս, զուն՝ բնաւ կարող չես աս մեծ գործը մինակ ընելու, բայց ան որ քու զաւակներդ քեզի տուաւ՝ միշտ պատրաստ է քեզի օգնելու, Իր Սուրբ Հոգիովը՝ իր խօսքովը և իր նախախնամութեամբը: Ամէն զաւակ քեզի տալով՝ կ'ըսէ քեզի՝ ինչպէս որ Փարաւոնին աղջիկը ըսաւ Մովսէսին մօրը, “Ա՛ռ աս տղան որ սնուցանես ինծի համար, ու քու վարձքդ կուտամ”: Դուն ալ Սամուէլին մօրը պէս քու զաւակդ Մատուծոյ նուիրէ, իր օրհնութիւնը խնդրելով:

Քանի մը խրատներ կուտամ որ օգնութիւն ըլլայ քեզի քու ծանր պարտաւորութիւններդ կատարելու:

լու: Ինչպէս որ կ'ուզես որ քու զաւակդ ըլլայ իր չափահասութեան ատենը՝ ճիշտ դո՛ւն անանկ եղիր իր մանկութեան ատենը. քանզի քու օրինակդ խիստ զօրաւոր ներգործութիւն կ'ունենայ իր վրայ: Քանի որ անիկայ դեռ գիրկդ երախայ մըն է՝ քեզմէ շատ դասեր պիտի սորվի. քու ձայնդ՝ նայուածքդ՝ հեղութիւնդ կամ խստութիւնդ՝ համբերութիւնդ կամ բարկութիւնդ մնայուն ազդեցութիւն կ'ընէ իր վրայ, և իր բնաւորութիւնը մեծաւ մասամբ կը կազմէ: Նախ և առաջ հնազանդ ըլլալ սորվեցուր իրեն. խօսել սկսելէն առաջ՝ կրնայ սորվիլ աս դասը: Գթասիրտ եղիր, և միանգամայն հաստատուն կեցիր. զաւակ մը շուտ կը սորվի թէ արդեօք կրնա՞յ անհնազանդ ըլլալ իր մօրը՝ թէ չէ: Անիկա կը դիտէ թէ

արդեօք իրաւ կը պատժե՞ս զինքը .
 և եթէ մի և նոյն դէպքին համար
 երբեմն պատժես և երբեմն զանց
 առնես՝ բոլոր կառավարութիւնդ
 կը խանդարես: Արբեմն փոքր տղա-
 քը շատ նեղութիւն կուտան իրենց
 մայրերուն Տէրոջը տանը մէջ, քան-
 զի կը կարծեն՝ թէ հոն չի պիտի
 պատժուին. թէ որ քուկդ անանկ
 ընէ՝ կը խրատեմքեզ որ տուն տա-
 նիս և պատժես զինքը, որ սորվի
 ամէն տեղ քեզի հնազանդիլ: Թէ
 որ անգամ մը ըսիր թէ պիտի պատ-
 ժես զինքը՝ բնաւ խօսքդ մի՛ կոտորեր,
 բայց սիրով ըրէ, և ոչ թէ բարկու-
 թեամբ: Պզտիկ աղջիկ մը տեղ մը
 անհնազանդութիւն ընելով իր մօ-
 րը՝ տուն դարձած ատենը կուլար,
 իր ընկերներէն մէկը հարցուց թէ
 “Ինչո՞ւ կուլաս.” պատասխանեց,
 “Որովհետեւ մայրս զիս պիտի պատ-

ժէ.” իր ընկերը սկսեց մխիթարել
 զինքը ըսելով, “Չեմ կարծեր պի-
 տի պատժէ, մի՛ լար. “Այո” ըսաւ
 աղջիկը, “Գիտեմ որ պիտի պատ-
 ժէ, քանզի մայրս ըսաւ, և գիտեմ
 որ իմ մայրս բնաւ սուտ չի խօսիր:”
 Ուստի թող քու ա՛յոդ այո՛ ըլլայ և
 ոչդ ո՛չ. բայց շատ զգոյշ եղիր որ
 անխորհրդարար չսպառնաս:

Արբեմն տղաքը կը սորվեն թէ՛ ու-
 ղածնին ձեռք կրնան ձգել թախան-
 ձելով՝ և շարունակ ձայն ձուն հանե-
 լով: “Շարունակ ձայն հանէ,” ը-
 սաւ Յովհաննէս իր պզտիկ եղբօրը
 “և ուղածդ պիտի տայ մայրդ,
 քանզի ես անանկ սորված եմ:”
 Որչա՛փ նեղութեան պատճառ կ’ըլ-
 լայ մայրը ինքնիրեն բուն իր անհո-
 զութեամբը: Արբոր տղան սորվի
 թէ՛ ձայն հանելով ուղածը չի պիտի
 առնէ և պիտի պատժուի՝ շուտ մը

պիտի կտրէ իր ձայնը, և մօրն ալ շատ հանգստութիւն և խաղաղութիւն պիտի պատճառէ, քանզի մինչև անգամ հիւանդութեան ժամանակ պիտի հնազանդին իրեն :

Մի յուսահատիր թէ որ զաւակներդ աս դասը մէկէն ՚ի մէկ չը սորվին, պէտք է օրէ օր կրկնել : Միտքդ բեր՝ Աստուած ինտոր կըսորվեցընէր իր ժողովուրդին .
 “Քանզի խրատ խրատի վրայ, խրատ խրատի վրայ, հրաման հրամանի վրայ, հրաման հրամանի վրայ, քիչ մը հոս, քիչ մը հոն :” *
 Յիշէ թէ քու երկնաւոր հայրդ ամէն ատեն կը համբերէ քեզի. և թող աս խորհուրդը քեզ աւելի երկայնամիտ՝ հանդարտ և սիրալիր ընէ : Երբոր տղաքդ բարի և հնազանդ

կ'ըլլան՝ թող տեսնան թէ կ'ուրախանաս . և երբոր չար ու անհնազանդ կ'ըլլան՝ թող գիտնան թէ կը տրտմիս : Սորվեցուր անոնց թէ Աստուծոյ աչքը միշտ իրենց վրայ է և կը տեսնայ ու գիտէ բոլոր ըրածնին ուր որ ըլլան . և թէ ինքն ալ կը սիրէ զիրենք երբ բարի ու հնազանդ են : Հնար եղածին չափ չար ընկերներէ հեռու պահէ զիրենք . և սորվեցուր որ ամէն տեսածնին ու լսածնին պատմեն քեզի, որպէս զի կարող ըլլաս ամէն բանի մէջ պաշտպանել զիրենք : Ստէպ բոլորտիքդ ժողովէ զանոնք, մանաւանդ Աիրակի օրերը և Սուրբ զրբէն պարզ խօսքերով պատմութիւններ ըրէ անոնց. Երրահամին՝ Իգահակին՝ Յակոբին՝ Յովսէփին՝ Մովսէսին՝ Դաւիթին՝ Դանիէլին և ուրիշ սուրբերու վրայով, ասոնցմէ շատ մնայուն դասեր

պիտի սորվին : Մանաւանդ մեր սիրելի Փրկչին վրայով պատմէ . թէ ինչպէս տղայ եղաւ , և մեր մեղքերուն համար մեռաւ : Շատ անգամ երգէ անոնց հետ . և Սիրականորեայ դպրոցին մէջ ինչ սորված ըլլալնուն վրայ հարցութորձ ըրէ իրենց : Սորվորութիւն ունեցիր քու մեծ տղաքներուդ հետ ամէն օր Սուրբ Գրքէն մաս մը կարդալու կարգով , և մասնաւորապէս սորվեցուր անոնց իրենց յատուկ եղած մեղքերուն վրայով . օրինակի համար՝ սուտ խօսիլ , գողութիւն ընել , Սիրակին պղծել , կռիւ ընել ևայլն : Թող սորվին թէ Մատուցոյ առջևը սուտ խօսած կ'ըլլան թէ որ խաբելու միտք ունենան . և թէ հօրմէն կամ մօրմէն առանց հրամանի բան առնելը՝ գողութիւն է , ճիշտ ինչպէս որ ուրիշներէն առնելն է : Սողոմոն կ'ըսէ , “ Են որ

իր հայրը կամ մայրը կը կողոպտէ , ըսելով թէ՛ Յանցանք չէ , անիկայ ապականարար մարդուն ընկերն է : ” * Թէ որ դուն արթուն ու ժրջան կըլլաս՝ ամէն դէպքէ օգտակար դաս մը կ'ընաս հանել քու զաւակներուդ :

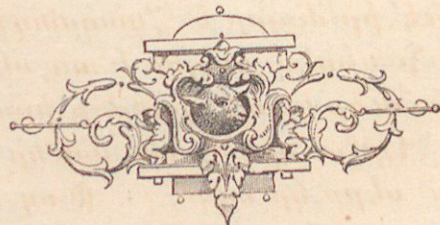
Սորվեցուր անոնց մեծերը յարգել . հանդարտ ու լուռ կենալ երբոր հիւրեր եկած են . քաղաքավար ըլլան՝ քաղցրութիւն և պատիւ ցուցունեն ամէն մարդու , թէ մեծ՝ և թէ պրզտիկ : Թող սորվին օգնութիւն ընել քեզի , իրենցմէ պզտիկ եղբայրներուն ու քոյրերուն հոգ տանելով . Թող շուտ սորվին իրենց կարողութեանը չափ գործել , որպէսզի թէ՛ քեզի և թէ ուրիշներուն օգնեն : Սակայն կրկին կ'զգուշացնեմ քեզ , քանզի բոլոր աս բաներուն մէջ քու

օրինակիդ պիտի նային : Անանկ վարուէ իրենց մեծ հօրը և մեծ մօրը հետ՝ ինչպէս որ կ'ուզես որ տղաքդ վարուին քու հետդ երբոր դուն ծերանաս ու տկարանաս : Անշուշտ քու ցանածէդ պիտի հնձես ինչ որ ըլլայ :

Գուցէ երբեմն պիտի յուսահատիս քու մեղանշական բնութենէդ՝ որնոր քեզ շատ անգամ փորձութեան մէջ կը ձգէ, և լալով պիտի ըսես թէ՝ «Աս որ ասանկ մեղանշական մէկ մըն եմ, ի՞նչպէս կրնամ սորվեցընել իմ զաւկներուս :» Սիրելիս, գիտեմ որ արդար մը չկայ, որ մեզ չի գործեր . և աղէկ նշան մըն է թէ որ քու տկարութիւնդ սրտանց կ'զգաս : Անտարակոյս շատ անգամ փորձութեան մէջ պիտի իյնաս, և կարելի է թէ նոյն բաները

պիտի ընես՝ որնոր զաւկներուդ կը սորվեցընես որ չընեն : Բայց մի՛ վախնար թէ որ մինչև անգամ տեսնան քու պակսութիւններդ, և թէ ինչպէս կը տրտմեցընեն քեզ . թէ ինչպէս կ'ատես մեզքը և անոր դէմ կը պատերազմիս : Թող անոնք ալ սորվին քեզի պէս՝ Յիսուսի կատարեալ օրինակին նայիլ . և ջանան անոր նմանիլ :

Ար յուսամ թէ միշտ տղաքդ կանուխ պիտի պառկեցնես, և աս՝ ամենայարմար ժամանակ պիտի ըլլայ, որ ետ նային անցեալ օրուան վրայ . դուն ալ օգնէ իրենց աս բանին նկատմամբ հարցումներ ընելով : Թէ որ կուտած են մէկզմէկու հետ՝ բարկացած են՝ գէշ խօսքեր խօսած են՝ անձնասիրութիւն ըրած են՝ կամ իրենց մեծերուն անհնազանդ եղած են, թող զղձան, և նե-

ԳԼ. Է

ՉԵՐ ՊԵՐՏԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐԻՆԻ
ԸՆԿԵՐ՝

Սուրբ Դիքքը մեզի կը սորվեցնէ որ զՄատուած մեղմէ աւելի սիրենք, և մեր ընկերը մեր անձին պէս: Սակայն տեսնանք թէ ո՛վ է մեր ընկերը: Բնդհանրապէս կը հասկնանք թէ անոնք են մեր ընկերները՝ որոնք մեզի մօտ կը բնակին, և անանկ է. բայց նաև ան ամէն մէկը որուն բարիք ընելու պատեհութիւն կ'ունենանք՝ մեր ընկերն է: Մատուծոյ ստեղծած մարդը քու ընկերդ է ուր որ տեսնաս զինքը: Մատուծմէ

պատուէր ունինք՝ որ զինքը սիրենք մեր անձին պէս: Բայց ի՞նչ կը նշանակէ ատ խօսքը. կարծեմ աւելի աղէկ կրնաս հասկնալ թէ որ քննես թէ ի՞նչպէս կը սիրես ինքզինքդ: Չե՞ս փափաքիր առողջ ու երջանիկ ըլլալ և ամէն ուրախութիւն ու հանգիստ վայելել. չե՞ս աշխատիր որ աս օրհնութիւնները ձեռք ձգես: Դառնանք հիմա քու ընկերիդ. ինչպէս որ քեզի համար կ'աշխատիս՝ ճիշտ նոյնպէս ալ պարտաւոր ես աշխատիլ և միջոցներ գործածել քու ընկերիդ երջանկութեանը համար: Պէտք է որ ըլլաս բարերար՝ մարդասէր՝ հիւրասէր՝ առատաձեռն՝ հիւանդութեան ատեն հսկող և անոր պիտոյքներուն հոգատար: Ինչպէս որ քու հոգիդ կը սիրես՝ և կ'աշխատիս անոր փրկութեանը համար՝ անանկ ալ պէտք է որ քու ընկե-

րիտփրկութեանը համար աշխատիս: Գուցէ դուն տկար ես, ու չես կրնար տունէդ ելել և ուրիշներուն համար աշխատիլ, բայց “ուր որ կամք կայ՝ հոն ճար կայ:” Աթէ մինչև անգամ հիւանդ ես և անկողինիդ մէջ պառկած՝ ուղեսնէ, պատեհութիւն պիտի գտնաս Տէրոջը համար գործելու: Ասանկ ատեն աղօթք ընելու ես, և երբ բարեկամներ կուգան քու քովդ՝ խօսէ անոնց իրենց հոգևոր վիճակին վրայ և խրատէ զանոնք որ մեռնելու պատրաստուին: Ինչևիցէ ժամանակ երբ դրացի մը կուգայ քու տունդ՝ ասանկ խորհէ, “Ահա՛ անմահ հոգի մը, որուն համար հոգ տանելու եմ.” և յիշէ որ ատ պատեհութիւնը ի՛նչ կերպով գործածելուդ համար Տէրը քեզմէ հաշիւ պիտի ուղէ: Զանք ըրէ որ քու խօսակցութիւնդ օգտակար ըլլայ, և

փափաքանօք աշխատէ որ իր անօթի հոգին կենաց հացովը կերակրես, որպէսզի քու տունէդ պարապ չերթայ: Աոյնպէս ըրէ՝ նաև երբոր տղաքներ կուգան քու տունդ. անոնց հոգիները սիրելու և հոգալու ես, ինչպէս որ քուկիներդ կ'ընես, զանոնք Յիսուսի առաջնորդելու ջանք ընելով:

Արբոր ուրիշներուն տունը օտարներու հանդիպիս, ջանք ըրէ որ անոնց սրտին մէջ բարի սերմ ցանես, բայց ամենայն համեստութեամբ և խոհեմութեամբ, Տէրոջը օրհնութիւնը խնդրելով. զգոյշ եղիւր որ քու համարձակութեամբդ և ամբարտաւանութեամբդ չը գայթակղեցնես զանոնք: Անկան մը ամէսէն գեղեցիկ և վայելուչ բանը համեստութիւնն է: Հեղ և խոնարհ հո-

գին՝ չէ թէ միայն մարդոց հաճելի է՝ այլ Մատուծոյ ալ . և կը զարդարէ զմարդիկ ոսկիէ՝ մարգարիտներէ և անդամանդներէ աւելի : Ինչպէս որ գրուած է, « Իրենց զարդարանքը չըլլայ դրսէն մազերու հիւսուածքներով՝ և ոսկիներու շարքերով՝ կամ շքեղ հանդերձներ հագնելով . Հապա սրտին ծածուկ մարդը՝ անեղծութիւնով հեզ ու հանդարտ հոգիին զարդը թող ըլլայ , որ Մատուծոյ առջեւ խիստ պատուական է : » * Սիճարանութեան մի՛ մտներ, անօգուտ ըլլալէն ի զատ՝ ազնիւ ժամանակը կը վատնէ պարապ բանի համար : Պօղոս առաքեալ կը գրէ , « Բայց դուն յիմարական վեճերէն ու ազգահամարներէն ու հակառակութիւններէն՝ և օրէնքի վրայով եղած կռիւներէն մէկդի կե-

* ԹՊԷՊ . Գ . 3 , 4 :

ցիր . ինչու որ անօգուտ են և սնուտի : » * Թէ որ մէկը կ'ուզէ քու հետդ վեճ ընել՝ սորվեցուր անոր՝ թէ Սուրբ Գիրքը կարդալու ենք միայն Մատուծոյ կամքը գիտնալու , և կատարելու համար : Սորվեցուր թէ սատանային հնարքն է , որ մարդոց մտքերը կը վրդովէ՝ անօգուտ բաներու վրայ վեճ ընելու : Մեր փրկութեանը վերաբերեալ բաւական բաներ կայ սուրբ գրքին մէջ , մինչև անգամ ամենատկարները կրնան հասկնալ . և Սուրբ Հոգին ալ մեզի կ'օգնէ :

Մտնկները գուցէ պիտի խնդան քու վրադ , և նախատեն քեզ , բայց դուն անոնցմէ մի՛ քաշուիր : Յիշէ քու Փրկչիդ օրինակը և կրածները . ասանկ ատեններ ինքը քեզի մօտ է . ցնծա՛ և ուրախ եղիր : Եմէն պա-

* ՏԷՊ . Գ . 9 :

տեսութիւն փնտռէ՝ Սուրբ Գիւրքը կարդալու և հասկցնելու ուրիշներուն, թէ՛ քու տանդ մէջ և թէ ուրիշներուն տուները, և անոնց ալ կարդալ սորվեցուր :

Քու ընտանեկան գործերդ անանկ կարգադրէ, որ ամէն օր ժամանակ գտնաս աս գործը յառաջ տանելու. ասոր համար պէտք է որ բոլորները շատ ազնիւ սեպես, և նայիս որ մէկ բոլորէ մը պարապ չանցընես, հինգ բոլորէ մէկ մեղաւորի մը հետ խօսելով՝ կրնայ ըլլալ որ դարձի գայ : Երբոր կը լսես թէ մէկը հիւանդ է, անոր տեսութեան գնա՛. թէ՛ աղքատ ըլլայ և թէ հարուստ. և մարմինին օգուտ մը ընելու աշխատելէդ ետքը՝ հոգիին համար ալ աշխատէ, մարմնաւորը ճամբայ պիտի բանայ հոգեւորին : Երբոր մահը տուն մը մտեր է, քու

Սուրբ Գիւրքդ հետդ առնելով՝ հոն գնա, կարդայ՝ և աղօթէ սգաւորներուն հետ. սերմ ցանելու յարմար ժամանակ է. հրաւիրէ զանոնք աղօթքի ժողովքներու. համոզէ զանոնք որ կարդալ սորվին՝ որպէս զի անով մխիթարութիւն գտնան :

Գուցէ տունը շատ գործեր ունիս, և փոքր տղաքներ՝ որոնց հոգ տանելու ես, և որոնց պատճառաւ տունը մինակ ձգելը դժուար է. թէ որ անանկ է՝ կաղաչեմ որ փորձես, և օրը գոնէ կէս ժամ կամ քառորդ մը ասանկ գործես Քրիստոսի համար, և քու բոլոր գործերուդ մէջ իր օրհնութիւնը պիտի վայելես : Երախադ գիրկդ ա՛ռ, և աղօթքով գնա կորսուածները փնտռելու. խնդրէ Լստուծմէ, որ քու առջևէդ

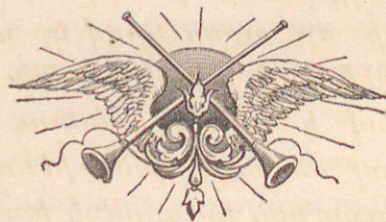
երթայ, որպէսզի քու ոտքերդ առաջնորդէ իր ուղած տեղը, ու սիրտերը պատրաստէ քեզ սիրով ընդունելու: Հպարտութիւնը մէկդի ձգէ, աս խորհուրդը, թէ “Արդեօք ի՞նչ պիտի խորհին կամ ըսեն իմ վրայովս,” թո՛ղ պատճառ չըլլայ քու պարտաւորութիւնդ զանց ընելու: Խորհէ յաւիտենականութեան վրայ և յիշէ ան խօսքը որ կըսէ, “Անոնք որ արցունքով կը ցանեն, ցնծութիւնով պիտի հնձեն: Ան որ լալով կ’երթայ ցանելու սերմը տանելով՝ անշուշտ ցնծութեամբ ետ պիտի դառնայ իր ցորենի խուրձերը բերելով.”* “Ան որ խնայելով կը ցանէ՝ խնայելով պիտի հնձէ, և ան որ առատութիւնով կը սերմանէ՝ առատութիւնով պիտի հնձէ:”† Եւ բնաւ մի՛ մոռնար որ՝ “կարող է

* Սաղ. Նիզ. 5, 6:

† Եւրթ. Թ. 6:

Աստուած բոլոր շնորհքները ձեզի առատօրէն տալու, որ ամէն բանի մէջ ամէն ատեն բոլոր ձեզի պէտք եղածը ունենալով, ամէն բարի գործքերով առատանաք:”*

* Եւրթ. Թ. 8:

ԳԼ . Ը

ՉԵՐ ՊԵՐՏԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐԻՆԻ
ՈՒՍՈՒՅԻՉ :

Չեզմէ շատերդ գպրոցներու կը նայիք , և աս յատուկ գործ մըն է՝ որուն Մատուած ձեզ կանչեր է . մանաւանդ թէ որ ամուսնացած չէք , և ձեր ժամանակը լեցընելու համար ընտանեկան զբաղմունքներ չունիք :

Երդ՝ Քրիստոս ձեզի ամէն մէկերնուդ կըսէ՝ ինչպէս որ Սիմոնին ըսաւ , “ Օհս կըսիրե՞ս , արածէ իմ գառնուկներս : ” Ես գործը ամէնեւին թէթեւ գործ մը չէ , թէ և ա-

մենափոքր տղաքներու կրթութիւն ալ ըլլայ . յաւիտենականութեան համար եղած գործ մըն է : Մօրմէն ետքը՝ նոր բացուած մտքերուն և անմահ հոգիներուն հոգը՝ քու ձեռքդ յանձնուած է . և հաւանական է որ քու աշակերտներէդ շատերը քրիստոնէական դաստիարակութիւն չեն վայելեր իրենց ծնողքներէն : Ես՝ քու գործդ և պատասխանատուութիւնդ կ'աւելցնէ . կրնաս անանկներգործութիւն ունենալ անոնց մտքերուն վրայ , և ձեւակերպել անոնց բնաւորութիւնները , որ վերջապէս մեծնան եկեղեցեաց սիւներ և աշխարհիս օրհնութիւններ ըլլալու : Ուստի կաղաչեմ որ հաւատարիմ գտնուիս . յիշէ որ աս գործն ալ Քրիստոսի համար է , և քու վարձքդ իրմէ պիտի առնես : Ուրեմն՝ արածէ աս գառնուկները ո-

րոնք Հովուապետը քու ձեռքդ
յանձներ է, կամաւ՝ և ոչ թէ ակա-
մայ. չէ թէ անարգ շահախնդրու-
թեամբ՝ հապա յօժարութեամբ.
“Աւ Հովուապետին երեցած ատե-
նը փառաց անթառամ պսակը պի-
տի ընդունիս:”

Նախ և առաջ՝ աշխատէ որ ա-
շակերտներուդ սիրտերը շահիս.
միտքդ բեր քու մանկութեան զգա-
ցումներդ: Բարերար ու երկայ-
նամիտ եղիւր, բայց թող շուտ մը
հասկնան՝ թէ քու կանոններդ պա-
հելու են. առանց հնազանդութեան
չես կրնար յուսալ թէ յաջողութիւն
պիտի գտնես դպրոցին մէջ: Միայն
քանի մը կանոններ դիր, բայց թող
կատարելապէս հնազանդին: Թէ
որ աշակերտներդ սորված չեն տու-
նը իրենց ծնողքներուն հնազանդիլ՝
քու գործդ աւելի դժուար պիտի

ըլլայ. բայց շատ պիտի շահիս, թէ
որ ամէն բան թողուս՝ մինչև որ քու
իշխանութիւնդ հաստատուի. մինչև
անգամ թէ որ օրեր վատնել պէտք
ըլլայ աս բանին համար: Հնազան-
դութիւնը քու դպրոցիդ հիմը ը-
լալու է, և երբոր հիմը աղէկ դըր-
ուած է՝ կրնաս յառաջ երթալ և ա-
նոր վրայ շինել: Միտքդ դիր, և
աշխատէ որ ժամանակը ճշդու-
թեամբ պահես. դպրոցի ատեն՝ քու
աշակերտներէդ առաջ ներկայ գըտ-
նուէ. և սորվեցուր անոնց թէ՛ օրի-
նակովդ և թէ խօսքերովդ որ ժա-
մանակին յարգը ճանչնան:

Անշուշտ բնաւ զանց ընելու չես
Սուրբ Գիրք կարդալ՝ երգել և աղօ-
թել, դպրոցը սկսելէդ և վերջացնե-
լէդ առաջ: Արբեմն ուսուցիչները
իրենց աշակերտներուն մէկը կը-

հրաւիրեն որ աղօթք ընէ , բայց աւելի աղէկ է որ դուն ընես՝ քան թէ անոնցմէ մէկը : Ար յուսամ թէ աշակերտներուդ հետ ամէնապարզ լեզուով պիտի աղօթես , ճիշտ ինչպէս որ զաւակ մը իր հօրը կը խօսի , և կարճ ըլլալու է որ չձանձրանան : Զանա զանոնք Քրիստոսի առաջնորդելու . թող տեսնան թէ ամէն բանէ աւելի կը փափաքիս որ զԱստուած սիրեն և անոր հնազանդին : Սորվեցուր անոնց թէ ամէն ատեն ներկայ է Աստուած , թէպէտև չեն տեսնար . և բրաճները կը դիտէ . իրենց սրտին ծածուկ խորհուրդները դիտէ և բոլոր խօսքերնին կը լսէ : Սորվեցուր անոնց թէ Աստուած ինչպէս կ'ուզէ որ վարուին մարդոց հետ . մանաւանդ իրենց ծնողքներուն՝ եղբայրներուն՝ քոյրերուն և խաղի ընկերներուն հետ : Մի՛ խոր-

հիր թէ պէտք է չափահաս ըլլան քրիստոնեայ ըլլալնէն առաջ . կը հաւատամ թէ իրեք կամ չորս տարեկան տղայ մը կրնայ ճշմարիտ քրիստոնեայ մը ըլլալ , այսինքն՝ զԱստուած իր անձէն աւելի սիրել , և ջանալ անոր ուղածին պէս ըլլալու : Ինչպէս որ առաջ Քրիստոս կը հրաւիրէր մանր տղաքը որ իրեն երթան՝ անանկ ալ հիմա կը հրաւիրէ զանոնք հոգիով որ իր սիրելի գառնուկները ըլլան : Անոնց սորվեցուր՝ որ միշտ անոր վազեն և իրենց փոքրիկ նեղութիւնները ու հոգերը անոր պատմեն , և վստահութեամբ նային , գիտնալով որ պիտի լսէ իրենց : Ասանկ խրատներ խօսելու յարմար ժամանակ՝ աղօթքի ատենն է . անանկ կարգադրէ բոլոր դասերդ որ ամէն օր գոնէ տասը կամ տասնուհինգ բոպպէ զատես յատուկ աս

բանին համար : Ենոնց բոլոր դասերէն ալ կրնաս ասանկ վայելուչ խրատներ հանել :

Երբոր աշակերտներդ բոլոր օրը հնազանդ և հանդարտ եղած են՝ զիրենք պատուելու համար քիչ մը պատմութիւններ ըրէ Սուրբ Գրքէն, կամ քու տեսած տղաքներուդ վրայ, և արտօնութիւն տուր որ անոնք ալ քեզի բան հարցընեն աս պատմութիւններուն վերաբերեալ : Չես գիտեր թէ ո՛րչափ ազդեցութիւն պիտի ունենան անոնց վրայ աս պատմութիւնները . շատ անգամ պատմութիւն մը մտքերնին կը մնայ, և խրատ մը կամ յանդիմանութիւն մը շուտ մը կը մոռցուի : Եսանկ օգտակար պատմութիւններ շատ անգամ Մատարներին մէջ կը գտնուի : Բայց տղաքը բնաւ չեն ձանձրանար

Սուրբ Գրոց պատմութիւններէն, որոնց ամէն մէկէն ընտիր դասեր կը սորվին : Թէ որ կ'ուզես խիստ օգտակար ընել աս պատմութիւնները՝ առաջ քիչ մը խորհելով ընտրէ, և Եստուծոյ օգնութիւնը խնդրէ, որ իր Սուրբ Հոգիովը սորվեցընէ անոնց :

Եթէ մեծ աշակերտներ ունիս՝ աղէկ կ'ըլլայ որ երբեմն զանոնք քու սենեակդ կամ դպրոցը հրաւիրես որ հետերնին խօսիս իրենց հոգևոր վիճակին վրայ, և հետերնին աղօթես, ու թէ որ կ'ուզեն՝ վայելուչ կ'ըլլայ որ իրենք ալ աղօթեն : Արյուսամ թէ դուն ալ երբեմն իրենց տները պիտի երթաս, իրենց մայրերը ճանչնալու՝ և զիրենք համոզելու որ Աիրակնօրեայ դպրոցը զան : Ի՞նչ ուրախութեամբ աշակերտներդ քեզ մէկիկ մէկիկ իրենց տունները

պիտի առաջնորդեն , և ո՞վ գիտէ ,
անոնց տունները որչափ գործ պիտի
գտնես Քրիստոսի համար : Եսանկ
հաւատարմաբար գործերդ կատա-
րելով՝ քու ժամանակդ բոլորովին
պիտի լեցուի :

Նրբեմն վարժուհիներ տեսած եմ,
որոնք իրենց ձեռագործերը հետեր-
նին դպրոց կը տանին . բայց բնա-
ատանկ բան մի՛ ըներ . յիշէ որ ժա-
մանակը քուկդ չէ , և Տէրոջը աչքը
քու վրադ է : Քու պարտաւորու-
թիւնդ է՝ որ բոլոր միտքդ աշա-
կերտներուդ տաս , ամէն բոլոր
սորվեցնելով : “Բայց ի՞նչ ընելու
եմ քանի որ իմ աշակերտներս ի-
րենց դասերը կը սորվեն ,” կ'ըսէ մէ-
կը : Քանի որ մեծերը դասերնին
կը սորվեն՝ պղտիկներուն նայէ , ո-
րոնք դաս սորվիլ չեն գիտեր : Նւ-
հոս քեզի խորհուրդ մը տամ . հա-

սարակ կարգալ չը գիտցողներուն՝
դաս սերտել տալը՝ սխալ գաղափար
մըն է : Ենոնք՝ շատ մը սխալմունք-
ներ ունենալով՝ միայն իրենց սխալ-
ները աղէկ մը կը հաստատեն , և
կարծիքով կարգալ սորվելով՝ վերջը
ուղղելը՝ խիստ դժուար կ'ըլլայ : Ու-
րեմն նոր կարգալ սորվողները մէկիկ
մէկիկ քովդ կանչէ , և բնաւ ժա-
մանակ և աշխատանք մի՛ խնայեր :
Թէ որ երբեմնակի միուս դասերուն
միջոցները ժամանակ գտնաս՝ նորէն
անոնց նայէ : Բայց գուցէ կը հար-
ցնես , “Ն[թ]է նոր կարգալ սորվող-
ները դաս չը սերտեն , ի՞նչ պիտի
ընեն .” աղէկ է որ ամէն մէկը քարէ
տախտակ մը ունենայ , և անոր վրայ
գիրեր ու թուանշաններ գրէ , մինչև
անգամ սենեակին մէջ գտնուած
բաներուն պատկերները՝ ձիերու՝ է-
շերու՝ թռչուններու և այլն թող գծեն

իրենց կարողութեանը չափ . բայց թէ որ քարէ տախտակ չունին՝ ուրիշ կերպով մը՝ առ պակասը լեցուր : Թէ որ խաղալու յարմար տեղ կայ՝ պղտիկները որոշուածէն աւելի ստէպ պարապոյ միջոցներ թող ունենան, որ չըլլայ թէ ձանձրանալով՝ դպրոցին սենեակը խաղան : Հատ աղէկ կ'ըլլայ որ ամէն դասէ վերջը՝ բոլորին գիտցած երգերէն մէկ երկու համար երգէք միաբանութեամբ :

Նաև հոգ տար որ սենեակին օդը շատ անգամ փոխուի, որպէս զի դուն և աշակերտներդ չք ծանրանաք . քանզի եթէ մարմինը ծանրանայ, միտքը աղէկ չի բանիր : Աս պատճառաւ՝ ինչպէս որ շատ ուրիշ պատճառներով ալ, հարկ է սորվեցընես քու աշակերտներուդ որ ամէն օր մազերնին սանրտեն, և գոնէ երես-

նին՝ ձեռքերնին և ոտքերնին լուան, և շաբաթը անգամ մը բոլոր հանդերձնին փոխեն, և բոլորովին լուացուելով՝ մաքուր հանդերձներ հագնին . իսկ եթէ փոխնորդ հանդերձ չունին՝ աւելի աղէկ է որ մերկ մնան և անկողինի մէջ պառկին, մինչև որ աղտոտները լուացուին ու չորնան, քան թէ աղտոտ լաթերով դպրոց գան : Աս բաները պատուիրէ, որ բոլոր տղաքները սորվին թէ՛ աղտեղութիւնը ամօթալի բան է . աղջիկները՝ և եթէ կարելի է տղաքն ալ, կարկտնել թող սորվին :

Նրբոր աշակերտներուդ դաս մը կը նայիս, սովորութիւն ըրէ որ հարցնես զանազան ձևերով անանկ հարցումներ՝ որ տեսնաս թէ ամէն բառի նշանակութիւն և ամէն խօսքի իմաստ գիտեն, մինչև անգամ հեղելու դասերուն մէջ գտնուած բա-

ռերուն նշանակութիւնը՝ մէկիկ մէկիկ հարցուր: Ասպէս՝ անոնց մտքերը արթնցնելով, իրենց կարգացածներուն վրայ խորհիլ պիտի տաս. որնոր իրենց յառաջագիմութեանը համար խիստ կարևոր է:

Աղէկ կ'ըլլայ որ երբեմն վազան ձաներուն ատենը՝ անանկ խաղեր սորվեցնես իրենց, որ զուարճանան՝ և միանգամայն իրենց մտաւոր վարժութիւն ըլլայ: Չորեքշաբթի օրերը կէս օրէն ետքը՝ աղջիկներուն քիչ մը կար՝ գուլպա հիւսել՝ կամ ասոր նման գործեր սորվեցուր: Նաև ժամանակ որոշէ որ մեծերը ճառեր կարդան, կամ գոց ըրածնին ըսեն, թէ Սուրբ Գրքէն և թէ ուրիշ օգտակար տեղէ մը. աս բանը պինտ պզտիկներն ալ կրնան ընել: Անոնց հետ երգեր երգէ, մանաւանդ նոր ելած երգեր սորվեցուր:

Ուրիշ վարժութիւն մըն ալ կայ որ աշակերտներուդ շատ հաճելի և օգտակար պիտի ըլլայ, այսինքն իրենց հարցումներ ըրէ, օրինակի համար՝ հարցուր իրենց թէ՝ “Հոս եկած ատեննիդ ճամբան ի՞նչ տեսաք.” և թող իրենք մէկիկ մէկիկ տեսածնին պատմեն վայելուչ խօսքերով, և իրենց սխալները ու կրօնութիւնները շիտկէ: Արբեմն պատմութիւն մը կարդալ տուր, և գիրքը գոցելով՝ թող իրենց լեզուովը պատմեն. որ կը սորվեցնէ կարգացածնուն ուշադրութիւն ընել, ու յիշողութիւննին կը զօրանայ: Ասանկ ժամանակներ իրենց մայրերը կամ քոյրերը հրաւիրէ, որ ներկայ գտնուին. որպէս զի տղաքը գրողուն և քաջալերուին աւելի յառաջ երթալու:

Աս մեծ գործը՝ քեզմէ անդադար

աշխատանք և անձնուրացութիւն
կը պահանջէ . բայց կը յուսամ թէ
ինքզինքդ բոլորովին պիտի տաս
ասիկայ կատարելու : Ինչպէս որ
գրուած է . « Ինչ որ կ'ընէք՝ սրտանց
ըրէք , որպէս թէ Տէրոջը՝ ու չէ թէ
մարդոց : Գիտնալով որ ժառանգ-
ութեան հատուցումը Տէրոջմէ
պիտի առնէք . ինչու որ Տէր Քրիս-
տոսին կը ծառայէք : » * Ո՛հ , որչափ
իմաստութեան և շնորհքի կը կա-
րօտիս՝ որ յարմարիս աս գործին .
բայց Նստուած կարող է ամէն ատեն
ամէն շնորհք քեզի տալու , և միշտ
պատրաստ է քեզի օգնելու : Հար-
կաւ շատ աղօթք ընելու ես , որ
Նստուած ամէն ատեն իր Սուրբ
Հոգիովը և իր սուրբ խօսքովը քեզի
սորվեցնէ , որ հաւատարմութեամբ
իր այգիին մէջ գործես , և փառա-

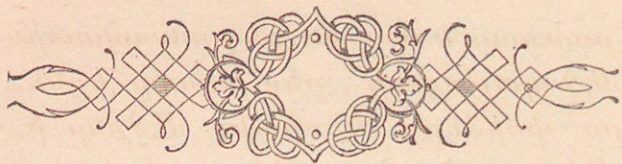
* Աղ . Գ . 23 , 24 :

ւորես զինքը : Թող շատ անգամ
քու աղօթքդ ըլլայ —

“ Եհն , ով Հայր , յանձնածդ ինձի ,
Սանկութիւնը՝ ինձ կը նայի .
Խաւար տկար գիտեմ՝ ես զեա ,
Լուսաւորէ միտքս ու հոգիս ,
Որ ուզածիդ պէս անոնց ես
Եռաշնորդեմ հովուի մը պէս : ”

“ Եւ խաղաղութեան Նստուածը՝
որ մեռելներէն յարուց մեր Տէր Յի-
սուսը , որ յաւիտենական ուխտին
արիւնովը ոչխարներուն մեծ հովին
է , ձեզ ամէն բարի գործի մէջ հաս-
տատէ իր կամքը ընելու , և ձեր մէջը
իր առջևը հաճոյ եղածը ընէ Յիսուս
Քրիստոսի ձեռքովը , որուն փառք
յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն : ” *

* Եբր . Ժ . 20 , 21 :

ԳԼ. Թ.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԳՈՐԾԻ ԻՆՉ ԱԸ ՊԵՐՈՒՆԵՎԷ՝

Ես գործը՝ որուն համար Քրիստոս քեզ կանչեր է, իր մէջը կը պարունակէ իր անուանը համար նեղութիւն քաշել. անկէց ազատ չես կրնար ըլլալ, քանզի Եստուծոյ ամենիմաստ կարգադրութեանը մէկ մասն է: Կարդա՛ Սուրբ Գիրքը աս միտքով, սիրելի աշակերտս, և տես թէ Եստուած ի՛նչպէս կը վարուէր իր հին ժողովուրդին հետ. սորվեցուց և կրթեց զանոնք ինչպէս որ հայր մը իր զաւակներուն կ'ընէ: «Ու միտքդ պահէ ան բոլոր ճամբան, որ քու Տէր Եստուածդ աս

քառասուն տարին քեզ անապատին մէջ պտըտցուց, քեզ խոնարհեցնելու՝ փորձելու՝ և սրտիդ մէջինը իմանալու համար, թէ արդեօք դուն անոր պատուիրանքները պիտի պահես, թէ չէ՝: Եւ Տէրը քեզ խոնարհեցուց, անօթեցուց, և մանաւայով կերակրեց, որն որ ո՛չ դուն կը ճանչնայիր, և ոչ քու հայրերդ, քեզի իմացնելու համար՝ թէ ո՛չ միայն հացով կ'ապրի մարդ, հապա մարդը Տէրոջը բերնէն ելած ամէն խօսքովը կ'ապրի: Եւ սրտիդ մէջը զիտնաս որ ինչպէս մարդ մը կը խրատէ իր որդին, քու Տէր Եստուածդ ալ քեզ անանկ կը խրատէ:»* Կարդա՛ Ք.Յ.երորդ և Ն.Ե.երորդ Սաղմոսները, ուր որ համառօտաբար ստորագրուած է Խորայէլացոյց զլխէն անցած ղէպքերը: Միտքդ

բեր իր մարգարէներուն չարչարանքները . առաքելալը անոնց սքանչելի գործերը կը պատմէ, որոնք Մատուծոյ զօրութեամբը գործեցին . և կը յարէ ըսելով, « Ոմանք չարչարուեցան՝ և չնդունեցին ազատութիւնը, որ լաւագոյն յարութեան հասնին . ուրիշներ ալ նախատինքներու՝ ու ծեծերու, նաև կապերու՝ ու բանտերու փորձը առին : Բարկոծուեցան, սղոցուեցան, փորձանքի մէջ ինկան, սրով սպաննուելով մեռան, ոչխարի մորթերով՝ ու այծի մորթերով պտրտեցան, կարօտութիւն քաշելով, նեղը իյնալով, չարչարուելով, (որ անոնց արժանի չէր աշխարհս,) անապատներու՝ ու լեռներու՝ և այրերու՝ ու երկրի խոռոչներու մէջ մոլորելով : » * Նաև Յակոբոս կ'ըսէ, « Նզբայրներս՝ չարչարանքներու՝ ու համբերութեան՝ օրինակ առէք մարգարէները, որոնք Տէրոջը անունովը խօսեցան : » *

* Եբ. • Ժ • 35-39 •

Բայց ամէնէն աւելի խորհէ՛ Բրիստոսի մեր փրկութեան առաջնորդին չարչարանքներուն վրայ : « Որովհետեւ կը վայլէր Մոր, (որուն համար ամէնը՝ և անով ամէն բաները եղած են,) շատ որդիներ փառքին մէջ մտցնելու ատենը՝ անոնց փրկութեան Մաշնորդը չարչարանքով կատարել : » † Յիշէ որ ինքը փառաց աթոռը ձգեց, և աս մութ՝ ու մեղսալից աշխարհս եկաւ, քեզի համար . ախոռը ծնաւ, Իր վրայ առաւ՝ մեր խեղճ՝ ու մեղսալից մարմնոյն բոլոր ցաւերը՝ և տկարութիւնները : « Մեղիկայ մարդոցմէ անարգուեցաւ, ու երեսէ ձգուեցաւ . վշտաց տէր՝ ու ցաւոց տեղեակ

† Յ-ի • Է • 10 :

† Եբ. • Բ • 19 :

եղաւ . և անկէ երես զարձնելու մարդու պէս եղաւ . անարգութեցաւ , ու զանիկայ չյարգեցինք : Իրաւցնէ անիկայ մեր ցաւերը վերցուց , և մեր վիշտերը իր վրան առաւ . և մենք զանիկայ վիրաւորուած , Եստուծմէ զարնուած , ու չարիքի հանդիպած սեպեցինք : Բայց անիկայ մեր մեղքերուն համար վիրաւորութեցաւ , և մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծութեցաւ . մեր խաղաղութեան պատիժը՝ անոր վրայ եղաւ . ու անոր վերքերովը մենք բժշկուեցանք : ” * Ընկա աղքատ էր , “ Քանզի դուք զիտէք մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի շնորհքը , թէ Լնքը ձեզի համար աղքատ եղաւ , ան որ հարուստ էր , որ դուք անոր աղքատանալովը հարստանաք : ” † Բնակելու տեղ մը չունէր , ինչպէս որ ինքը իր բերնովը

* Եսայ . ԺԳ : 3-5 :

† Իսայ . ԺԶ : 9 :

ըսաւ , “ Եղուէսները որջեր ունին , ու երկնից թռչունները բոյներ , բայց Որդին մարդոյ տեղ մը չունի որ հոն իր գլուխը դնէ ” : * Պանդուխտ և օտարական էր՝ աս աշխարհիս վրայ , թափառական կեանք մը անցուց :

Բայց չէ թէ միայն իր մարմնաւոր ցաւերը յիշելու ենք՝ այլ նաև իր հոգիին ցաւերն ալ՝ որոնք անպատմելի էին , ինչպէս որ առաքեալը կ'ըսէ՝ իր մարդկային բնութեանը նկատմամբ . “ Որ իր մարմինն օրերը սաստիկ զոչումով ու արցունքով աղօթք և աղաչանք մատուց անոր՝ որ կարող էր զինքը մահուանէ ազատելու , ու լսուեցաւ՝ իր երկիւղէն ազատելով : Թէպէտ ինքը Որդի է , բայց իր չարչարանքներէն հնազանդութիւն սորվեցաւ : ” † Յիշէ Պեթսեմանի պար-

* Սա . Է . 20 :

† Եբ . Է . 7 , 8 :

տէղին մէջ անցուցած գիշերը , երբ ըսաւ . “ Հայր թէ որ կ'ուզես , աս գաւաթը ինծմէ անցուր . բայց չէ թէ իմ կամքս՝ հապա քուկդ թող ըլլայ : Սաստիկ նեղութեան մէջ ըլլալով՝ աւելի ջերմեռանդութեամբ աղօթք կ'ընէր : Եւ իր քրտինքը արիւնի մեծ կաթիլներու պէս էր , որ գետինը կը թափուէր : ” Յետոյ կապուելով աշխարհային դատաւորին առջև տարուեցաւ . նախատեցին՝ ծաղրեցին՝ ապտակեցին՝ երեսը թուքին՝ գլուխը փուշերով վիրաւորեցին՝ հանդերձները վրայէն անգթաբար հանելով , սարսափելի կերպով մը ծեծեցին : Անկէ ետքը՝ դողալով՝ և բոլորովին ուժէ ինկած՝ (քանզի առջի օրէն ՚ի վեր ոչ բան կերած՝ և ոչ հանգիստ տեսած էր ,) շալկեց իր ծանր խաչը՝ և տարաւ : Յետոյ իր սուրբ ձեռքերը՝ ու ոտքե-

րը խաչափայտին վրայ գամեցին . և ո՛վ կրնայ պատմել անոր տանջանքները : (Կարգայ Իւերորդ սաղմոսը , որն որ անոր տանջանացը մարգարէական ստորագրութիւնն է .) և քանի որ հոն կախուած էր , ան նոյն մարդիքը որոնց փրկութեանը համար կը մեռնէր , ծաղրեցին զինքը : Բայց ինքը իր անհուն գթութեամբը և ներողամտութեամբը աղօթք ըրաւ անոնց համար ըսելով , “ Հայր թողութիւն տուր ատոնց : ”

Ո՛հ , սիրելի աշակերտս , թող քու սիրտդ հալի՝ երբոր աս սոսկալի տեսարանը՝ քու աչքերուդ առջևը բերես , յիշէ որ բոլորը քեզի համար էր . քու մեղքերդ —

“ Գամ՝ զարկին իր մարմնին .

Փուշերով պտակեցին .

Խօթեցին նիզակ կողմն .

Իր հոգին ան զոհ ըրաւ ,

Քու մեղացդ համար մեռաւ : ”

Թէ որ պէտքէր՝ որ մեր մեղքերուն համար Մատուծոյ Որդին ասանկ չարչարուէր՝ մեզի համար ի՞նչ ըսենք : Առաքեալը կ'ըսէ , “Մտով գիտցանք Քրիստոսի սէրը , որ անիկայ իր կեանքը մեզի համար դրաւ . մենք ալ պարտաւոր ենք մեր եղբայրներուն համար դնել մեր կեանքը :” * Քաւութիւն ըլլալէն ետքը՝ Քրիստոսի հաճոյ երեցաւ գործին յառաջ տարուիլը իր աշակերտներուն յանձնել : Ենոնք տկար և տղէտ մարդիկ էին : Քրիստոս գիտմամբ ընտրեց զանոնք աշխարհիս աղքատներէն՝ և տղէտներէն՝ որ աւելի խոնարհ և պատրաստ ըլլան սորվելու : “Երդարև դուք ձեր կոչումը կը տեսնէք՝ եղբայրներ , որ չէ թէ մարմնոյ կողմանէ շատ իմաստուններ , և չէ՛ թէ շատ զօրաւոր-

ներ , և չէ՛ թէ շատ ազնուականներ կանչուեցան . Բայց Մատուծ աշխարհիս յիմարները ընտրեց , որ ամօթով ընէ իմաստունները . ու աշխարհիս տկարները ընտրեց Մատուծ , որ ամօթով ընէ զօրաւորները . Եւ աշխարհիս ցածաղգիները՝ ու անարգները՝ ընտրեց Մատուծ՝ և ոչինչները , որ բան մը եղողները խափանէ . Որպէս զի մէկ մարմին մը չը պարծի Մատուծոյ առջին :” * Միայն երեք տարի վարժեց զանոնք , չէ թէ զպրոցի մէջ՝ այլ ճամբաներուն՝ լեռներուն՝ և ծովուն վրայ . չէ թէ միայն խօսքով՝ այլ օրինակով՝ ու գործքով սորվեցուց անոնց . և մի միայն դասազիրք չին Ատակարանն էր : Զը՝ սորվեցուց անոնց լեզուներ՝ փիլիսոփայութիւն և բարձր գիտութիւններ , որոնք

շատ յարգի էին ան օրերը՝ Հրէաներուն՝ Յոյներուն, և Հռովմայեցիներուն առջևը : Ինքը աս աշխարհիս բոլոր իմաստուններէն աւելի իմաստուն էր . ինչպէս որ գրուած է “Որուն մէջը իմաստութեան և գիտութեան բոլոր գանձերը պահուած են :”* Բայց իր աշակերտներուն սորվեցուց միայն ան իմաստութիւնը՝ որ վերէն կուգայ , որով՝ կարող ըլլան անմահ հոգիներ իր թաղաւորութեանը առաջնորդելու : Յայտնապէս ըսաւ անոնց թէ իր մեռնելէն ետքը շատ հալածանք պիտի քաշեն : “Թէ որ աշխարհ ձեզ կ'ատէ , գիտցէք՝ որ ձեզմէ առաջ զիս ատեց : Թէ որ աշխարհէս եղած ըլլայիք , աշխարհ իրենները կը սիրէր . բայց որովհետեւ աշխարհէ չէք՝ հապա ես ձեզ աշխարհէն ընտրեցի , անոր հա-

* Կող . 1 . 3 :

մար աշխարհ ձեզ կ'ատէ :”* “Իրենց ժողովարաններէն դուրս պիտի ձրքեն ձեզ . ու ժամանակ ալ պիտի գայ՝ որ ամէն ո'վ որ ձեզ սպաննէ , անանկ պիտի սեպէ թէ Եստուծոյ պաշտօն կը մատուցանէ : Աշխարհի մէջ նեղութիւն պիտի ունենաք . բայց քաջասիրտ եղիք . ես աշխարհին յաղթեցի :”† Սակայն շարունակ անոնց առջևը կը դնէր գալու կենաց փառքերը :

Որչափ դիւրին էր իրեն՝ պաշտպանել իր սիրելի աշակերտները ամէն վտանգներէ , բայց թող տուաւ որ հալածուին՝ և ամէն տեսակ նեղութիւններ քաշեն : Նրբոր Սողոս կանչեց իր ծառան ըլլալու , և զանկա ընտիր աման կոչեց՝ ըսաւ . “Քանզի ես իրեն պիտի ցուցունեմ

* Յով . 15 . 18 , 19 :

† Յով . 15 . 2 , 33 :

Թէ ո՛րչափ պէտք է իրեն՝ իմ ա-
նուանս համար նեղութիւն քա-
շել:”* Նաքը Պօղոս կը պատմէ իր
քաշածները Աորնթացիներուն . և
Աողոսացոց կը գրէ՝ “Հիմա ուրախ
եմ՝ ձեզի համար քաշած չարչա-
րաքներուս վրայ, ու Քրիստոսի
քաշած նեղութիւններուն պակաս-
ութիւնը իմ մարմինիս մէջը կը
լեցնեմ՝ անոր մարմինին համար, որ
եկեղեցին է:”† Աս կը ցուցունէ թէ՝
մենք որ նոյն գործը կը շարունա-
կենք՝ Քրիստոսի չարչարանքնե-
րուն հաղորդ ըլլալու ենք: Ուստի,
սիրելիս, մի՛ զարմանար եթէ քեզի
ալ նեղութիւններ հանդիպին:

Յիշէ որ նեղութիւնը քու կոչ-
մանդ մէկ մասն է. “Քանզի դուք
աս բանիս համար կանչուեցաք, որ
Քրիստոս ալ ձեզի համար չարչար-

* Գլ. Բ. Թ. 16:

† Աղ. Կ. 24:

ուեցաւ, ու ձեզի օրինակ թողուց՝
որ իր շաւիղներուն հետեւիք:”*
Ուրեմն դուն միտքդ դիր թէ հար-
կաւ նեղութիւն քաշելու ես, և ու-
րախ եղիր, ու կամաւ ընդունէ.
“Ուստի Քրիստոս որ մեզի համար
չարչարուեցաւ մարմինով, դուք ալ
նոյն միտքով զինուորեցէք:”† Պա-
տերազմի մէջ ես, նախ՝ քու մեղան-
չական բնութեանդ դէմ. երկրորդ՝
աշխարհիս ցանկութիւններուն՝
փորձութիւններուն՝ և սատանային
հնարքներուն դէմ. ուրեմն զինուոր
ըլլալու կանչուած ես. “Երդ՝ դուն
նեղութիւններու համբերէ՝ Քրիս-
տոս Յիսուսի բարի զինուորի մը
պէս:”‡

Աարելի է նեղութիւնը ճիշտ քու
կարծած կերպովդ չգայ. գուցէ դուն
միտքդ դրած ես որ մեծ բան մը ը-

* Կ. Գլ. Բ. Թ. 21:

† Կ. Գլ. Բ. Թ. 1:

‡ Կ. ՏԻ. Թ. 3:

Նես, կամ կրես Քրիստոսի համար, քանի որ Քրիստոս ուրիշ լուծ մը պիտի դնէ վրադ, որուն բնաւ չէիր սպասեր, և որնոր գուցէ աշխարհը բնաւ չի գիտեր՝ թէ և կրելու համար աւելի շնորհքի կը կարօտիս: Բայց մի՛ յուսահատիր, սիրելիս, ահա՛ քու խաչդ: “Եւ դուն քեզի մեծ բանե՞ր կը փնտռես, մի՛ փնտռեր.” ընդունէ ան ԽԵՉԸ որ Մատուած՝ յատուկ քեզի համար պատրաստեր է. թէ որ չես տանիր՝ Մնորը չես: Մի՛ նետեր քու վրայէդ՝ ծանր ըլլալուն համար. մի՛ ջանար պզտիկցնել. քու խաչէդ մի՛ ամհնար. մի՛ աշխատիր ծածկելու. ուրիշներուն քու ծանր խաչդ ցուցունելով՝ մի՛ պարծենար, ասանկ ընելով՝ քու անձիդ կը ծառայես: Փառաւորէ Մատուած, քու խաչդ խոնարհու թեամբ և համբերութեամբ կրելով:

Պատրաստ եղիր՝ տուն՝ բարեկամներ՝ հայրենիք ձգելու Մերահամին պէս, երբոր Մատուած քեզ կանչէ: Յօժար եղիր բնակելու օտարներու մէջ, ամենէն աղքատ՝ խեղճ՝ անմաքուր՝ կոպիտ՝ և զգուշի մարդոց մէջ: Մէն տեսակ նեղութիւններու համբերէ, և հետերնին սիրով վարուէ քրոջ պէս՝ և ոչ թէ ինքզինքդ անոնց վրայ բարձրացնելով, որպէս զի անոնց հոգիները շահիս: Մի՛ դանգատիր. մի՛ մըռմըռար. Քրիստոսի օրինակը աչքիդ առջևը բռնէ: Մարդս բնականապէս անձնասէր է, և նեղութիւնը միջոց մըն է ատախտը բժշկելու: Մատուած կ'ուզէ սրբել՝ և յարմարցնել իր աշակերտները, չէ թէ միայն աս աշխարհիս մէջ իրեն ծառայելու՝ այլ երկնից մէջ ալ: Շատ միջոցներ ու կերպեր ունի՝ իր ժողովուրդը գործածելու:

Յիրաւի մեծ զեջում է մեզ իր այ-
գիին մէջ գործելը . բայց իր Սուրբ
Գրքէն կը սորվինք՝ թէ կը բարեհա-
ճի իր ամէնատկար և նուաստ զա-
ւակէն փառաւորուելու :

“Մա՛րիամ”, ըսաւ մէկը, ազ-
քատ քրիստոնեայ կնկան մը՝ որ իր
անկողինին վրայ հիւանդ պառկած
էր, “ի՞նչպէս կրնաս ուրախ ըլլալ՝
քանի որ այսչափ ցաւ կը քաշես :”
“Քեզի ըսեմ”, ըսաւ հիւանդը,
“Նրբոր ես առողջ էի՝ Տէրը ինծի
կ'ըսէր, ‘Մա՛րիամ, հոն գնա ինծի
համար աշխատէ . հոս եկուր ինծի
համար գործէ.’ և ես ուրախու-
թեամբ կը հնազանդէի . բայց հիմա
ինծի կ'ըսէ, ‘անկողինիդ մէջ պառ-
կած հազա’, և նոյն ուրախութեամ-
բը կը հնազանդիմ, ինչու որ իր
սուրբ կամքն է :” Եսկէց կը տեսնես
թէ, ճշմարիտ քրիստոնեայ մը՝

մինչև անգամ հիւանդ՝ ու պառկած՝
կրնայ բան սորվեցնել ուրիշներուն,
և անանկով փառաւորել իր հայրը :
Գուցէ կը նեղուիս, որովհետեւ քիչ
բան գիտես՝ և տկար ես, կը կարծես
թէ քու աշխատանքդ՝ որ ուրիշնե-
րուն բան սորվեցնես՝ շատ օգուտ
չունի : Բայց ես կը յորդորեմ քեզ
քու կրցածիդ չափ ընելու . մինչև
անգամ թէ որ միայն գիտես այբ,
բէն, գիմ, սորվեցնել՝ այսչափ ըրէ
Քրիստոսի սիրոյն համար : Յիշէ
տաղանդներուն առակը, թէ որ
միայն մէկ տաղանդ մը տրուեր է
քեզի՝ զգոյշ եղիւր որ վերջը քեզի
համար չըսուի, “Ետ անպիտան ծա-
ռան դուրսի խաւարը հանեցէք :” *
Ուստի ամօթը արհամարհէ, և քա-
ջալերուէ, վասնզի Եստուած քու
ունեցածիդ չափովը կ'ընդունի՝ և ո՛չ

Թէ չունեցածիդ : Երբոր ուրիշ բան
չի գար ձեռքէդ՝ գոնէ աղօթք կրնաս
ընել : Սէրջապէս Պօղոս առաքեա-
լին ըսածը քուկդ ըրէ , “ Ուստի ա-
մէն բանի կը համբերեմ ընտրեալնե-
րուն համար , որ անոնք ալ հասնին
ան փրկութեանը , որ Քրիստոս
Յիսուսով է յաւիտենական փառ-
քով : ” *

“ Նամբաս դուն Տէր ընտրէ , թող ինձ խաւար չըլայ :

Չեղբովդ առաջնորդէ , ընտրէ ինձի ճամբայ .

Ես չեմ համարձակիր բնաւ վիճակս ընտրել .

Դուն կառավարս եղիւր , ուղղես շէտակ քալել :

“ Խնդրած արբայութիւնս է քուկըդ , ու Տէր իմ .

Քուկդ ալ ըլլայ շաւիղս , այլուստ կը մտնիմ :

Դուն որդէ վիճակս անհուն իմաստութեամբ .

Ես և լեցուր բաժակս՝ վիշտով՝ կամ վայելմամբ :

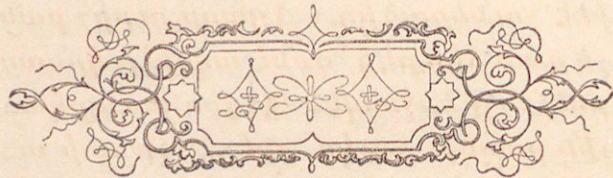
“ Ընտրէ բարեկամներս , ախտերս՝ առողջութիւնս .

Փորձանքս ու հոգեւրս , և կամ հանքատութիւնս :

Ինձի խոստմունք տուիր , որ ազատես չարէն .

Տէր , առաջնորդս եղիւր , իմաստութիւնս , ամէն : ”

* Բ ՏԻ՝ Բ • 10 :

ԳԼ . Ժ

ԻՐԻՍՏԱՍԻ ԳՈՐԾԻ ԻՆՉ ԿԸ ՊԵՇԵՆԸԻ :

Երդ՝ նայինք թէ աս գործը ի՛նչ
կը պահանջէ քեզմէ : Ամէն անհատ
քրիստոնեայ , էրիկ մարդ՝ կրնիկ
մարդ՝ և տղայ՝ պարտաւոր է Քրիս-
տոսի գործին մէջ աշխատիլ , իր
կարողութեանը և պատեհութեանը
չափ : Քրիստոսի վերջին պատուէ-
րը՝ թէ “ Գացէք բոլոր աշխարհ ,
ու աւետարանը քարոզեցէք բոլոր
ստեղծուածներուն , ” * ամէն հաւա-
տացեալներուն համար է բոլոր ազ-
գերէն , թէ հարուստ՝ թէ աղքատ ,

* Մարկ . ԺԼ . 15 :

ծեր՝ երիտասարդ՝ իմաստուն և տը-
գէտ : Խոստմունքը հաւասարապէս
ամէն հնազանդողներուն համար է՝
թէ “Ահա ամէն օր ես ձեզի հետ
եմ մինչև աշխարհիս վերջը :” * Ո՛վ
որ փորձեր է գիտէ , թէ առանց ա-
նոր բան մը չի կրնար ընել : Ուստի
երբոր գործ մը կ’ընեն՝ կը խոստո-
վանին թէ իրմէ է զօրութիւնը և
իմաստութիւնը . “Ամէն բանի կա-
րող եմ անով՝ որ զեւ զօրացուց :” †

Յայտնի է թէ գործը՝ նախ և ա-
ռաջ կը պահանջէ որ քու կամքդ
ձգես , և ամէն բանի մէջ միայն
Աստուծոյ կամքը փնտռես , որ զիւ-
րին բան մը չէ : Մարդս բնականա-
պէս բուն իր կամքովը լեցուած ըլ-
լալով՝ միայն անոնք կրնան աս բանը
ընել որոնք ճշմարտապէս դարձի
եկած են : Ուրեմն քու միտքդ ա-

տանկ ըլլալու է . այսինքն՝ չէ թէ ես
ինչ կ’ուզեմ՝ այլ Աստուած ինչ կ’ու-
զէ : Եւ ամէն բանի մէջ Աստուծոյ
հաճոյ եղածը փնտռէ : “Բննեցէք
ի՛նչ է Տէրոջը հաճելին :” *

Աստուած իր տանը մէջ շատ ա-
մաններ ունի , ոմանք մեծ՝ ոմանք
պղտիկ . “Սակայն մէկ մեծ տան մը
մէջ չէ թէ միայն ոսկիէ ու արծաթէ
ամաններ կան , հապա փայտէ ու
հողէ ամաններ ալ կան . և ոմանք
պատուոյ համար են , ու ոմանք ա-
նարգանաց համար :” † Յօժարէ
փայտէ կամ հողէ աման մը ըլլալու՝
թէ որ Աստուած անանկ սահմաններ
է , բայց նայէ որ իրաւ հոգի համար
ըլլաս , և չէ թէ միայն զարդարան-
քի կամ կործանման : Յիրաւի փա-
փաքելու ես որ ընտիր աման մը ըլ-

լաս՝ Մատուծոյ շնորհքովը և ողորմութեամբը լեցուած . չէ թէ քու պատիւիդ համար՝ այլ Մատուծոյ փառքին համար : Սակայն ատանկ մէկը ըլլալու համար անձնական սրբութեան անդադար աշխատանք կը պահանջուի քեզմէ . « Պանդուխտներու ու օտարականներու պէս մէկդի կեցէք մարմնաւոր ցանկութիւններէն , որ հոգիի դէմ կը պատեւազմին : » * Այսպէս մաքրուելով պիտի պատրաստուիս Տէրոջը ձեռքին մէջը երևելի գործիք մը ըլլալու : Ինչ որ Մատուած ընտրէ քեզի համար , որչափ սուղ ալ որ նստի քու վրայդ՝ անանկ ըլլալու պատրաստ եղեր : « Ինչպէս կը կրես քու մեծ փորձութիւններդ , » ըսաւ մէկը աղքատ կնկան մը , որուն երիկը անգույթ և արբեցող ըլլալով՝ հինք զաւակնե-

* Ծ ՊԵՊ . Բ . 11 .

րուն հոգը բոլորովին իր վրայ ձգած էր , թէ և ինքն ալ շատ անձնական տկարութիւններ ունէր . « բոլորը Յիսուսի վրայ կը ձգեմ , » ըսաւ խոնարհութեամբ . « և այնչափ ստէպ կուգան՝ որ ստիպուած եմ միշտ իրեն երթալ , և ամէն անգամ որ կ'երթամ՝ աւելի աղէկ կը ճանչնամ սիրելի Տէրս , անանկ որ՝ հիմա գրէ թէ կ'ուրախանամ երբոր նոր փորձութիւն մը կուգայ ինծի , քանզի մեզ խիստ մօտ կը բերէ իրարու , Քրիստոսի սիրոյն քաղցր ճաշակը առնել կուտայ ինծի : » « Ետ գրէ թէ կը փափաքեցնէ զիս՝ որ ես ալ փորձութիւններ ունենամ , » ըսաւ բարեկամը : « Դուն փորձութիւն չունի՞ս , » հարցուց կնիկը զարմանքով մը : « Ունիմ , պզտիկ փորձութիւններ , բայց ո՛չ անանկներ՝ որ զիս յետին աստիճանի յուսահա-

տութեան մէջ ձգելով՝ Յիսուսի քաշեն.” “Բայց անշուշտ պիտի ունենաս մի՛ կասկածիր, կը հաւատամ թէ դուն իր ընտրեալներէն մէկն ես, և քիչ մը ետքը քեզ մաքրելու համար իր հնոցին մէջը պիտի դնէ, գուցէ արդէն կրակը կը վառէ քեզի համար:”

Դուն ալ, սիրելիս, ինքզինքդ բոլորովին Մատուծոյ ձեռքը յանձնէ, որ իր ուղածին պէս քեզ ձեռակերպէ՝ ինչպէս որ բրուտը կաւէ ամաններ կը շինէ: “Բայց դուն ո՞վ ես մարդ՝ որ Մատուծոյ պատասխան կուտաս. միթէ ստեղծուածը իր Ստեղծողին կրնա՞յ ըսել, թէ Օհա ինչո՞ւ ատանկ շինեցիր: Բրուտը իշխանութիւն չունի՞ր կաւին վրայ՝ նոյն շաղուածքէն աման շինելու, մէկը պատուոյ, և միւսը անարգանաց համար:” *

Ինչպէս որ առաջ ըսի, պատրաստ եղիր բուն քու տեղդ լեցնել Տէրոջը տանը մէջ, ուր որ ըլլայ. “Միթէ ամէնը առաքեալներ՞ են. միթէ ամէնը մարգարէներ՞ են. միթէ ամէնը վարդապետներ՞ են. միթէ ամէնը հրաշքներ՞ կը գործեն:” * Քեզի սահմանուած տեղը գործէ, և բոլոր ուժովդ աշխատէ, որպէս թէ Տէրոջը ու չէ թէ մարդոց, չէ թէ վարձքի համար՝ այլ Քրիստոսի սիրովը ստիպուած: Թող քու լոյսդ փայլի “քու փոքր անկիւնիդ մէջ.” թէ և քու անկիւնդ այնչափ պահուած ըլլայ որ քիչերը տեսնան քու լոյսդ, և աշխարհը բնաւ չը ճանչնայ, տակաւին աշխատէ գիտնալով որ Տէրոջը աչքը քու վրադ է, և բնաւ սիրոյ գործերդ պիտի չ՝մոռնայ, որչափ ալ փոքր ըլլան, եթէ անկեղ-

ծուլթեամբ իր անուանը համար ըն-
ես: “Քանզի Աստուած անիրաւ
չէ որ ձեր գործը մոռնայ, ու ան սէ-
րը՝ որ իր անուանը համար ցուցու-
ցիք:”* Քրիստոս մեզի սորվեցուց՝
թէ ո՛վ որ երկնալու համար բան մը
կ’ընէ՝ “անիկայ իր վարձքը արդէն
առած կ’ըլլայ:” Բայց դուն գիտցիր
որ “Ժառանգութեան հատուցումը
Տէրոջմէ պիտի առնես. ինչու որ
Տէր Քրիստոսին կը ծառայես:”†

Ըսածներէս յայտնի է որ՝ Տէրոջը
գործը քեզմէ անձնուրաձութիւն կը
պահանջէ. անձնուրացութիւնը ու-
րիշ բան չէ՝ եթէ ոչ քու անձնական
հանգիստդ՝ հաճոյքներդ՝ ցանկու-
թիւններդ ոչինչ սեպել Աստուծոյ
փառքին և անմահ հոգիներու փրո-
կութեանը հետ բաղդատելով: Դուն

* Եփ. • Կ. 10 :

† Առ. • Կ. 24 :

քուկդ չես, ոչ ալ քեզի համար ա-
պրելու ես. քու ժամանակդ՝ զօրու-
թիւնդ՝ տաղանդներդ և քու ամէն
բաներդ Խնքը տուաւ քեզի, և իրեն
համար գործածելու ես. ինչպէս որ
գրուած է, “դուք ձեր անձին տէրը
չէք:”* Աւանորոյ դուն պարտաւոր
ես Խնքի փորձելու բոլորովին ձգելով
միայն Քրիստոսինը փնտռել: Աս-
ծա՞նք վարդապետութիւն մը կ’եր-
ևայ քեզի. դժուա՞ր է բոլոր աշխար-
հային զուարճութիւնները՝ հարս-
տութիւնը՝ համբաւը և պատիւը
ձգելը: Աղէկ մը մտածէ. Աստուած
ճիշտ աս բանը ընելու կը կանչէ քեզ.
երկու կողմիները կշռւքի ա՛ռ և
խորհէ. կրնա՞ս մէկ կողմի զուար-
ճութիւնները և հանգստութիւննե-
րը ձգել՝ և միւս կողմի նեղութիւն-
ները յանձն առնել: “Թէ որ մէկը

* Խնքի • Կ. 19 :

ինծի կուգայ, ու չ'ատեր իր հայրը և մայրը, ու կինը և զաւակները, ու եղբայրները և քոյրերը, նաև ինչ կեանքն ալ, չը կրնար իմ աշակերտս ըլլալ: Եւ ով որ իր խաչը չի վերցնէ՝ ու իմ ետեւէս գար, չը կրնար իմ աշակերտս ըլլալ:”* Դուն քեզի համար որոշէ՝ յաւիտենականութեանը վերա խօրհելով: Քրիստոս կ'ըսէ, “Իմ ետեւէս եկուր.” աշխարհը կ'ըսէ, “Քրիստոնեայ եղի՛ր թէ որ կ'ուզես, (անունով) բայց մի՛ ձգեր մարմնաւոր զուարճութիւնները և ուրախութիւնները, ու քանի որ ծերացած չես՝ կեանքդ վայելէ:” Քրիստոս կ'ըսէ, “Մարդ մը չի կրնար երկու տէրոջ ծառայութիւն ընել.” Սատանան կ'ըսէ, “Եղէկ, բայց ժամանակ մը կեանք վարէ, և երբոր ծերանաս՝ ինքզինքդ հոգեւորի

տուր:” Քրիստոս կ'ըսէ, “Միաբերեր Գովտին կրնիկը:” Դուն գիտես որ միշտ իր աշակերտներուն կը սորվեցնէ՝ որ ամէն բան ձգեն և իր ետեւէն գան ու կը յաւելու՝ թէ “Երկինքը գանձ պիտի ունենաք:” Ենգամ մը Պետրոս հարցուց, “Ե՛հ մենք ամէն բան թողուցինք՝ և քու ետեւիդ եկանք. ուստի մեզի ի՞նչ պիտի ըլլայ:” Ըսաւ անոր, “Ով որ թողուց տուններ, կամ եղբայրներ, կամ քոյրեր, կամ հայր, կամ մայր, կամ կին, կամ որդիներ, կամ արտեր՝ իմ անուանս համար, հարիւրապատիկ պիտի առնէ, և յաւիտենական կեանք պիտի ժառանգէ:”* Ուրեմն եթէ դուն ալ ճշմարիտ անձնուրացութեամբ ամէն բան թողուս՝ նոյն խոստմունքը քուկդ ալ է: Բայց զգուշացիր որ չխաբուիս, քանզի

Քրիստոս ալ աս խոստմունքները իր աշակերտներուն ընելէն ետքը՝ զգուշացուց զանոնք ըսելով, «Շատ առաջիններ պիտի ըլլան յետին, և յետիններ առաջին:»* Խաչը տանողին՝ և յաղթութիւնը վաստկողին միայն պիտի տրուի կենաց պսակը. ատոր համար քու մեծ ուսուցիչդ կ'ըսէ, «Մինչև 'ի մահ հաւատարիմ եղեր, ու քեզի կենաց պսակը պիտի տամ: Ունեցածդ ամուր բռնէ, որ մէկը չառնէ քու պսակդ:»†

Աերի ըսածներէս յայտնի է թէ խոնարհութիւն և գոհ սերտ մը կը պահանջուի քեզմէ: Սորմէ խոնարհութեամբ գոհ ըլլալ ան բաներովը՝ որ Նստուած քեզի տուած է. քանզի ճիշտ այնչափ պիտի տայ՝ որչափ որ քեզի պէտք է քու օգուտիդ համար: Քու երկնաւոր Հայրդ կ'ուզէ որ իր

* Մատթ. ԺԹ. 30:

† Յայտ. Բ. 10: 4. 11:

զաւակը երջանիկ և ուրախ ըլլայ. ուրախ սրտով և խնդում երեսով զինքը փառաւորէ՝ ամէն բանի մէջ ու ամէն ատեն: «Ինչու որ Նստուածոյ արքայութիւնը կերակուր ու խմելիք չէ, հապա արդարութիւն և խաղաղութիւն ու խնդութիւն Հոգւով Սրբով:»* Քրիստոս ըսաւ որ՝ հոգ չը տանինք մարմնաւոր բաներու համար: Գոհ ըլլալը՝ սրտի հանգստութիւն կը պատճառէ ամէն մարդոց. բայց եթէ մէկը հպարտութեամբ՝ նախանձով և մարմնաւոր ցանկութիւններով լեցուած է՝ ի՞նչ պէս կրնայ գոհ սիրտ ունենալ: Ուստի աս չար կիրքերուն դէմ դիր, և պատերազմէ, մինչև որ Նստուածոյ օգնութեամբը ազատիս անոնցմէ: Նշխարհային՝ և միայն անունով քրիստոնեայ մարդոց զընէ՝ ու տես

* Հաւ. Ժ. 17:

Թէ չար կիրքերուն հպատակ ըլլալուն արդունքը ինչէ: Առաքեալը աս բաները յիշելով կ'ըսէ, « Հապա թէ որ դառն նախանձ և հակառակութիւն ունենաք սրտերնուդ մէջ, մի՛ պարծենաք՝ ու ճշմարտութիւնը սուտ հանէք: Աս իմաստութիւնը վերէն իջած չէ, հապա երկրաւոր՝ շնչաւոր և դիւական է: Բանդի ո՛ւր որ նախանձ ու կռիւ կայ, հոն է անկարգութիւնը՝ և ամէն չար բաները: Հապա վերին իմաստութիւնը՝ նախ սուրբ է, ետքը՝ խաղաղարար, հեղ, հլու, ողորմութիւնով ու բարի պտուղներով լեցուն, անկողմնասէր, ու անկեղծ:» * Տէս ո՞րչափ քաղցր հետեութիւն կը ցուցունէ Աստուածային իմաստութեան պտուղները դիւական իմաստութեան պտուղներուն հետ բաղդատելով: Առաքեալը

աս աշխարհին իմաստութիւնը դիւական կը կոչէ, քանզի սատանա՛ն անհնազանդութեան որդոց սրտին մէջը կը ներգործէ: Ուստի պէտք է քեզի խիստ արթուն ըլլալ, որ իր որոգայթներուն մէջը չը բռնուիս. Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ, « Ուստի հնազանդեցէք Աստուծոյ . սատանային հակառակ կեցէք, և անիկայ ձեզմէ պիտի փախչի:» *

Քեզի պարզ կանոն մը տամ՝ աս բանիս համար. դուն քու վիճակդ մի՛ բաղդատեր քեզմէ բարձր եղողներուն հետ՝ այլ քեզմէ ցածերուն հետ, որ սորվիս գոհ ըլլալ՝ և դէպի՛ Աստուած շնորհակալ սիրտ մը ունենալ: Նայէ Պօղոս առաքեալին, որն որ առաքելոց մէջ երևելի էր. տես ինչպէս իր ձեռքովը կ'աշխատէր իր ապրուստը ճարելու, քանի

որ Քրիստոսի գործը յառաջ կը տանէր: Ինքզինքը զօրկեց ընտանեկան ուրախութիւններէ և հանգստութիւններէ, ու թափառական կեանք մը անցուց: Թէպէտ և անանկ նեղութիւններու հանգիպած էր՝ որ քեզի պատահիլը անկարելի է, բայց տակաւին կ'ըսէ, "Նս սորվեցայ զոհ ըլլալ իմ գտնուած վիճակիս մէջ: Գիտեմ չքաւորութիւն քաշելը. գիտեմ շատը ունենալը. ամէն բանի մէջ ամէն կերպով աղէկ սորվեր եմ թէ՛ կշտանալը, թէ՛ անօթենալը, թէ՛ շատ ունենալը, և թէ՛ պակսութիւն քաշելը:"* Թէպէտ և միւս առաքեալներէն աւելի գիտուն և գործունեայ էր՝ բայց ինքզինքը ոչինչ սեպեց: Բնաւ չենք կարգար թէ Մետարանին միւս գործաւորները անարգեց, իրմէ քիչ բան գիտ-

* Փիլ. • Գ. • 11, 12:

նախուն և քիչ աշխատելնուն համար: Նաև չենք կարգար թէ երբէք ջանք ըրաւ որ իր գիտութիւնը ուրիշներուն յայտնէ, որպէս զի պատիւ ստանայ, այլ ընդհակառակն կ'ըսէ, "Նս տկարութիւնով ու վախով և շատ դողով ձեր քովը կեցայ:"* Ամէն բան զօհեց Քրիստոսի գործին համար: "Ինչ որ ինծի շահ էր, անիկայ Քրիստոսի համար վնաս սեպեցի:"†

Սիրելի աշակերտս, դուն ժամանակ մը կրթուեցար, և ինքզինքդ ոմանց հետ բաղդատելով՝ վտանք կայ որ դուն քու վրադ մեծ համարում ունենաս: Պէտք է գիտնաս թէ ճշմարիտ իմաստունները ամէնէն աւելի խոնարհ են: Նեվտոն երևելի փիլիսոփային պէս, իրենց առջևը կը տեսնան գիտութեան

* Թիմ. • Բ. • 3:

† Փիլ. • Գ. • 7:

անհուն ովկիանոս մը, որմէ միայն քանի մը կաթիլներ ճաշակեր են: Ընդհանառակն՝ ամէնէն ինքնահաւան և իրենց ունեցած գիտութեանը վրայ հպարտ և պարծող մարդիկ՝ ճշմարտապէս քիչ բան գիտեն: Թէ և կ'աշխատին ինքզինքնին շատ բան գիտցող ցուցունել՝ բայց ընդհանրապէս երեսանց է, ու թէ որ աղէկ մը քննութեան առնուի՝ պիտի տեսնուի թէ տակ չունի: Առակ մը կայ որ գրէթէ ամեն երկրի և ամէն լեզուի մէջ ընդհանուր է, «Պարապ կառքը ամէնէն շատ ձայն կը հանէ»: Գուցէ դաշտէն անցած ատենդ ցորենի հասկերը դիտած ես, պարապ հասկերը՝ շիտակ ու զոռոզութեամբ կը կայնին, գլուխնին դէպի երկինքը բարձրացուցած, բայց անոնք որ լեցուն են՝ դէպի վար կը կախուին: Թող աս քեզի դաս մը ըլլայ. խո-

նարհ եղիր: «Գիտութիւնը կը հպարտացնէ, բայց սէրը շինութիւն կ'ընէ»: Գիտութիւնը աղէկ բան է՝ երբոր Աստուծոյ ծառայելու համար մեր ձեռքը գործիք մը ընենք, բայց երբոր հպարտութեամբ մեր անձերուն կը ծառայեցնենք՝ անեծք մըն է: Ա՛յսն որոյ կ'զգուշացնեմ քեզ որ աս որոգայթին մէջը չը բռնուիս: Առանց Աստուծոյ սիրոյն և ան խոնարհութեանը՝ որ անկէ կը բղխի, քու ստացած գիտութիւնդ պիտի հեռացնէ քեզ ան անմահ հոգիներէն՝ որոնք կրնայիր Քրիստոսի առաջնորդել. և քու դատապարտութիւնդ ալ պիտի աւելցնէ:

Ար յորդորեմ քեզ որ միշտ ինքզինքդ բազդատես քու օրհնեալ Փրկչիդ հետ, ուրիշները մոռնալով: Օրինակէ անոր խոնորհութիւնը.

տես զինքը Սամարիայի հորին քովը, հոգնած՝ անօթի և ծարաւ, և բոլորը մոռնալով՝ խեղճ ու տգէտ պոռնիկի մը կը սորվեցնէ կենաց ջուրին վրայով: Նայէ, ի՞նչպէս մաքսաւորներուն ու մեղաւորներուն հետ բարեկամութիւն կ'ընէր, անոնց տունները կ'երթար, և անոնց հետ սեղան կը նստէր. մինչև անգամ փարիսեցիները որոնք իրեն թշնամի էին՝ զարմացան, և ըսին աշակերտներուն, «Ինչո՞ւ ձեր վարդապետը մաքսաւորներուն և մեղաւորներուն հետ կ'ուտէ.» բայց Յիսուս ըսաւ, «Նստա՛ր զարնները կանչելու չեկայ՝ հապա մեղաւորները:» Գնա՛ զուն ալ անանկ ըրէ. մոռցիր ինքզինքդ, քու յոգնութիւնդ՝ տրամութիւնդ՝ նեղութիւնդ՝ պատիւդ ու համբաւդ զոհելով՝ որ շատ անմահ հոգիներ շահիս: Յիսուսի պէս

զեջում ըրէ, ամէնէն ցած՝ աղտոտ՝ պիղծ և տգէտ մարդոց տունները երթալու: Համակրութիւն ցուցուր իրենց մարմնաւոր նեղութիւններուն կարելի եղածին չափ, և ամէնէն աւելի իրենց հոգալդ ցուցուր անոնց: Փնտռէ զանոնք: Երբոր տուն մը մտնես, և ամէն բան անմաքուր է. ետ մի քաշուիր, և տեղի մի տար որ զիտնան թէ՛ ինչ և իցէ բանէ մը կը զզուիս. քանզի ատանկ ընելով՝ անոնց սրտերը քեզի դէմ կը գոցես: Իրա՞ւ կը զզուիս. քեզի զլխի ցա՞ւ կը պատճառէ, ու կըսես թէ սորված չեմ ատանկ բաներու: Համբերէ. միտքդ բեր թէ քու փրկիչդ ի՞նչ բանի սորված էր իր հայրենիքը. և ի՞նչպէս կ'երևար աս աշխարհքը իր աչքին երբոր ասդին՝ անդին՝ կը պտըտէր, ամենափառ քաղաքներուն և գիւղերուն

մէջ իր անբաժնի տարածելով: Ան-
տարակոյս իրեն դժոխք էր աս աշ-
խարհքը, քանզի չէ թէ միայն դըր-
սուանց եղած աղտեղութիւնները
և չարութիւնները կը տեսնէր՝ այլ
մարդոց սրտերն ալ իր առջևը բաց
ու յայտնի էին: Խորհէ՛ մէյմը. ե-
թէ ինքը՝ որ անմեղ էր, զեջումը
բաւ աս նեղութիւնները կրելու՝ դուն
քու մեղսակիցներուդ՝ մանաւանդ
բուն քու սեռիդ համար չե՞ս կրնար
համբերել: Քաշէ՛ անոնց սրտերը
դէպի՛ քեզ, քու համբերութեամբդ՝
հեղութեամբդ և քաղցրութեամբդ.
Զանք ըրէ անոնց մտքերը մարմնա-
ւոր բաներէն հոգևոր բաներու դար-
ձընելու: Գալու կեանքին վրայով
սորվեցուր անոնց, թէ՛ պէտք է որ
սրտերնին փոխուի՝ որպէս զի եր-
կինքը երթալու յարմարութիւն ու-
նենան. թէ՛ աս փոփոխութիւնը

շուտ ըլլալու է, քանզի մահը մօտ է,
“Ինչու որ ո՛չ պոռնիկները՝ ո՛չ կուա-
պաշտները՝ ո՛չ շնացողները՝ ո՛չ ի-
գացեալները՝ ո՛չ արուագէտները՝ ո՛չ
գողերը՝ ո՛չ ագահները՝ ո՛չ գինով-
ները՝ ո՛չ նախատողները ու ո՛չ յափշ-
տակութիւն ընողները Աստուծոյ
թագաւորութիւնը պիտի ժառան-
գեն:” *

Արկին և կրկին գնա անոնց քով.
շարունակէ աս գործը, և մի ձան-
ձրանար. թէ որ հաւատարիմ ըլլաս՝
անշուշտ Տէրը պիտի օրհնէ Զան-
քերդ, և գուցէ մեծ փոփոխու-
թիւններ պիտի տեսնես, թէ մար-
մնաւորապէս՝ և թէ հոգևորապէս:
Ա՛րքը կարող պիտի ըլլաս ուրախու-
թեամբ ըսելու, “Գուք մէկ քանի-
ներդ ատանկներ էիք. բայց լուա-
ցուեցաք, սրբուեցաք, ու արդարա-

ցաք Տէր Յիսուսի անունովը, ու մեր Աստուծոյն Հոգիովը:”

Որպէս զի խոնարհ և հեղ ըլլաս, և կարողանաս առ կերպով սորվեցնել՝ բնաւ մի մոռնար թէ՛ դուն ալ մեղաւոր ես, թէ՛ ամէն չարութեան արմատը քու սրտիդ մէջ կը գտնուի: “Եթէ Աստուծոյ շնորհքը չըլլար” ըսաւ Յովհաննէս Պրնեան, Ղաւմբորդութեան հեղինակը՝ մարդասպանի մը կախուելու տարուիլը տեսնալով, “ահա՛ ես անոր տեղը պիտի ըլլայի:” Աղէկ կ’ըլլայ որ երբեմն ինքզինքդ չարերուն տեղը դնելով՝ ըսես, “Թէ որ Աստուծոյ շնորհքը զիս պաշտպանած չըլլար՝ ես ալ անոնց պէս՝ կամ աւելի գէշ պիտի ըլլայի:” Քու փորձառութեանդ վրայով խօսէ՛ իբրեւ մեղաւոր, և պատմէ թէ ինչպէս շնորհք գտար, և Աստուծոյ հետ հաշտուեցար: Աս բանալի մը

պիտի ըլլայ ուրիշներուն սիրտը քեզի բանալու. պիտի զգան թէ՛ դուն իրօք կը գթաս իրենց վրայ, քանզի դուն ալ տկարութիւններով պաշարուած ես. ինչպէս որ քահանաներուն համար գրուած է, “Աարող է կարեկից ըլլալ անոնց՝ որ տգէտ ու մոլորեալ են. ինչու որ ինքն ալ տկարութիւնով պաշարուած է:” *

Խոնարհութեամբ յօժարէ քեզմէ փորձառու եղողներէն բան սորվելու, մանաւանդ քու գործիդ յառաջ տարուելուն նկատմամբ: Թէ որ քու մեծերդ քեզ յանդիմանէն անխոհեմութեան կամ պակաս բանի մը համար՝ սիրով ընդունէ, և աւելի զգոյշ եղիր: Ինչպէս որ Ղաւիթ ըսաւ, “Արդարը թող զիս զարնէ՛. ան ոչ զորմութիւն է. և զիս յանդիմանէ. ան գլխու իւղ է. իմ գլուխս չը մերժէ

զանիկայ : " * Միշտ յիշէ և 'ի գործ
դիր առաքեալին պատուէրը, "Նմա-
նապէս դուք երիտասարդներ՝ հնա-
ղանդ եղիք ծերերուն . և ամէնքդ
իրարու հնազանդ ըլլալով՝ խոնար-
հութիւն հագէք . ինչու որ Աստ-
ուած ամբարտաւաններուն հակա-
ռակ կը կենայ , բայց խոնարհներուն
շնորհք կուտայ : " †

* Սող . ճ/սւ . 5 :

† ա Պէր . Է . 5 :

ԳԼ . ԺԵ

ԵՍ ՊԵՇԵՆԳՄՈՒՆԻՆԵՐԸ 'Ի ԳՈՐԾ ԴՆԵ-
ԼՈՒ ՄԻՋՈՅՆԵՐ :

Որպէսզի կարող ըլլաս վերոյիշեալ
պահանջմունքները 'ի գործ դնե-
լու , և այսպէս Տէրոջը այգիին մէջ
պտղաբեր ըլլաս , խիստ հարկաւոր
է որ շնորհքով աճիս : " Աճեցէք
մեր Տէր ու Փրկիչ Յիսուս Քրիս-
տոսի շնորհքովը ու գիտութիւնու-
վը : " * Աս մասին քեզի օգնելու հա-
մար քանի մը միջոցներու վրայով
պիտի խօսիմ :

Անշուշտ քու հոգույդ կերակուր
պէտք է , քանզի ի՛նչպէս կրնաս ու-

* չ Պէր . Գ . 18 :

րիշ հոգիները կերակրել՝ քանի որ քու հոգիդ անօթի մնացած է: Եւ ի՛նչպէս կրնաս շնորհքով աճիլ. թէ որ ամէն օր կենաց հացէն չես ուտեր, ու կենաց ջուրէն չես խմեր: Ուստի քու ամենամեծ հոգդ ըլլալու է որ քու հոգիիդ բաժին մը հանես ամէն օր, և ե՛տքը կարող պիտի ըլլաս անօթիին մատակարարել. և Նսայիին պէս ըսել, “Տէր Նհովան ինծի իմաստուններու լեզու տուաւ, որ յոգնածին խօսքով օգնել գիտնամ:”* Բրիստոս ինքզինքը կենաց հաց կոչեց, “Նս եմ կենդանի հացը՝ որ երկինքէն իջայ: Ե՛ն որ իմ մարմինս կ’ուտէ, և իմ արիւնս կը խմէ, անիկայ իմ ներսիդիս կը բնակի՝ ու ես անոր ներսիդին:”† Ետքը իր աշակերտներուն հասկցուց աս խօսքերուն միտքը: “Հոգին է

* Նսայ. Ժ. 4:

† Յով. Է. 51, 57:

կենդանի ընողը, մարմինը շահ մը չըներ. ան խօսքերը որ ես ձեզի խօսեցայ, հոգի ու կեանք են:”* Ես խօսքերէն կը սորվինք թէ՛ անոր մարմինը ուտելը, և անոր արիւնը խմելը ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ զայն ընդունինք մեր հոգիներուն համար նոյն կերպով՝ ինչպէս որ հացը մեր մարմիններուն համար կ’ընդունինք: “Նս քու խօսքերդ գտածիս պէս՝ զանոնք կերայ. և քու խօսքդ իմ սրտիս ցնծութիւն և ուրախութիւն եղաւ:”† Եւ Դաւիթ կ’ըսէ, “Յանկալի են անոնք ոսկիէն, ու շատ փորձուած ոսկիէն. մեղրէն անուշ են, ու խորիսխէ կաթած մեղրէն:”‡ “Իմ սրտիս մէջը պահեցի քու խօսքերդ, որ չը մեղանչեմ քեզի դէմ:” Ես խօսքերը Բրիստոսի խօսքին մեկնութիւնն են, և կը ցուցունեն

* Յով. Է. 64:

† Եղեմ. ԺԷ. 16:

‡ Սալմ. ԺԺ. 10:

Թէ կենաց հացը Սուրբ Գրքին պատգամներն են :

Երդ , սիրելիս , Թէ որ կ'ուզես շնորհքով աճիլ՝ պէտք է ասանկ ուտես կենաց հացը , և ամէն օր ուտես : Թէ որ կ'ուզես իմաստուն ըլլալ՝ ահա՛ ամենաբարձր գիտութիւն , որուն հետ աշխարհիս ամենամեծ ուսմունքները բաղդատելով՝ ոչինչ են : “Տէրոջը վախը՝ իմաստութեան սկիզբն (ու վախճանն) է :” Եղօթքով կարդա Մատուցոյ խօսքը . խնդրէ Սուրբ Հոգիէն որ քու ուսուցիչդ ըլլայ և կանոն ըրէ քեզի բնաւ Սուրբ Գիրքը չբանալ՝ առանց Մատուցոյ օգնութիւնը խնդրելու . կամաց կարդա , շատ խորհէ , ջանք ըրէ որ ներքին նշանակութիւնը ըմբռնես , որ իրաւցնէ քու հոգույդ հաց ըլլայ : Ես բանին համար ժամանակ մի՛ խնայեր , շատերուն պէս “Ժա-

մանակ չունիմ” մի՛ ըսեր . Մատուած մարդոց ժամանակ կուտայ՝ բոլոր իրենց պարտաւորութիւնները կատարելու , բոլոր ժամանակդ քու ձեռքդ է ուղած կերպովդ գործածելու : Բնաւ չես ըսեր Թէ՝ “հաց ուտելու ժամանակ չունիմ .” շատ աւելի աղէկ է որ քու մարմինդ անօթի մնայ՝ քան Թէ հոգիդ : Բայց եթէ իրօք անանկ պարագաներու տակ ես՝ որ միայն քանի մը բոպէ ունիս Սուրբ Գիրք կարդալու՝ ինչպէս որ երբեմն ամէնուս կը պատահի , անատենը միայն քանի մը տուն կարդա , բայց միտքդ բոլորովին կարդացածիդ տուր : Արտիդ դուռը գոցէ , որ բոլոր աշխարհային խորհուրդները սատանային հետ դուրս մնան : Երբոր կ'զգաս Թէ մէկ համարի մը քաղցրութիւնը և ազնուութիւնը սիրտդ կը զրաւէ՝ կանկ առ և վայե-

լէ, (կամաց մը կեր), քանզի Հոգին է որ ատանկ ճաշակ մը քեզի տալով՝ կը կերակրէ քու հոգիդ. մի՛ ձգեր ատ համարը՝ քանի որ կրնաս անկէ աս նոր քաղցրութիւնը ծծել, որ չըլլայ թէ նոր օրհնութիւն մը կորսնցունես: Ասանկ կարդալով և մտածելով՝ շնորհակալութեան և խնդրուածքի նոր նիւթեր պիտի ունենաս: Բոլոր օրը հետդ պիտի տանիս աս առաւօտեան հօգևոր ճաշին քաղցրութիւնը: Քանի որ քու ձեռքերդ ընտանեկան գործերով կ'զբաղին՝ նորէն միտքդ պիտի բերես ան խորհուրդները՝ որոնք Հոգիին օգնութեամբը ընդունեցիր: Հատ անգամ տեսեր ես որ ուղտերը՝ գոմէշները և կովերը՝ իրենց կերը ուտելէն ետքը կ'որոճան: Պէտք է որ ամէն Քրիստոնեայ Աստուծմէ իր առաւօտեան բա-

ժինը ստանալէն ետքը ասանկ ընէ. այսինքն հօգևոր խորհուրդները որոճալով մարսէ, և անունդ ու զօրութիւն առնէ: Ասանկ ըրէ և հաւատա՛ ինծի թէ շնորհքով պիտի աճիս, ու պատրաստ պիտի ըլլաս կենաց հացը ուրիշներուն մատակարարելու, որ անոնք ալ կշտանալով ուրախանան. Քրիստոս ըսաւ, «Նրանի անոնց՝ որ անօթի ու ծաւաւ են արդարութեան, ինչու որ անոնք պիտի կշտանան:»* Ո՛հ, ի՛նչ երջանկութեան մեծ աղբիւր մը պիտի ըլլայ քեզի քու բոլոր կենացդ մէջ: «Քրիստոսի խօսքը ձեր մէջը բնակի առատապէս՝ ամէն իմաստութիւնով իրար սորվեցնելու ու խրատելու, սաղմոսներով, ու օրհնութիւններով, և հօգևոր երգերով, ձեր սրտերուն մէջը շնորհքով

դՆստուած օրհնելու:” * Անտարա-
կոյս Քրիստոսի խաղաղութիւնը
քու սրտիդ մէջ պիտի թագաւորէ,
ու դուն շնորհակալ պիտի ըլլաս:
Թէ որ քու փորձառութիւնդ ասանկ
ըլլայ՝ երանի քեզի. երկինքը՝ քու
սրտիդ մէջ արդէն սկսած է, և ան
յաւիտենական ուրախութիւնները՝
որ աս կեանքէն ետքը պիտի վայե-
լես, արդէն կը ճաշակես:

Դարձեալ կարդա՛ Նստուծոյ խօս-
քը խոնարհութեամբ և հեզու-
թեամբ: Բա՛ց Սուրբ Գիրքը՝ անոր
ճշմարտութիւնները սորվելու ան-
կեղծ փափաքով, և ո՛չ թէ միայն ի-
րենց կարծիքները հաստատելու հա-
մար վկայութիւններ փնտռողներուն
պէս: Շատ խօսքեր կան անոր մէջ
որ խրթին ու մութ են, և հարիւր-

աւոր իմաստուն մարդիկներ Սուրբ
Գրոց մեկնութիւններ գրած են զա-
նազան լեզուներով, բայց հազիւ թէ
երկու մարդ միենոյն կերպով կը
մեկնեն աս դժուարիմաց խօսքերը.
անոնք միայն իրենց կարծիքները կը
հրատարակեն. բայց մեծ մասը մի-
ենոյն խորհուրդը ունին Նստուծոյ
ընդհանուր գիտաւորութեանը վրա-
յով. որուն պատճառաւ աս խօսքե-
րը գրել տուաւ: Առաքեալը կ'ըսէ,
“ Բայց առաջ աս գիտնաք, որ գրոց
ամէն մարգարէութիւն իր յատուկ
մեկնութիւնը չունի: Ինչու որ մար-
գարէութիւն մը երբէք մարդոց
կամքին պէս չտրուեցաւ. հապա
Նստուծոյ սուրբ մարդիկը Սուրբ
Հոգիէն շարժուած՝ խօսեցան:” *

Ուստի Սուրբ Գրքին ամէնալաւ
մեկնութիւնը՝ (խօսքերը իրարու

Հետ բաղդատելով,) բուն իր մէջն է: Եւ ամենալաւ ————— Սուրբ Հոգին է. զգուշացիր որ անոր մտադրութիւն ընես՝ երբ անոր մեղմ ձայնը քու սրտիդ մէջ կը լսես, որ Սուրբ Գրոց խօսքերը յիշեցնելով կը մեկնէ: Ես Ուսուցիչը Քրիստոս իր աշակերտներուն խրկեց զանոնք ձգելէն ետքը. « Բայց միսթարիչը Սուրբ Հոգին՝ որ Հայրը իմ անունովս պիտի խրկէ, անիկայ ձեզի բոլորը պիտի սորվեցնէ, և ինչ որ ձեզի ըսի՝ միտքերնիդ պիտի բերէ: » *

Եւ Հոս քեզի պարզ կանոն մը կուտամ որ Սուրբ Գիրքը կարդացած ատենդ՝ քեզի օգնութիւն մը ըլլայ: Երբոր դժուարիմաց խօսք մը կը կարդաս՝ անոր մէջ գլխաւոր եղած բառը ա՛ռ, և ուրիշ տեղեր գտիր ուր որ նոյն բառը գործածու-

* Յօդ. Ժ. 26:

ած է. ասոնք մեկտեղ բերելով՝ իրարու հետ բաղդատէ, և ընդհանուր միտքը աւելի աղէկ պիտի հասկնաս. ինչպէս որ ես վերոյ յիշեալ Քրիստոսի մարմինն և արիւնին վրայ եղած խօսքերը մեկնեցի: Նոր դարձի եկած մարդու մը վրայով պատմութիւն մը լսեր եմ, որ իր բարեկամին տրտմութեամբ ըսաւ, « Հոովմայեցոց թուղթը բնաւ չեմ հասկնար: » « Ետ զարմանալի բան չէ,՝ ըսաւ իր բարեկամը, « Գուն նորածին ես և քանի որ կը կարօտիս Եւետարանին անխարդախ կաթին՝ մէկէն ՚ի մէկ սկսեր ես Հոովմայեցոց տրուած զօրաւոր միսը ուտել, որն որ մարտելու կարողութիւն բնաւ չունիս. քեզի խրատ մը տամ. Մատթէոսի Գիրքը սկսելով կարգով կարդա, մինչև որ հասնիս Հոովմայեցոց, անատենը աւելի աղէկ պիտի

Հասկնաս:” Ուրիշ մը ըսաւ, “Չուկ ուտելու պէս կը կարդամ Սուրբ Գիրքը, քանզի ոսկորները (դժուար իմաց խօսքերը) մէկդի կը դնեմ, և միսը կուտեմ մարսելու համար, որոնց մէջ աւտ կը գտնուի Սուրբ Գրոց մէջ:” Նոր Կտակարանը՝ Հինին բանալին է, ուստի երկուքէն ալ մէկ մէկ մաս կարգաւ կարդա՛ւ ա՛մէն օր: Հատերը յիմարութեամբ իրենց ժամանակը կը վատնեն՝ Սուրբ Գիրքը հետաքրքրութեամբ քննելով, որպէսզի փաստեր և վկայութիւններ գտնան վիճարանութեան ատեն ուրիշներուն յաղթելու: Եսանկ բաներէ զգուշացիր. “Բայց յիմարական ու անիմաստ վէճերէն մէկդի քաշուէ, գիտնալով որ անոնցմէ կռիւներ կը ծնանին. Ու Տէրօջը ծառային պէտք չէ կռիւ ընել. հապա հեղահոգի ըլլալ, ամէնուն

սորվեցընող, զի չը պահող. Քաղցրութեամբ խրատել հակառակ կեցողները. որ ըլլայ թէ Եստուած ապաշխարութիւն տայ անոնց՝ ճշմարտութիւնը ճանչնալու համար, և սատանային որոգայթէն զգաստանան, որ անկէ բռնուած են՝ իր կամքին ծառայելու:” *

Եսանկները ընդհանրապէս հըպարտութեամբ իրենց գիտութիւնը կ'ուզեն ցուցունել, ու չէ թէ Եստուծոյ կամքը գիտնալ. ինչպէս որ Քրիստոս ըսաւ, “Են որ ենքիր՝ մէն կը խօսի, իր անձին փառքը կը փնտռէ. բայց ան որ զինքը խրկողին փառքը կը փնտռէ, անիկայ ճշմարիտ է, և անոր քովը անիրաւութիւն չկայ:” † Եսանկ մարդոց հոգիները կը կորնչին կենաց հացին համար, որն որ թէպէտ ձեռքերնին ունին՝

* Բ ՏԻՎ • Ի • 23-26 :

† ՅԷ • Է • 18 :

բայց կ'անարգեն, խենդ մարդու մը նմանելով՝ որ հաւկիթ ին կեղեք կ'ուտէ՝ ու մէջինը կը նետէ: Ուրիշներն ալ կը ջանան Սուրբ Գրոց այսինչ և այնինչ վարդապետութիւնները ծուռ ու մուռ դարձնել իրենց անիրաւութեանցը և անհաւատութեանցը պաշտպանութիւն և հաստատութիւն գտնալու համար: Եսանկընելով՝ մահաբեր թոյնի կը դարձնեն ան դեղը՝ որ իրենց հոգիներուն բժշկութեանը համար Եստուծոյ տրուած էր: Ինչպէս որ Պետրոս առաքեալ Պօղոսին գրածներուն վրայով կ'ըսէ, «Ինչպէս որ ամէն թուրութեան մէջն ալ աս բաներուս վրայով կը խօսի. որոնց մէջ քանի մը դժուարիմաց խօսքեր կը գտնուին, որ զանոնք տգէտները ու անհաստատները ծուռ կողմը կը դարձնեն, ինտոր ուրիշ գիրքերն ալ իրենց ան-

ձին կորստեանը համար:»* Որչափ որ ձեռքէդ կուզայ ասանկները սիրով խրատէ, որ աս յիմարութիւնը ձգեն, և ըսէ անոնց՝ թէ պէտք է երթանք Սուրբ Գրքին իբրև շտեմարան մը, անկէ ղէնքեր առնելու սատանային և մեր չար բնութեանը դէմ պատերազմելու համար, և ո՛չ թէ մեր եղբայրներուն հետ կուուելու և անոնց հակառակելու: Ինչպէս որ գրուած է. «Առանիդ հազէք Եստուծոյ սպառազինութիւնը, որ կարող ըլլաք սատանային հնարքներուն դէմ դնելու:»†

Սի՛ ամէնար «չեմ գիտեր» ըսելով՝ երբոր Սուրբ Գրքէն քեզի բան մը կը հարցուի որուն պատասխանելու կարող չես. աւելի ամօթ կ'ըլլայ թէ որ ցուցունես թէ գիտես՝ քանի որ բոլորովին տգէտ ես անոր վրա-

յով. և աս՝ չէ թէ միայն Սուրբ Գրոց
կը վերաբերի՝ հապա ամէն բանի ալ :
Շատ անգամ միտքդ բեր, թէ Սուրբ
Գիրքը ինտոր գործածելուդ և անոր
պատուէրները ինչպէս՝ ի գործ դնե-
լուդ համար պատասխան պիտի տաս
Աստուծոյ : “Նաեւ քու մանկութեն-
էդ ի վեր Սուրբ Գիրքերը գիտես,
որոնք կրնան իմաստուն ընել քեզ
փրկուելու՝ Քրիստոս Յիսուսի վրայ
եղած հաւատքովը :”* Ուստի ինք-
զենքդ բոլորովին աս բանին տուր,
“Ատոնց վրայ խորհէ՛ ու ատոնց մէ-
ջը պարապէ, որ քու յառաջադի-
մութիւնդ ամենուն յայտնի ըլլայ :
Օգուշացիր քու անձիդ ու վարդա-
պետութեանը՝ ու միշտ ատոնց մէջը
կեցիր. քանզի այդպէս ընելով, քեզ
ալ պիտի ապրեցնես, ու անոնք ալ՝
որ քեզի մօտիկ կ’ենեն :”†

* Բ ՏԻՎ. Գ. 15 :

† Թ ՏԻՎ. Գ. 15, 16 :

Եթէ շնորհքով աճիս՝ հարկաւ
հոգիին պտուղները յառաջ պիտի
բերես. առաջինը՝ այսինքն շնորհ-
քով աճիլդ՝ ան ներքին և ծածուկ
գործն է, որ հոգույդ մէջը ըլլալու
է. ինչպէս որ արմատները հողին
երեսէն վար խորունկ մը տարածու-
ելով՝ իրենց պէտք եղած սննունդը և
զօրութիւնը անկէ կը ծծեն : Եր-
կրորդը՝ այսինքն բարի գործերը՝
ծաղիկներն ու պտուղներն են, որ աս
պահուած արմատներէն կը բղխին :
Ինչպէս որ Դաւիթ կ’ըսէ, “Անկալ
ջուրի ճամբաները տնկուած ծառի
պէս պիտի ըլլայ, որ իր ժամանա-
կին իր պտուղը կուտայ. ու անոր
տերեւը պիտի չթափի, և ինչ բան
որ ընէ՝ պիտի յաջողի :”*

Նկուր նմանութիւն մը յառաջ
բերենք՝ աս բանը աղէկ մը պարզե-

* ՍՊԼ. Թ. 3 :

յու համար: Շատ անգամ տեսեր էք որ պարտիզպանը իր պարտեզը կը մաքրէ, քարերը՝ փուշերը՝ և խոտերը ժողվելով ու կորսնցընելով, կը հերկէ ու զանազան տեսակ ծաղիկներ ու արմտիքներ կը տնկէ. Մտուած ալ իր արեւը և անձրեւը խրկելով կ'աճեցընէ ու պտղաբեր կ'ընէ: Բայց երբէք տեսա՞՞մ էք որ բոլոր աս բաներէն ետքը՝ դարձեալ փուշեր և փնասակար խոտեր չբուսնի, ո՛չ երբէք. հարկ է որ պարտիզպանը ամէն օր շարունակ ատ փնասակար բաները քաղէ, և պարտեզը ջրէ՝ որպէսզի առատ պտուղ վայելէ: Սիրելիս, քու սիրտդ ալ ճիշտ ասանկ պարտեզի մը կը նմանի: Թէ որ դուն Մտուածոյ զաւակն ես՝ այսինքն իր Հոգիէն ծնած՝ ըսել է թէ Մեծ Պարտիզպանը քու հոգույդ հողը կակուղցուցեր ու հերկեր է, սրբու-

թեան սերմը ցաներ է: Հին հողը՝ այսինքն բնութիւնդ՝ փոխուած չէ, և փուշերը՝ այսինքն մեղքերդ՝ միշտ պիտի բուսնին, բարի սերմին հետը, և անկէ ալ աւելի: Բայց քու անդադար զործդ ըլլալու է՝ զանոնք կորսնցնել, որ չը խեղդեն բարի սերմը և Մտուածոյ օգնութեամբը՝ քու փոքրիկ պարտեզդ մաքուր պահելու ես: Վարդաաս նմանութեանը վրայով՝ Բրիստոսի առակը Մատթէոսի խօսքորդ գլխուն մէջ: Շատերը կը կարծեն թէ վերստին ծնածը նոր բնութիւն մը կ'ստանայ, բայց անանկ չէ. մարդուն կամքը միայն կը փոխուի, և իր բնութեանը մէջ նոր սկզբունք մը կ'ունենայ: Եռաջ՝ անձնասիրութիւն կը սիրէր, իսկ հիմա անոր տեղը Մտուածոյ Սէրը կը տիրէ: Դարձի գալը ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ Մտուածոյ դառնալ, և

ամէն բանի մէջ անոր հնազանդիլ .
 Քրիստոս աս բանը պարզապէս սոր-
 վեցուց անառակ որդիին առակովը :
 Եւ Սողոս դարձի գալուն պէս ըսաւ ,
 “Տէր ի՞նչ կ’ուզես որ ընեմ :” Ուս-
 տի տե՛ս , քու անձիդ սրբութեանը
 և շնորհքով աճելուն համար՝ ան-
 խոնջ աշխատանք կը պահանջուի
 քեզմէ . ասոր համար առաքեալը
 կ’ըսէ , “Ահա ու դողով անձերնուդ
 փրկութիւնը գործեցէք :” Բայց
 որպէսզի չը յուսահատիս՝ կը յարէ ,
 “Աստուած է որ ձեր մէջը կը ներ-
 գործէ կամենալը ու ընելը իր հա-
 ճութեանը համար :” Յիշէ որ Աս-
 տուած միշտ կ’օգնէ անոնց՝ որ իրենք
 իրենց կ’օգնեն : Ինչպէս որ բնու-
 թեան կ’օգնէ՝ անանկ ալ շնորհաց
 կ’օգնէ . թէ որ երկրագործը ծոյլ ու
 անհոգ է՝ քիչ պտուղ պիտի ունե-
 նայ . նոյն պէս նաև պիտի ըլլայ քե-

զի : Գործէ՛ և Աստուած քու մէջդ
 պիտի ներգործէ . և շատ միջոցներ
 շնորհելով՝ քու աշխատանքդ պիտի
 օրհնէ : Ուստի թախանձանօք կը
 խնդրեմ քեզմէ որ քու հին բնու-
 թեանդ դէմ մշտնջնաւոր պատե-
 րազմ ընես , որպէսզի հի՛մա իր
 բոլոր գործքերովը քեզմէ մէկդի
 ձգես . կարդա Եփեսացոց չորրորդ
 գլխուն քսաներկուերորդ համարէն
 մինչև վերջը : Միշտ յիշէ թէ “Սիր-
 տը ամէն բանէն աւելի խաբեբայ ու
 խիստ չար է :” * Որչափ չարութիւն
 որ դուն կը տեսնես քու սրտիդ մէջը՝
 Աստուած բիւրաւոր անգամ աւելի
 կը տեսնէ . և սատանան միշտ ար-
 թուն է՝ ու կը զրգուէ քու չար կիր-
 քերդ որ քեզ մեղքի մէջ ձգէ : Ու-
 բեմն Դաւիդին պէս աղօթք ըրէ ,
 “Ո՞վ կրնայ միտք առնել իր յան-

ցանքները, ծածուկ մեղքերէն զիս պահէ:”* Նաև շատ անգամ կարգա և միտք պահէ ռՍԹերորդ սաղմոսը:

Արդ նայինք թէ ինչ է Վրիստոսի վրայ սիրով արմատանալը, ու բարի պտուղներ յառաջ բերելը. Վրիստոս աս նմանութիւնը յիշելով ըսաւ, “Ես որթն եմ՝ ու դուք ճիւղերն էք. ան որ իմ վրաս հաստատուած է՝ ու ես անոր վրայ, անիկայ շատ պտուղ կը բերէ՝ ինչու որ առանց ինծի բան մը չէք կրնար ընել: Ամէն ճիւղ որ իմ վրաս է՝ ու պտուղ չբերեր՝ կը կտրէ զանիկայ. և ամէնը որ պտուղ կը բերէ, կը մաքրէ զանիկայ, որ ա՛լ աւելի պրտուղ բերէ:”† Աւստի անոր մէջը կենալը՝ ինչպէս որ արդէն ըսած-

* Սաղ. ԺԹ. 12:

† Յով. ԺԷ. 5, 2:

ենք՝ իր խօսքը պահելն ու կատարելն է:

Ահա՛ աս է Վրիստոսի մեր մէջը բնակիլը, ինչպէս որ առաքեալը կ'ըսէ, “Որ Վրիստոս հաւատքով ձեր սրտերուն մէջը բնակի, և դուք սիրով արմատացած ու հաստատուած ըլլաք:”* “Աւստի ինչպէս որ ընդունեցիք Վրիստոս Յիսուս Տէրը՝ անով քալեցէք, արմատ կապած՝ ու անոր վրայ շինուած՝ և հաւատքին մէջ հաստատուած՝ ինչպէս որ սորվեցաք, և անոր մէջը աճեցէք գոհութիւնով:”†

Թէ որ այսպէս արմատացած ըլլա՞ս՝ տեսնանք թէ պտուղը ի՞նչ պիտի ըլլայ:

Առաջինը՝ “էջ է, որ ամէնէն երևելին է, և որուն մէջը կը պարուհանակին բոլոր միութեններն ալ: Ի՞նչպէս

* Եփ. 4. 17:

† Սաղ. Է. 6, 7:

քաղցր ստորագրեր է ասիկայ Պօղոս առաքեալը՝ «Սէրը երկայնամիտ է, քաղցր է. սէրը չը նախանձիր. սէրը չը գոռոզանար, չը հպարտանար, անվայել վարմունք չունենար, իրենը չը փնտռեր, բարկութեան չը զրգուիր, չարութիւն չխորհիր, անիրաւութեան վրայ չը խնդար, հապա ճշմարտութեան խնդակից կ'ըլլայ, Ամէն բանի կը գիշանի, ամէն բանի կը հաւատայ, ամէն բանի կը յուսայ. ամէն բանի կը համբերէ: Սէրը բնաւ չէյնար. բայց թէ որ մարգարէութիւններ ըլլան՝ պիտի խափանին, թէ որ լեզուներ՝ պիտի դադարին, թէ որ գիտութիւն՝ պիտի խափանի:»* Աւ ասոր համար կը սորվեցընէ թէ ամէն գիտութիւն՝ ամէն տաղանդ՝ ամէն բարի գործեր՝ թէ որ առանց աս արմա-

* ԹՊՆ. ԺԳ. 4-9:

տին ըլլան՝ ոչինչ են. «Թէ որ մարդոց ու հրեշտակներուն լեզուները խօսիմ» և սէր չունենամ, ես ձայն տուող պղինձի պէս եղայ, կամ հնչեցող ծնծղաներու պէս: Աւ թէ որ մարգարէութիւն ունենամ, ու հասկնամ ամէն խորհուրդները՝ ու ամէն գիտութիւնը, և թէ որ ունենամ ամէն հաւատքը մինչև լեզուները տեղափոխելու, ու սէր չունենամ, ոչինչ եմ: Աւ թէ որ իմ բոլոր ստացուածքս աղքատներուն կերցընեմ, ու իմ մարմինս այրուելու տամ, և սէր չունենամ, օգուտ մը չեմ ունենար:»* «Ուստի Աստուծոյ ընտրեալ սուրբերու և սիրելիներու պէս՝ փրանիդ հազէք գութը, ողորմութիւնը, քաղցրութիւնը, խոնարհութիւնը, հեզութիւնը, երկայնամտութիւնը, իրարու համբերե-

* ԹՊՆ. ԺԳ. 1-3:

լով և իրարու ներելով, թէ որ մէկը մէկու մը դէմ տրտունջ մը ունենայ. ինչպէս որ Քրիստոս ձեզի ներեց, անանկ ալ դուք: Եւ աս ամէն բաներուն վրայէն սէրը հազէք, որ կատարելութեան կապն է:”* Եւ ինչո՞ւ ճշմարիտ է աս բանը, քանզի Աստուած սէր է: Թէ որ աս սէրը չուսնանք՝ յայտնի է թէ անորը չենք. “Թէ որ մէկը Քրիստոսի հոգին չունի, անիկայ անորը չէ:” Վասնզի որոնք որ Աստուծոյ Հոգիովը կ’առաջնորդուին, անոնք Աստուծոյ որդիքն են:”† Ուստի թէ որ Հոգիէն առաջնորդուած չենք՝ մարմնաւոր ենք, և անկարելի է որ Աստուծոյ հաճոյ ըլլանք. Ինչպէս որ գրուած է “Մարմինով եղողները, չեն կրնար Աստուծոյ հաճոյ ըլլալ: Ինչու որ մարմնաւոր եղողները

* Պղ. 4. 12-15:

† Հով. 9. 14:

մարմինին բաները կը մտածեն, ու հոգեւոր եղողները՝ հոգիին բաները:”* Բայց մենք աղէկ գիտենք թէ Աստուած ինչ կ’ուզէ մեզմէ. քանզի կ’ըսէ, “Ինչու որ եթէ մարմնաւորապէս ապրելու ըլլաք, պիտի մեռնիք. բայց թէ որ Հոգիով մարմինին գործքերը սպաննէք, պիտի ապրիք:”†

Երգ նայինք՝ թէ ի՞նչ է Հոգիէն առաջնորդուիլը: Վարձ խօսքովը սեմ քեզի: Երբոր շնտակ չեղած բան մը ընելու վրայ էիր, բնաւ քու ներսէդ քեզ ետ քաշող զօրութիւն մը չզգացի՞ր: Եւ բնաւ դէպ ի՞նչ աղէկ բան մը ընելու մղող զօրութիւն մը չզգացած չե՞ս, որպէս թէ քու ներսէդ մեղմ ձայն մը կ’ըսէր, Աղէ՛լ այսինչ բանը ըրէ՛, և կամ՝ մի՛ ըներ,

* Հով. 8. 5:

† Հով. 13:

կանկ ա՛ռ. ահա աս է Հոգիին առաջնորդութիւնը: Թէ որ դուն անոր ձայնին կը հնազանդիս՝ երանելի ես. Աստուծոյ զաւակն ես: Բայց թէ որ մարմինին ցանկութիւններուն ու սատանային ձայնին կը հնազանդիս՝ բարկութեան ժառանգ ես, սատանայի զաւակ: Ասոր համար առաքեալը կ'ըսէ, «Մի՛ սիրէք աշխարհս, ո՛չ ալ ինչ որ աշխարհիս մէջ է:»* Ուրեմն զգուշացիր, «Աստուած ծաղր՝չըլար:»

Գուցէ պիտի հարձնես՝ ի՞նչոր պիտի գիտնանք թէ՛ Քրիստոսի մէջ բնակած ենք, և ինքը մեր մէջը: Ինքը ըսաւ, «Իրենց պտուղէն պիտի ճանչնաք զանոնք: Ո՛չ թէ ամէն մէկը՝ որ ինծի Տէ՛ր Տէ՛ր կ'ըսէ, պիտի մտնէ երկնից թագաւորութիւնը. հապա անիկայ որ իմ երկ-

նաւոր Հօրս կամբք կը կատարէ:»* Նաեւ գրուած է, «Մենք գիտենք որ մահէն կեանքի փոխուեցանք. ինչու որ եղբայրները կը սիրենք. ան որ եղբայրը չի սիրեր, մահուան մէջ կը մնայ:»†

Ինքզինքդ բնաւ մի՛ բաղդատեր ուրիշ քրիստոնեաներու հետ, քանզի ատանկ ընելով՝ ետ պիտի երթաս և ոչ թէ յառաջ: Ինչպէս որ առաջ ըսի՝ ինքզինքդ միշտ Քրիստոսի հետ բաղդատէ: Այգեպանները կը վկայեն թէ՛ ան ճիւղերը որ ուրիշ ճիւղերու վրայ հաստատուած են՝ պտուղ չեն տար, բայց անոնք որ արմատին վրայ հաստատուած են՝ խիստ պտղաբեր կ'ըլլան: Ճիշտ նոյնպէս ալ թէ որ քրիստոնեաները մէկըմէկու նային՝ պտղաբեր պիտի

չըլան, քանզի պէտք է որ մեր կեանքը Քրիստոսէն ծծենք:

Երդ, սիրելիս, Դուն աս Քրիստոսի մէջը պահուած կեանքը ունի՞ս, և անով կ'աճի՞ս ամէն օր: Քեզի համար կրնա՞յ ըսուիլ, «Թէ դուք մեռաք, ու ձեր կեանքը պահուած է Աստուծոյ քովը Քրիստոսի հետ: Երբոր Քրիստոս՝ մեր կեանքը յայտնուի, ան ատենը դուք ալ անոր հետ փառքով պիտի յայտնուիք:»*

Ար խորհիս թէ աս ծանր վարդապետութիւն մըն է, այնչափ նեղ ճամբայ մը՝ որ մէկը չի կրնար անոր մէջը քալել: Յիշէ որ ասոնք իմ պահանջմունքներս չեն՝ այլ Քրիստոսինն են: Ինքն էր որ ըսաւ, «Նեղ դռնէն ներս մտէք.» և յայտնապէս սորվեցուց իր աշակերտներուն թէ պէտք է որ աս պահանջ-

* Սող. Գ. 3, 4:

մունքները կատարեն՝ որպէսզի իր աշակերտը ըլլան:

Դուն քեզի համար որոշելու ես, կամ ընդունիլ՝ և կամ ձգել. կամ Աստուած ընտրելու ես, և կամ սատանան: Աղաչեմ որ ինքզինքդ բոլորովին աս գործին տաս, և ան ալ՝ անմիջապէս, քանզի վաղը քուկդ չէ: Մի՛ ջանար կէս կէս քրիստոնեայ ըլլալու. քեզ կը վստահացնեմ թէ բնաւ ճշմարիտ խաղաղութիւն՝ հանգստութիւն և ուրախութիւն պիտի չը տեսնաս, թէ որ ուղես մէկ ձեռքովդ երկինքը բռնել՝ և միւս ձեռքովդ աշխարհքը: Ամէն բան ձգէ, կորսնցուր քու կեանքդ որ նորէն գտնաս: Յետուն պէս ըսէ, «Բայց ես՝ ու իմ տունս Ահովան պիտի պաշտենք:» Ու եթէ աս ընտրութիւնը ընես՝ վերջին օրը դուն քեզի դէմ վկայ պիտի ըլլաս, թէ

որ ետ քաշուիս : Քրիստոս կ'ըսէ ,
 «Ո՛չ մէկը՝ որ ձեռքը մաճին փռայ
 կը դնէ ու ետին կը նայի , Աստուծոյ
 թագաւորութեանը յարմար է : » *

Արդ՝ կը խնդրեմ որ Աստուծոյ
 բոլոր հրամանները աղօթքով կար-
 դաս , և բոլոր սրտով ջանք ընես 'ի
 գործ դնելու՝ որ քեզի աղէկ ըլլայ ,
 թէ աս կենացս մէջ՝ և թէ յաւի-
 տենականութեան մէջ : «Աս օրի-
 նաց գիրքը քու բերնէդ չը զատուի ,
 հապա գիշեր ցորեկ անոր փռայ մը-
 տածես , ու բոլոր անոր մէջի գրու-
 ածները պահես ու կատարես . քան-
 զի ան ատենը քու գործքերդ առաջ
 կը տանիս , և ան ատենը յաջողու-
 թիւն կը գտնես : » † Մի՛ յուսա-
 հատիր մեղքի դէմ ունեցած պա-
 տերազմիդ մէջը , ինքը քեզի պիտի
 օգնէ , քու զօրապետդ ան է , և եր-

* Ղ. Գ. Թ. 62 :

† Յիսուս . Թ. 8 :

բոր յաղթես՝ բոլոր փառքը անոր
 տուր : «Ան որ կը պարծենայ՝ Տէ-
 րոջմով թո՛ղ պարծենայ : » †

Աս՝ Քրիստոսով պահուած կեան-
 քը պաշտպանելու և զօրացնելու
 համար՝ խիստ հարկաւոր է քեզի
 ամէն ատեն աղօթք ընել . ուրեմն՝
 «Անդադար աղօթք ըրէ : » Քանզի
 առանց Աստուծոյ հետ մշտնջնաւոր
 հաղորդակցութեան (որուն միջոց-
 ովը կրնաս հոգեւոր օրհնութիւններ
 ընդունիլ) աս կեանքը պիտի տկա-
 րանայ և մարի : Ինչպէս որ Աստ-
 ուած իր անձրեւը կը խրկէ և արեւը
 կը ծագեցնէ՝ որ երկիրը պտղաբեր
 ընէ , անանկ ալ քու հոգույդ համար
 պէտք է արդարութեան արեւը՝ և
 Աստուծոյ օրհնութեան անձրեւը :

* Թ. Գ. Թ. 31 :

“Տէր, այցելութեամբդ երկիրը,
 Շուտ կընես խիստ պողաբեր.
 Հիմա օրջուութեանդ անձրևը
 Թող կաթի իմ վրաս ալ Տէր.
 Վրաս ալ Տէր,
 Վրաս ալ Տէր,
 Թող կաթի իմ վրաս ալ. Տէր:

“Մի անցնիր ինձմէ, Փրկիւ,
 Քեզ սիրեմ, քեզի յարիմ.
 Քաղցր ձայնդ լսէ ականջս,
 Օխ կանչէ, քեզ հետեւիմ.
 Օխ ալ Տէր,
 Օխ ալ Տէր,
 Օխ կանչէ, քեզ հետեւիմ:

“Թէեւ քեզ շատ հեղ մոռցած եմ,
 Սուրբ Հոգի, մ'անցնիր ինձմէ.
 Քեզ մեղքովս վշտացուցած եմ.
 Ո՛հ, ներէ՛ և զիս փրկէ՛.
 Օխ ալ Տէր,
 Օխ ալ Տէր,
 Ո՛հ, ներէ՛ և զիս փրկէ՛:”

Եւ մէն ատեն Հոգիին օգնութիւնը
 փնտռէ. բնաւ մեր շատ խօսելուն
 համար չենք լսուիր, այլ Մատուած
 սրտին անկեղծ փափաքներուն կը
 նայի: “Մատուած, ողորմէ ինձի

մեղաւորիս” լման աղօթք մըն էր.
 Նաև “Տէր օգնէ ինձի” լման է, թէ
 որ բոլոր սրտով ըլլայ:

Եթէ դուն Մատուծոյ զաւակն ես՝
 պիտի ուզես ամէն ատեն անոր վա-
 զել, ուրախութեան ատեն, տրտմու-
 թեան ատեն, հանգստութեան ա-
 տեն, նեղութեան ատեն, ճիշտ ինչ-
 պէս որ զաւակ մը ամէն բան իր
 մօրը կը պատմէ, և օգնութեան
 համար անոր կը դիմէ: Չաւակի
 մը պէս պարզամտութեամբ խօսէ
 Մատուծոյ. և ճիշտ եղած բանը
 պատմէ իրեն. թէ որ յանցանք մը
 ըրած ես՝ ճիշտ եղած բանը պատ-
 մելով՝ (ինչպէս որ բարեկամի մը
 կ'ընես) ներում խնդրէ: Շատերը
 աս բանին մէջ սխալ կարծիք ունին,
 կը կարծեն թէ աղօթքը յատուկ
 ոճեր և խօսքեր ունենալու է. և
 կարգալ չը գիտցողները կ'ըսեն,

“մենք չենք գիտեր աղօթք ընել:”
Բայց բնաւ անանկ չէ. Աստուած
ճարտասանական խօսքերու և բար-
ձր ոճերու չի նայիր, այլ կը զգուի
անոնցմէ թէ որ կոտորած սրտէ յա-
ռաջ չի գան: Իր ուղած զոհը՝
կոտորած հոգին է, ուստի Դաւիթին
աղօթքը քուկդ ըրէ, և օրը հարիւ-
րաւոր անգամ քու սրտէդ թող ել-
լեն. “Ով Աստուած՝ իմ մէջս մա-
քուր սիրտ ստեղծէ, և իմ ներսի-
դիս ուղիղ հոգի նորոգէ:”

Հաւատքով խնդրէ, և օրհնու-
թիւն ակնկալէ, ու սպասէ մինչև
որ ձեռք ձգես. թէ որ ճիշտ քու
խնդրուածքդ չառնես՝ Աստուած
քեզի աւելի աղէկը պիտի տայ:
Քանզի գիտենք որ “Ամէն բաները
բարիի գործակից կ'ըլլան անոնց՝ որ
Աստուած կը սիրեն:” * Միշտ շնոր-

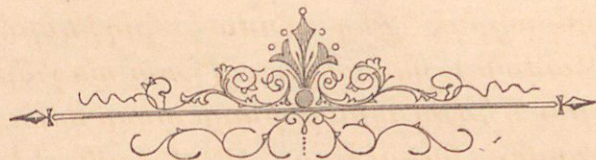
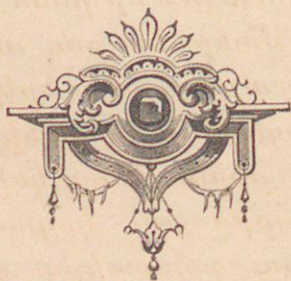
հակալութեամբ աղօթէ՝, քանզի աս
է Տէրօջը հաճելին: Երբոր մեղք
գործած ես՝ գնա՝ անմիջապէս անոր
հետ հաշտուէ. և թէ որ ճշմարիտ
ապաշխարութեամբ ներում խնդ-
րես՝ առնելուդ վրայ մի՛ տարակու-
սիր:

Ուրախ եղիր որ “Իր որդիին ա-
րիւնը մեզ ամէն մեղքէ կը սրբէ,”
և աւելի արթուն կեցիր որ չը տրտ-
մեցընես զինքը՝ մեղք գործելով:

Ասանկ շարունակ աղօթելով՝ սի-
րելիս, երկինքին և քու մէջտեղդ,
օրհնեալ առնչութիւն մը պիտի
հաստատես Յակոբին Սանդուխին
նման, որուն վրայէն հրեշտակները
կ'ելլէին և կ'իջնէին:

Աս կերպ աղօթքը քեզ սերոյ կա-
պերով Աստուծոյ հետ պիտի միաց-
նէ, և իր ամենակարող բազուկը
պիտի շարժէ քեզի օգնելու. և պիտի

զօրացընէ քեզ անմահ հոգիներու
համար աշխատելու: Հատ անգամ
քու դէմքդ պիտի փայլի անոր փառ-
քովը, ինչպէս որ Մովսէսինը կը
փայլէր երբոր լեռնէն իջաւ, և ինքը
չէր գիտեր: Ու քու Հոգիդ պիտի
կերակրուի երկնից հացովը:

ԳԼ . ԺԲ

ՁԵՐ ԳՈՐԾԻՆ ԿԵՐԳԵԴՐՈՒԹԻՒՆԸ:

Որպէս զի յաջողութիւն գտնաս
Քրիստոսի գործին մէջ՝ աղէկ կը
սեպեմ որ քեզի համար ընդհանուր
կարգադրութիւն մը ընեմ: Դիցուք
թէ նոր մտեր ես քու աշխատու-
թեանդ դաշտը, թէ երեցի մը և
թէ քարոզիչի մը ընտանիքը ըլլա՛ս՝
և թէ լոկ քրիստոնեայ կնիկ մը, որ
կը փափաքիս քու կրցածիդ չափ
գործել՝ քու բոլորտիքդ գտնուող-
ներուն համար. քու առաջին գործդ
պիտի ըլլայ՝ գտնուած տեղիդ կնիկ-
ներուն հետ ծանօթանալ, ու զա-

նոնք քեզի քաշել քու բարերարու-
թեամբդ և քաղցրութեամբդ : Ա-
նոնց հետ ընտանանալէդ և իրենց
հոգեւոր ու մարմնաւոր վեճակին
տեղեկանալէդ ետքը՝ շուտ մը պիտի
հասկնաս՝ թէ ինչ կերպով կրնաս
օգտակար ըլլալ անոնց : Աստուծոյ
առաջնորդութեանը համար շատ
աղօթք ընելով՝ պէտք է սկսիս ա-
նոնց հոգիներուն համար աշխատել-
ու : Աս կրնաս ընել՝ թէ՛ ուղղակի
և թէ՛ անուղղակի, ուր որ հանգի-
պիս անոնց : Այցելութեան գնա ա-
նոնց տուները և զանոնք քու տունդ
հրաւիրէ . կարդա անոնց Սուրբ Գր-
քէն՝ և համոզէ զանոնք կարդալ սոր-
վելու . յանձն ա՛ռ նաև սորվեցնելու՝
և սորվիլ ուղղոյններուն ալ վարժա-
պետներ գտիր : Դամանակէ մը
ետև կարող կ'ըլլաս շաբաթական
ժողովք ընելու :

ԻՆՉՊԼՍ ԸՆԵԼՈՒ ԵՍ ԵՍԵՆՍ ԿՈՂՈՎՔ ՄԷ :

Թէ որ քրիստոնեայ քոյրեր չկան
ան տեղը՝ դուն ստիպուած ես աս
ժողովքին մինակ նայելու : Ար խրա-
տեմ քեզ որ աս ժողովքներուն հա-
մար շատ զգուշութեամբ պատրաս-
տուիս : Քանի որ քոյրեր չկան որ
աղօթք ընեն՝ աղօթքի ժողովք չի
կրնար ըսուիլ . ուստի քու նպա-
տակդ պիտի ըլլայ Սուրբ Գիրքը
կարդալ, և անոր ճշմարտութիւն-
ներուն վրայով խօսիլ ու խրատել
զանոնք :

Աս բանին համար Սուրբ Հոգիին
առաջնորդութիւնը խնդրէ՝ երբոր
աս ժողովքին համար կը պատրաս-
տուիս, որ յարմար մաս մը ընտրես :
Շատ անգամ աւելի օգտակար է
միայն քանի մը համար կարդալ
քան թէ ամբողջ գլուխ մը : Ընտա-

ներար և աղատօրէն խօսէ կնիկնե-
րուն քու կարդացածիդ վրայով :
Անոնց հարցումներ ըրէ , որ տեսնես
թէ կը հասկնան քու խօսածներդ ,
որ աւելի մտադրութիւն ընեն : Խօ-
սածներդ աւելի պարզէ՛ իրենց գիտ-
ցած բաներէն օրինակներ բերելով :
Թող իրենք ալ բան հարցնեն թէ որ
կ'ուզեն : Շատ մի՛ քաշուիր , երբոր
կը խօսիս . ունկնդիրներուդ երեսը
նայէ՛ . համեստ եղիւր , բայց գիտցիր
քու անձդ կառավարել աս բանին
մէջ : Համառօտ ըրէ , և իրենց
ձանձրանալէն առաջ վերջացուր :

Երբոր աղօթք կ'ընես , անանկ
խօսէ քու Աստուծոյդ , որ անոնք
գիտնան թէ դուն իր ներկայու-
թիւնը կը զգաս , և անոր հետ հա-
ղորդակցութիւն ունիս : Խնդրու-
ածքներդ շատ պարզ թող ըլլան՝
ինչպէս որ զաւակ մը իր հօրմէն բան

կը խնդրէ . շատ երկայն թող չըլլայ
որ աղօթել չը սորվողները չը հոգ-
նին : Միշտ զգոյշ եղիւր որ բերանդ
չգոցես , հապա՛ բաւական ձայնով
խօսիս և աղօթես՝ որ ամէննալ լսեն
և հասկնան :

Թէ որ դուն քարոզիչի կամ հո-
վիւի ամուսին ես , և աղօթքի ժո-
ղովք կ'ընես , ուր որ քրիստոնեայ
քոյրեր ալ կան , շատ ժամանակ մի՛
վատներ խօսելով (ինչպէս որ ոմանք
քարոզել կը կոչեն .) հապա՛ միայն
տասնուհինգ կամ քսան ըոպէ տուր
կարդացածներուդ վրայ խօսելու և
խրատելու , և ետքը՝ քոյրերուն ըսէ
որ իրենք խօսին ու աղօթեն առանց
իրարու սպասելու : Երբեմն անու-
նով հրաւիրէ , բայց աւելի ստէպ ա-
ռանց անուն փալու հրաւիրէ : Պա-
տուիրէ որ կարճ ընեն , որպէս զի
չորս կամ հինգ աղօթքներ ըլլայ ի-

րարու ետեւէ. առ աւելի դիւրին կ'ըլլայ թէ որ աղօթքի յատուկ նիւթ մը առաջարկուի իրենց. օրինակի համար՝ անգամ մը թող աղօթեն դարձի չեկած բարեկամներուն համար, ուրիշ ատեն մը՝ իրենց ընկերներուն համար, և ուրիշ ատենմնալ Աւետարանին տարածմանը համար և այլն: Ըսէ՛ անոնց թէ հարկ չէ ամէն աղօթքի մէջ բոլոր աշխարհք շրջիլ, ամէն մեղք խոստովանիլ, ու ամէն խնդրուածք ընել. այլ շատ անգամ ուղղապէս երթալու է Աստուծոյ յատուկ խնդրուածքով մը, իր շնորհաց խոստմունքներուն վրայ փաստաբանելով: Տէրն մեր ըսաւ, “Նրբոր աղօթք կ'ընէք, հեթանոսներուն պէս շատախօս մի՛ ըլլաք. վասն զի կը կարծեն թէ իրենց շատ խօսելուն համար պիտի լսուին: Ուրեմն անոնց չնմանիք. ինչու որ ձեր

Հայրը ձեզի պէտք եղածը գիտէ՝ դեռ դուք իրմէ չը խնդրած:” *

Աս ժողովներուն մէջ խօսիլը քոյրերուն դիւրացուր՝ քու ընտանեւար անոնց հետ խօսելովդ. յորդորէ զանոնք որ իրենց փորձառութիւնները պատմեն, և քոյրերէն աղօթք խնդրեն: Աս ազատութիւնը մեծապէս պիտի աւելցնէ ժողովներուն ազդեցութիւնը, և քոյրերուն սրտերը երարու պիտի կապէ քրիստոնէական կարեկցութեամբ և սիրով: “Ան ատենը Տէրոջմէ վախցողները իրարու հետ խօսեցան. և Տէրը մտիկ ըրաւ, ու լսեց. և իր առջևը յիշատակի գիրք գրուեցաւ Տէրոջմէ վախցողներուն համար, ու անոր անունը մտածողներուն համար: Աւ անոնք իմա պիտի ըլլան, կ'ըսէ զօրաց Տէրը, ան օրը՝ որ իմ

սեփհական գանձս ժողովեմ. ու ա-
նոնց պիտի խնայեմ, ինչպէս որ
մարդ մը կը խնայէ իր որդւոյն՝ որ
իրեն ծառայութիւն կ'ընէ։” * Աս-
ղաչեմ որ աս բաներուն մէջ պակաս
չը գտնուիս, թէ որ առաջին ան-
գամ չյաջողես՝ շարունակէ ջանքերդ
մինչև որ յաջողես։ Աղէկ կ'ըլլայ
նաև՝ երբեմնակի՝ քոյրերէն մեկը քու
տեղդ ժողովքը կառավարէ. մինչև
անգամ տկարներէն մէկը թող ըլ-
լայ. անոնց շնորհքով աճելուն և
յառաջանալուն օգնութիւն պիտի
ըլլայ։ Բայց միշտ ներկայ գտնուէ՝
և օգնէ անոնց քու աղօթքներովդ
և կարեկցութեամբդ։ Թէ որ դուն
պիտի ընես ժողովքը՝ անպատճառ
ժամանակին ներկայ գտնուէ. բայց
թէ որ արգելք մը պատահի՝ մեկէն
ուրիշ մը յանձնէ՝ ժողովքէն բա-

ւական ժամանակ առաջ, որ պատ-
րաստուելու պատեհութիւն ունե-
նայ։ Աս խիստ հարկաւոր է, քանզի
երբեմն քոյրերը Առաւորչական-
ներէն ոմանք ժողովքի կը հրաւի-
րեն, և թէ որ ժողովքը կառավարո-
ղը ուշ կը մնայ ու չի գար՝ անոնք կը
ստիպուին շատ մը սպասելէն ետև՝
իր ետեէն խրկել, և օտարաց առջև
ամօթով կը մնան։ Ազդեցութիւնը
խիստ գէշ է, ամէն մարդ գիտէ թէ՝
աս ընթացքով՝ աղօթքի ժողովքը
կը մարի։

Թէ որ իրարմէ հեռու երկու թա-
ղերու մէջ քոյրեր կը գտնուին՝ շատ
օգտակար կ'ըլլայ որ երկու թաղե-
րուն մէջ ալ ժողովքներ ըլլայ։ Ինծի
կ'երևայ թէ ժողովքները կարգաւ
տունէ տուն ըլլալը աւելի օգտակա-
րէ։ Քանզի շատերը որ ժողովարան
գալու չի պիտի համարձակին՝ տու-

ները դիւրութեամբ պիտի գան :
 Հոգ տար որ դուրսէն եղողները ա-
 մէնք բարեւես, և հետերնին քաղց-
 րութեամբ խօսիս, անոնց մասնաւոր
 պատիւ ըրէ՛, մինչև անգամ ամենա-
 խեղճերուն . որպէս զի զանոնք շա-
 հիս, ու շատ անգամ զան՝ ճշմար-
 տութիւնը լսելու : Սորվեցուր քրիս-
 տոնեայ քոյրերուն որ աս բանին մէջ
 աչառութիւն չընեն : Առաքեալը կ'ը-
 սէ, “Քանզի թէ որ ձեր ժողովքին
 մէջ մէկ մարդ մը մտնելու ըլլայ՝ որ
 ունենայ ոսկի մատանի, և փառաւոր
 հանդերձներ, հոն մէկ անդրատ մըն
 ալ մտնելու ըլլայ աղտոտ հանդերձ-
 ներով, և նայիք անոր վրայ որ փա-
 ռաւոր հանդերձներ ունի, ու ըսէք
 թէ՛ Դուն հոս նստէ պատուով, և
 ան աղքատին ըսէք թէ՛ Դուն հոտ
 ոտքի վրայ կայնէ, կամ թէ Եկուր
 նստէ պատուանդանիս քովը, ձեր

խղճմտանքը ձեզ չը՞ յանդիմաներ,
 ու չար խորհուրդներու դատաւոր
 չէ՞ք ըլլար : ”

Աղէկ կ'ըլլայ որ երկու թաղի ժո-
 ղովքներուն ալ գտնուիս որչափ որ
 կարելի է, բայց հեռու թաղի ժո-
 ղովքը յատկապէս քոյրերուն հո-
 գողութեանը յանձնէ :

ՏՈՒՆԷ ՏՈՒՆ ԵՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ :

Ա՛ռաջարկեմ որ եկեղեցւոյ ան-
 դամ քոյրերը հրաւիրես ընկերու-
 թիւն մը կազմելու յատուկ քրիս-
 տոնէական գործի համար : Ամէն
 անգամ իր փողոցին մէջ գտնուած
 ընտանիքներուն այցելութեան եր-
 թալու, և անոնց համար հոգալու,
 և ամէն կերպով ջանք ըրէ որ անոնց
 հոգիներուն օգտակար ըլլայ : Թող
 կանոն ըլլայ անոնց որ օր մը չանցն-
 են՝ Քրիստոսի և անմահ հոգինե-

րու համար գործ մը չը տեսած : Ազէկ կ'ըլլայ որ աս ընկերութեան անունը Հոգեւորական ընկերութիւն կոչէք : Երկու շաբաթը անգամ մը անգամները քու տունը ժողովուին , և պատմեն իրարու տեսած գործերնին , իրար քաջալերեն և խրատեն ու մէկտեղ աղօթեն :

Ազէկ կ'ըլլայ որ քոյրերը երկերկու պտըտին . ճիշտ ասանկ խրկեց Տէրը իր աշակերտները , չէ թէ միայն առաքեալները՝ այլ իր հասարակ աշակերտներն ալ : “Աս բաներէն ետե Տէրը ուրիշ եօթանասուն ալ որոշեց . և զանոնք իր առջևէն երկու երկու խրկեց բոլոր քաղաքները ու տեղերը՝ ուր որ ինքը պիտի երթար :” *

Որպէս զի քեզի քաջալերութիւնըլլայ աս գործը աւելի յառաջ տա-

նելու՝ քեզի ըսեմ , Տաճկաստանի մէջ զանազան գիւղեր ու քաղաքներ աս գործը եղեր է : Ան տեղերը քոյրեր կան՝ որ զոյգ զոյգ տունները այցելութեան կ'երթան , Սուրբ Գիրք կարդալու , խրատելու , և աղօթելու . աշակերտներ կ'ընդունին քովերնին՝ և անոնց համար հոգ կը տանին : Երբեմն երբեմն մօտի գիւղերը կ'երթան Վրիստոսի գործին համար աշխատելու : Անոնց ուրախութիւնը խիստ շատ է Տէրոջմով :

Ամէն քրիստոնեայ քոյր իր պարտքը ճանչնալու է որ կարդալ սորվի՝ թէ որ իր աչքերը տկար չեն . թէ որ ուրիշ օգուտ մըն ալ չըլլայ՝ գոնէ ուրիշներուն օրինակ ըլլալու համար պէտք է : Իր խօսքը աւելի ազդու կ'ըլլայ երբոր ուրիշները կը համոզէ որ կարդալ սորվին : Աս երկիրները կնիկներ կան՝ որ վաթ-

սուն կամ եօթանասուն տարեկան
ըլլալնէն ետքը՝ իրենք ակնոց գոր-
ծածելով կարդալ սորված են։ Ար-
բոր կը տեսնամ որ մէկը չուզեր նե-
ղութիւն քաշել կարդալ սորվելու
Աստուծոյ խօսքը կարդալու համար՝
անոր իր Փրկիչը սիրելու շատ կաս-
կած ունիմ. թէ որ Կարէն պէտք
ըլլայ աս բանին համար, Կարէն։
Խիստ մեծ գործ մը յանձնուած է
քրիստոնեայ կնիկներուն, մանա-
ւանդ՝ աս երկրին մէջ։ Ամէն մէկը
լոյս մը ըլլալու է մութ տեղերու մէջ,
և իր լոյսը՝ առաջ Սուրբ Գրքէն և
Սուրբ Հոգիէն առնելու է։ Նորէն
կը խնդրեմ թախանձանոք, որ եթէ
դուն հովիւին ամուսինն ես՝ սոր-
վեցնես եկեղեցւոյ քոյրերուն որ աս
գործը քու հետդ ընեն։ Դուն կան-
չուած ես անոնց ուսուցիչ և առաջ-
նորդ ըլլալու, և չէ թէ բոլոր գործը

քու վրադ առնելու. ատ անկարելի
է։ Ի՞նչ պիտի խորհէիր զօրապետի
մը վրայով, որ բոլոր պատերազմը
ինքը կ'ընէ, և իր զենւորները ծոյլ
ու անգործ կը թողու։ Միշտ Քրի-
ստոսի օրինակը աչքերուդ առջևը
դիր աս բանին մէջը՝ ինչպէս նաև
ուրիշ բաներու մէջ ալ, ու յաջող-
ութիւն և օրհնութիւն պիտի գտ-
նաս։

ՄԱՅՐԱՆԵ ԺՈՂՈՎԱՆԵՐԸ ԻՆՉՊԻՍ ՀԱՅՏԵՍԻ-
ԼՈՒ ԵՒ ՍԵՌԱՅԵՐԵԼՈՒԷ։

Հատ յայտնի է թէ աս երկրին
մայրերը շատ կարօտ են իրենց պար-
տաւորութիւնները սորվելու դէպ 'ի
իրենց զաւակները։ Չեզե՛ որ քիչ մը
քրիստոնէական կրթութիւն առեր
էք՝ կը վերաբերի աս մեծ ու կարևոր
գործը։ Աս նպատակաւ Մայրական
Ընկերութիւնները և անոնց վերաբերեալ

ժողովքները՝ մայրերուն մեծ օգնութիւն եղեր են ամէն երկրի մէջ : Ենչուշտ դուն ալ պիտի ուզես ասանկ ընկերութեանց օգուտը վայելել և ուրիշներուն ալ վայելել տալ : Ո՛չ մէկը անչափ իմաստուն ու յաջող է՝ որ ասանկ օգնութեանց կարօտ չըլլայ : Աւ հոս ձեզի համար կ'օրինակեմ Խարբերդու կանանց և աղջկանց ճեմարանին Մայրական Ենչուշտ կարգադրութիւնը, որ դուք ալ գիտնաք թէ ինչպէս սկսելու է գործը՝ որեւիցէ գիւղի կամ քաղաքի մէջ : Մէկէնիմէկ սկսելու մի՛ վախնար : Ես ընկերութեան անդամները որ ասկէ ելեր և ուրիշ տեղեր գացեր են՝ ու ասանկ ժողովքներ հաստատեր են՝ կ'ըսեն թէ բնաւ ուրիշ ժողովք մը չկայ ասոր չափ յարգի և օգտակար սեպուած : Գրգռէ՛ Քրիստոսի գործին մէջ եզող քոյրերդ ա-

սանկ ընկերութիւն մը կազմելու, և անոնցմէ բղխած օրհնեալ պատուները շուտ մը պիտի տեսնաս :

ԻՐԵՏՆԵՐԻՈՒ ԵՂՎԱԿԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՆԵՄԱՐԵՆԵՐՆ
ՄԵՅՐԵԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՒՆԵՐԸ :

Ես ընկերութեան նպատակն է մայրերուն օգնել՝ որ Տէրոջը վախճվը մեծցընեն իրենց զաւակները, ու հետեւեալը ընկերութեան օրէնքներն են :—

1. « Ես ընկերութեան հոգաբարձուները պիտի ըլլան չորս խորհրդականներ, մէկ գրագիր, և մէկ գանձապետ :

2. « Հոգաբարձուները տարին անգամ մը պիտի փոխուին . բայց թէ որ ընկերութեան անդամները ուզեն՝ արտօնութիւն կայ որ նորէն նոյն անձինքը ընտրեն :

3. «Անդամները պիտի ժողովին երկու շաբաթը անգամ մը, և ամիսը անգամ մը, իրենց խելահաս զաւակները հետերնին բերելու են:

4. «Ամէն անգամ իր կարողութեանը չափ ստակ բերելու է ժողովքի օրերը, բայց թէ որ մէկը, աղքատ է՝ կամ չուզեր՝ իրմէ պահանջելու չէ:

Աստակը յատկապէս պիտի գործածուի ընկերութեան մէջ գտնուած որբերուն և որբւարիներուն համար եթէ անոնք աղքատ ըլլան: Աստակին ի՛նչ բանի տրուիլը՝ ընկերութեան անդամները պիտի տնօրինեն:

5. «Ամէն ժողովք աղօթքով պիտի սկսի, երգելով՝ Սուրբ Գրքէն կարճ մաս մը կարդալով, որպէս զի ժամանակ մնայ Սայր Արդեխնամ

ըսուած գրքէն քիչ մը կարդալու, նաև մայրերուն փորձառութիւնները լսելու՝ և անոնց խրատներ տալու: Յետոյ քանի մը կարճ աղօթքներ մատուցանելու է՝ իրենց՝ և իրենց զաւակներուն համար:

6. «Ան օրերը որ զաւակներն ալ ներկայ կը գտնուին՝ ժողովքը յատկապէս անոնց համար ըլլալու է: Անոնք Սուրբ Գրքէն և երգերէ սորվածնին թող գոց ըսեն, և ըսածներուն վրայով հարցումներ ընելու է անոնց:

Տարին քանի մը անգամ Հովին ալ հրաւիրուի՝ որ խրատ տայ անոնց, և աղօթէ անոնց համար:

7. «Ամէն մայր ինքզինքը պարտաւոր սեպելու է իր զաւակներուն փրկութեանը համար աղօթելու՝ թէ

առանձին և թէ անոնց հետ : Մանաւանդ Աիրակի օրերը բաւական ժամանակ տալու է անոնց հոգևոր կրթութեանը համար . և ջանք ընելու է որ միշտ անոնց առջևը բարի օրինակ ցուցունէ, ամէն բանի մէջ :

8 . “ Թէ որ անդամներէն մէկը որևիցէ պատճառաւ արգիլուած է գալէն՝ քոյրերը զանիկայ իրենց աղօթներուն մէջ յիշելու են :

Նաև ամէն անդամ ինքզինքը պարտաւոր պիտի ճանչնայ իր անդամ քոյրերուն հոգ տանիլ , և օգնել անոնց թէ տնական գործերու մէջ և թէ ուրիշ ինչևիցէ կերպով : Մէկզմէկ խրատելու՝ և հիւանդութեան ժամանակ իրարու օգնելու են :

9 . “ Թէ որ աս ընկերութեան անդամներէն մէկը ուրիշ տեղ ասանկ

ընկերութիւն մը հաստատելու ըլլայ՝ ան ընկերութեան հոգաբարձուները ինքզինքնին պարտաւոր սեպեն՝ տարին անգամ մը իրենց վեճակը յայտնել աս Մայր ընկերութեանը : ”

Քանի մը խրատներ ալ աւելցնեմ աս ժողովքները կատարելու կերպին վրայով : Քանի որ խորհրդական քոյրերը սորված չեն ժողովք ընել՝ աղէկ կ'ըլլայ որ երկու հատ մէկտեղ ընեն , մէկը առաջին մասը կատարելով՝ և միւսը վերջին մասը . երկուքը քովէ քով նստելով՝ մէկզմէկու սիրտ կուտան : Մասնկները թող յիշեն թէ ամպիօնը ելած չեն քարոզելու՝ հապա՝ միայն ընտանեւոր և պարզօրէն պիտի խօսին իրենց պէս տկար և տղէտ կնիկներուն : Ինչպէս որ առաջ ըսի՝ ժո-

ղովքը կառավարողը իր ունկնդիրներուն երեսը թող նայի խօսած ատենը որ ազդու ըլլայ, վայելուչ չէ՝ գրքին մէջ նայիլը իբրեւ թէ կը կարդայ :

Նայէ որ բաւական ժամանակ մնայ որ մայրերը իրենց փորձառութիւնները համառօտաբար պատմեն : Թէ որ մէկը զաւակ մը ունի որ չի գիտեր ինչպէս կառավարելու է, կամ ինչեւիցէ փորձութեան մը մէջ է աս բանին նկատմամբ՝ թող պատմէ քոյրերուն, և խրատ ու ազօթք խնդրէ : Ուրիշները թող պատմեն թէ ինչպէս կը կառավարեն իրենց տղաքը և խրատեն ու քաջալերեն զինքը : Ու յատուկ ազօթք մատուցուի աս մայրերուն և իրենց զաւակներուն համար :

Նրբոր մայրերը իրենց զաւակները հետերնին կը բերեն՝ անշուշտ

հոգ տանելու են որ մաքուր ու վայելուչ հագուած ըլլան. և ամէն մէկը երգ մը կամ համար մը գոց ըրած ըլլայ : Ըն օրը աւելի տղաքները խրատելու է քան թէ մայրերը՝ Սուրբ Գրքէն պարզ պատմութիւններ և հարցումներ ընելով : Եստուծոյ վրայով խօսելու է թէ ինչպէս կը պատուիրէ զաւակներուն որ իրենց ծնողացը հնազանդին, և իրարու հետ սիրով վարուին : Իրենց դասերը ազէկ սորվողներուն՝ «ապրի՛ս» ըսելու է՝ որ աւելի սիրտ առնեն և յառաջ երթան :

Քանի մը անուշ երգելով՝ յատուկ ազօթք մատուցանելու է անոնց համար՝ անանկ պարզ՝ որ պինտ պզտիկն ալ կարենայ հասկնալ թէ իրեն համար Եստուծոյ կը խօսին :

Եմառը շատ անուշ կ'ըլլայ որ աս ժողովքը խաղաղ պարտէզ մը ըլլայ,

և տղաքը ժողովքէն ետքը խաղան :
Երբեմն ալ երեցը թող հրաւիրուի
և զանոնք խրատէ , քանզի շատ ազ-
դեցութիւն կ'ունենայ անոնց փա-
փուկ սրտերուն վրայ :

ՏՂԵՅՈՅ ԺՈՂՈՎՔՆԵՐԸ ԻՆՉՊԵՍ ԸՆԵՆԱՆ Է՛ :

Ամիսը անգամ մը քրիստոնեայ
մայրերուն տղոցը հետ ժողուելէն 'ի
զատ՝ շաբաթական ժողովք մը ու-
նեցիր , ամէն տղու և աղջկայ հա-
մար՝ որ գալու կը համոզուին : Ա-
մէնէն յարմար օրը՝ Շաբաթ օրն է
աս ժողովքին համար : Վանի մը
Աւետարանական տղաք ընտրէ որ
օգնեն քեզի՝ ժողովքի ատեն քու
փոքր ժողովուրդդ հանդարտ և
կարգով պահելով : Աղէկ կըլայ որ
անոնցմէ երկու հատը՝ մէկ շաբա-
թը և երկուքը՝ միւս շաբաթը . մէ-
կը դռնապանութիւն ընէ , և միւսը

տղաքը նստեցնէ : Աս գործը իրենց
պատիւ պիտի սեպեն , և քու բարի
գործիդ մէջ մասնակից ըլլալով՝
մարդկութիւն պիտի ունենան :
Սորվեցուր ասոնց՝ որ միշտ ու ամէն
տեղ բարի օրինակ ցուցունեն տղաք-
ներուն առջևը , եթէ ոչ՝ մտիկ պի-
տի չընեն անոնց , և ան իշխանու-
թիւնը որ դուն անոնց տուիր՝ պա-
րապ բան մը պիտի երևնայ անոնց
աչքին առջևը :

Պէտք է որ աս ժողովքներուն
կանուխ ներկայ գտնուիս , և զա-
նոնք կառավարես քանի որ կը ժո-
ղուին . սկսէ՝ մեծ մասին զիտցած
երգերէն քանի մը երգեր երգելով ,
մինչև որ ուշ մնացողներն ալ գան ,
և խօսուած ժամանակ ներս գալով
ձայն չընեն :

Մի կարծեր որ աս ժողովքներուն
համար պատրաստութիւն պէտք է

քեզի՝ ճիշտ ուրիշ ժողովրդներու պէս
ասոր ալ պէտք է, և ալ աւելի :
Սուրբ Գրքէն յարմար պատմու-
թիւն մը ընտրէ, և ընտանի ու
պարզ ոճով մը պատմէ իրենց . շատ
հարցումներ ըրէ, ան ճշմարտու-
թիւններէն օգտակար դասեր հա-
նելով : Եսանկով շատ բաներ կրնաս
սորվեցնել անոնց՝ Եստուծոյ և ամէն
տեսակ մեղքի վրայով : Ազամին և
Աւաին պատմութիւնը, պիտի սոր-
վեցնէ անոնց՝ թէ անհնազանդու-
թիւնը մեղք է, և թէ ինչպէս Ես-
տուած կը պատժէ մեղաւորը : Հե-
ղին և իր չար տղաքներուն և բարի
Սամուէլին պատմութիւնը, պիտի
սորվեցնէ՝ թէ Եստուած ինչպէս
վարձք կուտայ հնազանդին, և հա-
տուցում կրնէ անհնազանդներուն
չարութեանը : Դաւիթին և Դո-
ղեաթին պատմութիւնը, պիտի սոր-

վեցնէ՝ թէ Եստուծոյ օգնութիւնը
աւելի արժէքաւոր է, քան թէ աշ-
խարհիս մէջ գտնուած բոլոր զօր-
քերն ու հսկաները : Աղեաին և իր
ազդաններուն, որբեւորիին և իր
կուժին մէջ գտնուած եղին պատ-
մութիւնը, պիտի սորվեցնէ՝ թէ
Եստուած ինչպէս կը հոգայ իր ժո-
ղովուրդը : Աղեսէին և զինքը ծաղ-
րող տղաքներուն պատմութիւնը, կը
սորվեցնէ՝ թէ ինչպէս կը պատժէ
Եստուած զանոնք՝ որ կանարգեն իր
ծեր ծառաները : Յովսէփին պատ-
մութիւնը, կը սորվեցնէ՝ թէ Տէրոջը
վախը մէղքէ ետ կը պահէ, և մեծ
վարձք կը բերէ : Դանիէլին պատ-
մութիւնը, կը սորվեցնէ՝ թէ աւելի
Եստուծմէ վախնալու է՝ քան թէ
առիւծներէ, և թէ անտարակոյս
Եստուած պիտի օրհնէ արդարը և
պատժէ չարը : Յիսուսի պատմու-

Թիւնը, թէ ինչպէս Աստուծոյ Որդին տղայ մը եղաւ, և հնազանդեցաւ իր ծնողացը, և թէ ինչպէս չարչարուեցաւ ու մեռաւ խաչին վըրայ, պիտի սորվեցնէ անոնց, սիրել զանիկայ որ զերենք սիրեց և իր կեանքը տուաւ որպէս զի իրենք չը կորսուին: Հատ պատմութիւններ կան Հին Ատակարանին մէջ, Աբրահամին՝ Իսահակին՝ Մովսէսին՝ Հըռուութիւն՝ Ասթերին՝ Յորին վրայով, և Նոր Ատակարանին մէջ՝ Պօղոսին՝ Պետրոսին՝ Յովհաննէսին՝ Տիմէթիոսին՝ և շատ ուրիշներու վրայով: Աղէկ կըլլայ նաև պատմել անոնց՝ քու տեսած և գիտցած տղաքներուդ վրայով. իրենց գիտցած բաներէն օրինակներ բերելով: Աս կերպով անցուր կէս ժամ կամ քիչ մըն ալ աւելի թէ որ չեն ձանձրանար: Ատքը՝ նոր երգ մը սորվեցուր՝ և կարճ

աղօթքով մը վերջացուր: Հետեւալ ժողովքին՝ հինգ տասը ընկէ նախնիքաց ժողովքին խօսքերէն հարցումներ ըրէ, որ տեսնաս թէ կը յիշե՞ն և ի գործ կը դնե՞ն: Յորդորէ տղաքը որ ուրիշները համոզեն աս ժողովքին զալու:

ՍԻՐԱՅՆՕՐԵՅ ԴՊՐՈՏՆԵՐՈՒՆ ՀԵՐԱՆՈՐՈՒ-
ԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕԳՈՒՏԸ:

Հատ հարկաւոր է որ ամեն տեղ ուր որ Քրիստոսի համար աշխատող կայ՝ կերակնօրեայ դպրոցներ հաստատուի: Անշուշտ քարոզիչը պիտի կարգադրէ էրիկ մարդոց և պատանեաց դասերը. և քու գործդ պիտի ըլլայ կնիկներուն՝ աղջիկներուն և մանր տղայոց նայիլ: Թէ որ կարգալ գիտցող քրիստոնեայ քոյրեր կան ամէն մէկուն ութը տասը աշակերտներով դաս մը տուր: Յորդորէ զերենք որ Սուրբ Հոգին օգ-

նութիւնը խնդրէն: Աղէկէ որ դուն մանր տղաքը և աղջիկները զատ տեղ մը ժողվես, որչափ որ կրնաս, մինչև հարիւր հատ թող ըլլայ. անոնց նոր բացուած փափուկ մտքերուն մէջ ճշմարտութեան սերմը ցանէ, պատուիրէ անոնցմէ մեծերուն որ քանի մը համար գոց սորվին Աւետարանէն՝ Սաղմոսէն կամ Առակաց զրքէն՝ ուր որ ընտրեսնէ, և ամէն սորված իրգերնին ալ գոց թող ընեն: Ոմանք Սուրբ Գրոց խօսքերը գոց ընելը պարապ բան կը սեպեն, բայց անոնք որ պզտիկուց ասանկ ըրած են՝ կը խոստովանին թէ բոլոր իրենց կենացը մէջ օգուտը վայելած են:

Աիրականօրեայ դպրոցը Տէրօջը պարտէզն է, որուն մէջը աղնիւ սերմ ցանուածէ, և արդարութեան բոյսեր տնկուած ու ջրուած են, որոնցմէ

կրնայ ըլլալ որ շատ պտուղներ ժողվուին ապառնի տարիներուն մէջ՝ թէ որ աշխատողները հաւատարիմ ըլլան: “Ու անոնք իբր թէ խոտերու մէջ, ջուրի վտակներու քով եղող ուռիներու պէս պիտի բուսնին:” *

Նաև հոս Տէրօջը տունկերը կը պատրաստուին վերի փառաւորեալ պարտէզին համար: Ո՞վ չուզեր ասանկ փառաւորեալ գործի մը մէջ աշխատիլ. ո՞վ չի փափաքիր Տէրօջը պարտիզպաններէն մէկը ըլլալ: Ասարտօնութիւնը և պատիւը քուկդէ, և չէ թէ միայն քուկդ՝ այլ ամէն քրիստոնեայի որ կրնայ Սուրբ Գիրք կարդալ՝ և կը փափաքի Տէրօջը այգիին մէջը գործելու: Ի՞նչ կըսէ Տէրը թէ մեծերուն, թէ երիտասարդներուն, և թէ պզտիկներուն. “Այսօր այգիիս մէջ գործէ:”

ԳԼ. ԺԳ.

ԵՍ ԳՈՐԾԻՆ ՈՒՐԵԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՒ
ՊԵՐՉԻՐԸ:

Թէ որ դուն, սիրելի աշակերտս՝
կարող ըլլաս Պօղոս առաքեալին պէս
ըսել, «Ինչ որ ինծի շահ էր, անիկայ
Քրիստոսի համար փնաս սեպեցի:
Եւ իրաւ բոլոր բաներն ալ փնաս կը
սեպեմ իմ Տէրօջս Քրիստոս Յի-
սուսի գերազանց գիտութեանը հա-
մար. որուն համար ամէն բանէն
զրկուեցայ, և աղտեղութիւն կը սե-
պեմ, որ Քրիստոսը շահիմ, Ու իր
մէջը գտնուիմ. չէ՛ թէ իմարդարու-
թիւնս ունենամ որ օրէնքէն է, հա-
պա Քրիստոսի հաւատքովը եղած

արդարութիւնը՝ որ Մտուծմէ է
հաւատքով:»* Իրաւցնէ ուրախու-
թիւն մը պիտի գտնաս որ օրէ օր
պիտի աճի և առատանայ քու ան-
ձիդ մէջ, մինչև որ յաւիտենական
կենաց համար բղխող աղբիւր մը ըլ-
լայ. ինչպէս որ գրուած է «Մն ջու-
րը՝ որ ես անոր պիտի տամ, պիտի
ըլլայ անոր ներսիդին ջուրի աղբիւր
մը՝ որ յաւիտենական կենաց համար
կը բղխէ:»† Պիտի զգաս թէ քու
տունդ երկինքն է, ու ժառանգու-
թիւնդ հոն պահուած է: Պիտի
ուրախանաս աս աշխարհիս վրայ՝
Տէրօջդ ծառայելու պատիւը և ար-
տօնութիւնը ունենալուդ համար:
Պիտի ուրախանաս գիտնալով որ ա-
մէն ատեն ինքը քու հետդ է: Պիտի
ուրախանաս անոր հետ ամէն օր
քաղցր հաղորդակցութիւն ունե-

* Փիլղ. Գ. 7-11:

† Յով. Գ. 14:

նալովդ: Ենպատմելի ցնծութեամբ
 պիտի ուրախանաս ան փառաւորեալ
 յոյսով՝ թէ օր մը զենքը պիտի
 տեսնաս դէմ առ դէմ, ու իր փառ-
 քին մասնակից պիտի ըլլաս: “Են
 որ դուք չտեսած՝ սիրեցիք, որ անի-
 կայ հիմա չէք տեսներ, բայց հաւա-
 տացիք, և ուրախ էք անպատմելի
 ու փառաւորեալ խնդութիւնով:” *
 Քանզի թէ որ Եստուծոյ զաւակն
 ես՝ անոր ժառանգ ես, և Քրիստոս
 սի ժառանգակից: “Թէ որ որդիք,
 ուրեմն ժառանգներ, Եստուծոյ ժա-
 ռանգներ՝ ու Քրիստոսի ժառան-
 գակիցներ. որ եթէ իր չարչարա-
 նացը կցորդ ըլլանք, իր փառացն ալ
 հաղորդ ըլլանք:” † Որ կարող ըլլաս
 սիրելի՝ Պօղոսին պէս ըսել, “Ասան
 զի ես այսպէս կը դատեմ” որ աս
 ժամանակիս չարչարանքները բան

* Եւ. Պի. Կ. Ե. 8:

† Հռոմ. 8. 17:

մը չեն՝ գալու փառքին քովը, որ
 մեզի պիտի յայտնուի:” * Որով-
 հետեւ քու սէրդ վերի բաներուն վը-
 րայ հաստատուած է ու չէ թէ աս
 աշխարհիս վրայ՝ ինչեւիցէ տառա-
 պանք՝ նեղութիւն և փորձութիւն
 բնաւ չի պիտի կրնայ քեզ սաստիկ
 տրտմեցնել կամ բոլորովին ձգել:
 “Ուրեմն ո՞վ պիտի զատէ մեզ Քրի-
 իստոսի սէրէն. տառապա՞նքը, կամ
 նեղութիւնը, կամ հալածա՞նքը,
 կամ սո՞վը, կամ մերկութիւնը, կամ
 վտա՞նգը, կամ սո՞ւրը, (ինչպէս որ
 գրուած է. Եմէն օր քեզի համար
 կը սպաննուինք, մորթուելու ոչխա-
 րի պէս կը սեպուինք:) Հապա աս
 ամէն բաներուն մէջ՝ ալ աւելի յաղ-
 թող կ’ըլլանք անով՝ որ մեզ սիրեց:
 Ինչու որ ես հաստատ գիտեմ՝ թէ ո՛չ
 մահը, և ո՛չ կեանքը, ու ո՛չ հրեշ-

* Հռոմ. 8. 18:

տակները, և ո՛չ իշխանութիւնները, ու ո՛չ ներկայ բաները, և ո՛չ գալու բաները, ու ո՛չ զօրութիւնները, և ո՛չ բարձրութիւնը, ու ո՛չ խորունկութիւնը, և ո՛չ մէկ ուրիշ արարած մը կրնայ մեզ զատել Աստուծոյ սէրէն, որ Քրիստոս Յիսուս մեր Տէրօջմով է։”* Քու սիրտդ անանկ կեդրոնի մը վրայ հաստատուած է որ չի կրնար շարժիլ, ուրեմն ամէն աշխարհային նեղութիւն քեզ միայն պիտի արտորցնէ քու երկնային ճամբորդութեանը մէջ։ Սիրելիներուդ կորուստը՝ ստացուածքիդ կորուստը՝ առողջութեանդ կորուստը՝ և ինչեիցէ փորձութիւն որ քու վրադ կը հասնի, քանի որ Քրիստոսի գործը յառաջ կը տանիս՝ միայն քեզ աւելի կը մօտեցընէ քու ամենասիրելի բարեկամիդ՝ քու փրկ-

* Լուսն. Է. 35-39.

չիդ գիրկը, որ անոր մէջը հանգչիս։ Աս կրթութիւնը միայն միջոց մը պիտի ըլլայ քեզ սրբելու, և անոր հետ յաւիտեանս բնակելու համար յարմարցնելու, ուր որ անմաքուր բան մը բնաւ չի մտնար։ “Աւ հոն բնաւ անմաքութիւն մը պիտի չմտնէ, ո՛չ ալ պղծութիւն ու ստու-
թիւն գործող մը։”* Աս բանը գիտնալով՝ պիտի ուրախանաս մինչև անգամ նեղութեան մէջ, ինչպէս որ Պօղոս կ’ուրախանար. “Շատ է իմ համարձակութիւնս ձեր վրայ. շատ է իմ պարծանքս ձեզի համար. լեցուն եմ մխիթարութիւնով, աւելցած եմ ուրախութիւնով մեր ամէն նեղութիւններուն մէջ։”† “Եւ ինչ որ մեր վայրկենական թեթեւ նեղութիւնը խիստ մեծ ու չափազանց փառքի յաւիտենական առաւելութիւն կը

* Յայտ. Իմ. 27.

† Բ. Աղ. Է. 4.

գործէ մեզի : Ա՛սան զի մենք երեւ-
ցած բաներուն չենք նայիր , հապա
չերեցածներուն . ինչու որ երեցած
բաները ժամանակաւոր են , բայց
չերեցածները՝ յաւիտենական : " *
Մեր Տէրը քու զբաղած գործիդ
վրայով իր աշակերտներուն ըսաւ ,
" Ըն որ կը հնձէ՝ վարձք կ'առնէ , ու
յաւիտենական կենաց համար պը-
տուղ կը ժողվէ , որ սերմանողը ու
հնձողը մէկտեղ ուրախանան : "
Յայտնի է թէ քու աշխատանքիդ
համեմատ պիտի ըլլայ ուրախու-
թիւնդ և վարձքդ : Թէ որ դուն
կատարեալ քրիստոնեայ մըն ես , և
ինքզինքդ բոլորովին աս գործին կը
նուիրես՝ անշուշտ անոր մէջը պիտի
ուրախանաս . չես կրնար չուրախա-
նալ :

Աս կենացս մէջ ալ վարձք պիտի

* Բ Սրբ . Գ . 17 , 18 :

ընդունիս ան ուրախութեամբդ՝
որ կը վայելես անմահ հոգւոց երկ-
նից ճամբուն մէջ քու առաջնորդու-
թեանը քալելը տեսնելով : Տեսնե-
լով զանոնք որ սատանային ծառայ-
ութենէն կը դառնան Աստուծոյ
ծառայութեանը , և արդարութեան
պտուղներ յառաջ կը բերեն : Ամէն
անգամ որ կը համոզես Աստուծոյ
խօսքը կարդալու՝ և մէկուն իր չար
բնութիւնը յաղթելու աշխատանքը
կը տեսնես՝ քու սիրտդ անպատմելի
ուրախութեամբ պիտի լեցուի . ու-
րախութիւն մը՝ որ բոլոր աշխարքին
վարձքերէն աւելի արժէքաւորէ :
Այսպէս ուրախացաւ մեր օրհնեալ
Փրկիչը երբոր եօթանասուն աշա-
կերտները ետ դարձան իրենց աշ-
խատանքը և յաջողութիւնը պատ-
մելու . " Շնորհակալ եմ քեզմէ ո'վ
չայր՝ Տէր երկնի ու երկրի , որ աս

բաները ծածուկ պահեցիր իմաստուններէն ու գիտուններէն, ու տղոց յայտնեցիր. այո՛, ո՛վ Հայր, ինչու որ քու առջիդ ասանկ հաճելի եղաւ:”* Քու ուրախութեանդ և վարձքիդ փոքր մասը չի պիտի ըլլայ Քրիստոսի առաջնորդած հոգիներէդ վայելած սէրդ: Ընոնք քեզի պիտի նային իբրեւ իրենց հոգեւոր ծնողքը. անոնց խիստ սիրելի պիտի ըլլաս, գուցէ ամէն երկրաւոր բարեկամներէ աւելի: Քանզի Աստուծոյ ձեռքը միջոց եղար իրենց յաւիտենական մահէն փախչելու. և սորվեցուցիր անոնց թէ ինչպէս ապրելու են որ ճշմարտապէս երջանիկ ըլլան թէ աս աշխարհիս և թէ յաւիտենականութեան մէջ: Առաքեալը իր Քրիստոսի առաջնորդածներուն կ’ըսէ, “Քրիստոս Յիսուսով ես ձեզ

ծնայ աւետարանովը:”* Եւ թեաւ զոնիկեցւոց կ’ըսէ, “Դուք էք մեր փառքը՝ և ուրախութիւնը:”† Կը տեսնէք թէ ինչպէս Պօղոս յառաջ կը նայէր ան ժամանակին՝ երբ Տէրոջը առջևը պիտի երևնար իր աշխատութեան պտուղները հետը բերելով: Եւ այսպէս, սիրելիս, դուն ալ թէ որ հաւատարիմ ես քու գործիդ մէջ՝ ուրախանալու կարող պիտի ըլլաս նոյն յոյսովը, թէ օր մը Քրիստոսի ներկայութեան առջևը պիտի երևնաս ան անմահ հոգիներովը՝ որոնք դուն իրեն առաջնորդեր ես. և ուրախութեամբ պիտի ըսես “Ահա՛ ես՝ ու ան զաւակները՝ որ Աստուած ինձի տուաւ:”‡

Աս ապառնի ուրախութենէն ի դատ՝ թէ որ միշտ փնտռես Աստուծոյ հաճոյ եղածը ու չէ թէ մար-

դոց, շնորհք պիտի գտնես անոնց առջևը՝ որոնց հետ կը բնակիս: Ենոնց սրտերը պիտի շահիս քու անկեղծ սիրովդ և անոնց օգուտին համար աշխատելովդ: Ենոնք փոխադարձաբար քեզ պիտի հոգան իրենցինէն աւելի: Դուն ալ փոխարէն պիտի յօժարիս քու ապրուստդ անոնցմէ ընդունիլ, անոնց առատութեանը և չքաւորութեանը մասնակից ըլլալով: “Մասնկ ալ Տէրը հրաման տուաւ, որ աւետարանը քարոզողները աւետարանէն ապրին:” *

“Գիտեմ՝ չքաւորութիւն քաշելը. զիտեմ՝ շատը ունենալը. ամէն բանի մէջ ամէն կերպով աղէկ սորվեր եմ թէ կշտանալը, թէ անօթենալը, թէ շատ ունենալը, և թէ պակսութիւն քաշելը:” †

Բայց կը խնդրեմ որ հաւատար-

* Թ. Գոր. Թ. 14 :

† Փիլ. Գ. 12 :

մութեամբ կատարես քու պարտաւորութիւններդ, ամէն տեղ՝ և ամէն պարագայի տակ. և առաքեալին պէս ըսէ, “Խնչու որ մենք բնաւ չողորորդութեան խօսքեր չը գործածեցինք, ինչպէս որ զիտէք, ո՛չ ալ ազահութեան պատճառանք, Մատուծ վկայ է: Եւ մարդոցմէ փառք չը փնտուցինք, ո՛չ ձեզմէ, ո՛չ ալ ուրիշներէն, թէ և կրնայինք՝ իբրեւ Քրիստոսի առաքեալներ՝ ծանրութիւն տալ. բայց մենք հեղեղանք ձեր մէջը, ինտոր որ զայեակ մը իր երախտները կը խնամէ: Նոյն պէս ալ մենք ձեր վրայ փափաք ունենալով կը յօժարէինք, ո՛չ միայն Մատուծոյ աւետարանը ձեզի տալ, հապա մեր անձերն ալ, ինչու որ դուք մեզի սիրելիներ եղաք: Քանզի կը յիշէք եղբայրներ՝ մեր աշխատութիւնը ու ջանքը, որ ձեզմէ մէ-

կու մը ծանրութիւն չտալու համար՝ գիշեր ու ցորեկ գործելով, ձեռնի Մատուծոյ աւետարանը քարոզեցինք։”*

Եւ հոս թոյլտուութիւն ըրէ որ ըսեմ ինչ որ զանց ըրի վերոյ գրեալ խրատներուն մէջը։ Թէ որ կ’ուզես Մատուծոյ օրհնութիւնը քու վրադ իջնէ, և ամէն ճամբաներուդ մէջը յաջողութիւն գտնես, պատուէ քու Տէր Մատուածդ՝ իր քեզի տուածներէն գոնէ տասանորդը անոր ծառայութեանը նուիրելով։ “Տէրոջը պատիւ ըրէ քու ստացուածքէդ, և քու բոլոր բերքերուդ երախայրիններէն. և քու շտեմարաններդ առատութեամբ պիտի լեցուին, ու հընձաններէդ նոր գինին դուրս պիտի թափի։”† Թէ որ Սուրբ Գիրքը կարդաս աս նպատակաւ՝ պիտի հա-

* ԹԻՄ. • Բ. • 5-9 :

† ԼՈՒԿ. • Գ. • 9, 10 :

մոզուիս թէ տասանորդը հիմա ալ կը պահանջուի՝ ճիշտ ինչպէս որ հին տնտեսութեան ատենը։ Քրիստոս կ’ըսէ, “Եհա՛ ասանկ ալ ձեր մէջէն ամէն մէկը՝ թէ որ իր բոլոր ստացուածքէն ետ չը կենայ, չը կրնար իմաշակերտս ըլլալ։”* Քու անձդ՝ քու ստացուածքդ՝ քուկդ չէ, “Քանզի գնով ծախու առնուեցաք։” Դուն միայն Մատուծոյ շնորհացը տնտեսը ըլլալու ես աս աշխարհիս մէջ։ Պատանին քեզի խրատ ըլլայ, որնոր աս տնօրէնութիւնը չնդունելով՝ տրտմած գնաց։ “Բայց ինչպէս որ ամէն բանով առատացած էք դուք, (հաւատքով՝ ու խօսքով՝ ու գիտութիւնով՝ և ամէն ջանքով՝ ու ձեզմէ մեր վրայ եղած սիրովը,) նայեցէք որ ատ շնորհքով ալ առատանաք։”† Եւ Մատուծոյ օրհնու-

* ԼՈՒԿ. • ԺԳ. • 33 :

† Բ. • Գ. • 7 :

Թիւնը պիտի իջնայ ու հանգչի քու վրադ : “ Բոլոր տասանորդները զանձատունը տարէք, որ իմ տանս մէջ պաշար ըլլայ . եւ ասով զիս փորձեցէք, կ'ըսէ զօրաց Տէրը, Թէ արդեօք ձեզի երկինքին պատուհանները չե՞մ բանար, ու ձեզի օրհնութիւն Թափեր, այնպէս որ՝ անոր բաւական տեղ չըլլայ : ” * Զե՞ս կարծեր որ քու ուրախութիւնդ Տէրոջմով պիտի աւելնայ, ամէն սիրոյ նշան անոր մատուցանելովդ, և ամէն որդիական հնազանդութեան գործով դէպ'ի քու երկնաւոր Հայրդ . այո՛, անտարակոյս պիտի աւելցնէ քու ուրախութիւնդ . և աս ուրախութիւնը պիտի ըլլայ քեզի սփոփանաց և զօրութեան աղբիւր մը, Թէ քու անձիդ՝ և Թէ ուրիշ շատերուն : Ար յորդորեմ՝ քեզ որ չէ

Թէ միայն դուն ընես աս բանը՝ այլ ուրիշներն ալ համոզես որ իրենց ստացուածքին տասանորդը տան Քրիստոսի գործին համար :

Երգ՝ սիրելիս, միայն կը մնայ ինծի քու աչքդ ուղղել ան խիստ մեծ վարձքին՝ որն որ Տէրը խոստացեր է քեզի, Թէ որ մինչև 'ի մահ հաւատարիմ ըլլաս իր սուրբ ծառայութեանը մէջ : “ Մինչև 'ի մահ հաւատարիմ եղիւր, ու քեզի կենաց պսակը պիտի տամ : ” * Ասան զի Որդին մարդոյ իր Հօրը փառքովը պիտի գայ իր հրեշտակներուն հետ . և ան ատենը ամէն մէկուն իր գործքերուն համեմատ հատուցում պիտի ընէ : ” †

Մի՛ մոռնար կ'աղաչեմ, Թէ Ես տուծոյ աչքը ամէն ատեն քու վրադ

է. ամէն անգամ որ մեղաւորի մը հետ կը խօսիս իր հոգիին վրայով, ամէն անգամ որ մէկու մը Սուրբ Գիրք կը կարդաս, ամէն անգամ որ կը համոզես մէկը կարդալ սորվելու և կը սորվեցնես. ամէն անգամ որ իր թագաւորութեանը գալստեանը համար աղօթք կ'ընես՝ Խոյն էլ Կրօն էլ: “Դուն խորհրդով մեծ, ու գործքով զօրաւոր ես, այնպէս որ ամէն մէկուն իր ճամբաներուն համեմատ հատուցում ընելու համար՝ քու աչքերդ մարդոց որդիներուն բոլոր ճամբաներուն վրայ բաց է:” * Ամէն քու թափած արցունքներդ, ամէն անկեղծ փափաքներդ, ամէն անձնուրացութիւններդ ու հնազանդութիւններդ՝ իր գրքին մէջ գրուած է, և վերջին օրը բոլորը պիտի յիշէ: “Քանզի Աստուած

ամէն գործքը՝ ամէն ծածուկ բաներու հետ՝ թէ՛ բարին և թէ՛ չարը՝ դատաստանի պիտի բերէ:” *

Ուստի խիստ հարկաւոր է որ աս ճշմարտութիւնները աչքիդ առջևը պահես, և ասանկ խորհրդածութիւն ընես, “Ես օր մը իմ դատաւորիս առջևը պիտի կայնիմ, և ամէն խօսքիս՝ խորհուրդիս և զգացումիս, անմահ հոգեոց վրայ ունեցած բոլոր ազդեցութեանս, բոլոր ժամանակիս՝ զօրութեանս՝ և տաղանդներուս համար, ամէն ըրածներուս և զանցառութիւններուս համար, իրեն հաշիւ պիտի տամ:”

Ես ալ Պետրոս առաքեալին պէս կը յորդորեմ քեզ, “Թէ որ Հայր կը կոչէք անկապ՝ որ առանց ահառութեան կը դատէ ամէն մէկուն գործքին համեմատ, ուրեմն ձեր պան-

դիտութեան ժամանակը վախով անցուցէք:” * Եւ թէ որ Եստուծոյ շնորհքովը քու կարողութեանդ չափ կը ծառայես անոր՝ ուրախ եղի՛ր, սիրելի, ան ճոխ վարձքին յոյսովը՝ որ կ'սպասէ քեզի գալու աշխարհին մէջ. ամենեւին քու արդարութեան գործքերուդ համար չի պիտի տրուի աս վարձքը՝ այլ բուն իր ձրի շնորհքովը և առատ ողորմութեամբը, իբրեւ սիրոյ նշան մը՝ քու հնազանդութեանդ վրայ ունեցած իր հաճութիւնը:

Ե՛նչ ուրախութեամբ պիտի լսես ան սքանչելի խօսքերը, “Եկէ՛ք իմ Հօրս օրհնածները, աշխարհի սկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած թագաւորութիւնը ժառանգեցէք:”† Ո՛հ, իմ սիրելի աշակերտս, կ'աղաչեմ որ չը զրկուիս աս վարձքէն.

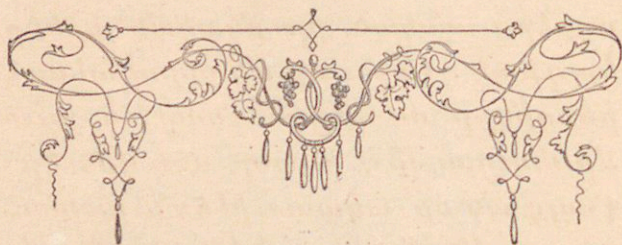
* Թիմ. • Թ • 17 :

† Սաղմ. • Թ • 34 :

արթուն կեցիր, պատերազմէ, աշխատէ, աղօթէ, ամէն օր թէ՛ քու հոգիիդ համար՝ և թէ՛ ուրիշներուն: Չես գիտեր թէ ո՛րչափ շուտ պիտի գայ Տէրը քեզ կանչելու: “Ե՛հա՛ ես շուտով կուգամ, և իմ վարձքս իմ հետս է՝ ամէն մէկուն իր գործքին համեմատ հատուցանելու:” * Ուստի անանկ ապրէ՛ և անանկ աշխատէ՝ որ վերջապէս ըսուի քեզի համար, “Եպրիս՝ բարի՛ ու հաւատարիմ ծառայ, դուն որ քիչ բանին մէջ հաւատարիմ եղար, քեզ շատ բաներու վրայ պիտի կեցընեմ. մտիր քու Տէրոջդ ուրախութեանը մէջ:”†

* Յայտ. • Թ • 12 :

† Սաղմ. • Թ • 21 :

ԳԼ . ԺԴ

ՎՆԻՐՔԱՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ՝

Վերջապէս, սիրելիս, բոլոր տուած խրատներուս վրայ կ'ուզեմ յորդորել քեզ որ ամէն աս բաներուն մէջ պակաս չգտնուիս, որոնք Աստուծոյ քեզմէ պահանջելը՝ Սուրբ Գրոց շատ վկայութիւններովը հաստատեր եմ: “Բայց խօսքը կատարողներ եղիք, և չէ թէ միայն լսողքին՝ ինքզինքնիդ խաբելով: Ինչու որ եթէ մէկը միայն լսող ըլլայ խօսքին՝ ու կատարող չըլլայ, անիկայ նման է մարդու մը՝ որ հայելիի մէջ

աչքերը տնկած իր բնական երեսը կը դիտէ. Ինչու որ դիտելով տեսաւ ինքզինքը՝ ու անցաւ գնաց, և շուտ մը մոռցաւ թէ ինտոր մէկ մըն էր: Բայց ան որ ազատութեան կատարեալ օրէնքին աչք տնկելով կը նայի, ու անոր մէջը կը կենայ, անիկայ խօսքը լսող ու մոռցող չըլլալով՝ հապա գործը կատարող, երանելի պիտի ըլլայ իր կատարելուն մէջ:” * Վախցիր, որ չըլլայ թէ քու վրադ Քրիստոսի դաւանութեան տերեւները միայն գտնուի, և անէծքի տակ իյնաս թղենիին պէս, “Ու ճամբուն վրայ թղենի մը տեսնելով՝ քովը գնաց, և անոր վրայ տերեւներէն ի դատ բան մը չը գտաւ. ու ըսաւ անոր. Եսկէ ետեւ քեզմէ պտուղ չըլլայ յաւիտեան. և իսկոյն թղենին չորցաւ:” †

* Յով. 8 . 12 . 22-25 .

† Մատթ. 23 . 19 .

Ա՛րսե՞ս, մի՞թէ՛ ես խմեղքօրս պա-
հապա՞նն եմ. կը պատասխանեմ,
ա՛յո, Եստուած աս գործը քեզմէ կը
պահանջէ. ետ մի՛ դառնար, մինչև
անգամ ետ մի՛ նայիր: “Ոչ մէկը՝ որ
ձեռքը մաճին վրայ կը դնէ ու ետին
կը նայի, Եստուծոյ թագաւորու-
թեանը յարմար է:”* “Երգարը
հաւատքէն պիտի ապրի. ու թէ որ
մէկը ետ քաշուի, իմ հոգիս անոր
չի հաճիր:”†

Եթէ կը խորհիս թէ՛ դուն չես
կրնար աս խեղճութիւնը տանիլ, և
աւելի շահաւոր՝ աշխարհային գործ
մը կը փնտռես թէ քեզի և թէ քու
ընկերիդ համար՝ որ աւելի հանգիստ
ու պատուաւոր ըլլաք՝ նորէն կ'զգու-
շացնեմ քեզ, վախցի՛ր, աս սատա-
նային թելադրութիւնն է: Դուն
քու անձդ կ'ուզես ապրեցնել, սա-

* Դ. Գ. Թ. 62 :

† Լ. Բ. Ժ. 38 :

կայն ասանկով՝ միայն կը կորսնցն-
ես, մեր Տէրոջը ըսածին պէս:
Գլթա՛ անոնց վրայ, որոնց աչքերը
ասանկ կուրցած է աս աշխարհիս
իշխանին ձեռքովը: “Եղէկ էր ա-
նոնց՝ որ բնաւ արդարութեան ճամ-
բան ճանչցած չըլլային, քան թէ
ճանչնալով ետ դառնային ան սուրբ
պատուիրանքէն՝ որ իրենց յանձ-
նուեցաւ:”* Ո՛հ, ո՛րչափ բան կը
կորսնցնեն, “Վասն զի ինչ որ մէկ
մարդ մը կը սերմանէ՝ նոյնը պիտի
հնձէ:” Ի՞նչ պատասխան պիտի
տան Տէրոջը վերջին օրը երբոր ա-
նոնցմէ հաշիւ ուզէ:

Միշտ յիշէ որ ազահը՝ արծա-
թասէրը ամենալատ մարդոց կար-
գը դասուած են Եստուծոյ խօսքին
մէջ: Ար կարծես թէ երկինքին
մէջ պիտի զղջա՞ս մէկ անձնուրաց-

* Բ. Գ. Թ. 21 :

գործիդ կամ փրկչիդ համար քաշած մէկ նեղութեանդ համար. ո՛չ, ամենևին. ուրախութեան աղբիւր մը պիտի ըլլայ քեզի յաւիտենական դարերուն մէջ:

“Ուստի ես միշտ աս բաները միտքերնիդ ձգելու վրայով զանցառու պիտի չըլլամ, թէև գիտէք՝ և հաստատուած էք ներկայ ճշմարտութեանս վրայ: Եւ իրաւունք կը սեպեմ, թէ քանի որ աս մարմինիս մէջն եմ՝ մտքերնիդ ձգելով ձեզ արթնցնեմ:” * “Եւ աս բանիս համար բոլոր ջանքերնիդ դրած՝ ձեր հաւատքին վրայ առաքինութիւն աւելցուցէք, ու առաքինութեանը վրայ՝ գիտութիւն, և գիտութեանը վրայ՝ ժուժկալութիւն, և ժուժկալութեանը վրայ՝ համբերութիւն, և համբերութեանը վրայ՝ աստուած-

* Բ Գլխ. Թ. 12, 13.

պաշտութիւն, և աստուածապաշտութեանը վրայ՝ եղբայրսիրութիւն, ու եղբայրսիրութեանը վրայ՝ սէր: Ասան զի քանի որ աս բաները ձեր վրայ կը գտնուին ու կ'աճին, պարապ ու անպտուղ չեն ըներ ձեզ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսը ճաննալուն մէջ:” * “Օգուշացէ՛ք ձեր անձերուն որ աշխատանքնիս չը կորսնցնենք, հապա որ լմամ վարձք առնենք:” † “Ամէն բան փորձեցէք, բարին ամուր բռնեցէք: Ամէն տեսակ գէշ բաներէն ետ կեցէք: Եւ ինքը խաղաղութեան Աստուածը ձեզ բոլորովին սուրբ ընէ, ու ձեր բոլոր հոգին և շունջը ու մարմինը անարատ պահուի մինչև մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի գալու ատենը: Հաւատարիմ է ան՝ որ ձեզ կանչեց, որ ինքը պիտի կատարէ ալ:” ‡

* Բ Գլխ. Թ. 5-8: † Բ Հովհ. 8: ‡ Թ ԹԻՄ. Ե. 21-24.

Ուստի կ'աղաչեմ ձեզի ամէնուդ, սիրելիներս՝ որ աս գերբը կը կար- դար՝

“Մտուծոյ ողորմութեամբը, որ ձեր մարմինները ընծայէք կեն-
դանի զոհ մը՝ Սուրբ Մտուծոյ հաճելի, որ է ձեր բանաւոր պաշտօնը.
Եւ մի՛ կերպարանիք աս աշխարհիս կերպարանքովը, հապա ձեր մարմին
նարողութեամբը նորոգուեցէք, որ քննէք թէ ի՞նչ է Մտուծոյ
կամբը, ան որ բարի ու հաճելի և կատարեալ է: Վասնզի ինծի
տրուած Մտուծոյ շնորհքովը աս կ'ըսեմ՝ ձեր մեծը եղող ամէն մէկուն,
որ արժան եղածը մտածելէն աւելի բան չմտածէ. հապա զգաստ կե-
նալ մտածէ. ինտոր որ Մտուած ամէն մէկուն բաժնեց հաւատքին
չափը: Այսին զի ինչպէս որ մէկ մարմին մէջ շատ անդամներ ու-
նինք, ու ան ամէն անդամները մի և նոյն գործը չունին. Բոսնի ալ
մենք շատուորներս մէկ մարմին մըն ենք՝ Վրիստոսով, և ամէն մէկեր-
նիս իրարու անդամներ ենք: Ուստի մենք զանազան պարզենք ունե-
նալով ան շնորհքին համեմատ որ մեզի տրուած է. թէ որ մարդա-
բէութիւն՝ հաւատքին չափովը զործածենք. (Թէ որ սպասաւորու-
թիւն՝ սպասաւորութեան մէջ ըլլանք. թէ ան որ կը սորվեցնեն՝ սոր-
վեցնելու ետեւ ըլլայ, (Թէ ան որ կը յորդորէ՝ յորդորելու ետեւ.
ան որ կը բաշխէ՝ առատամտութեամբ թող ընէ, ան որ վերակայու-
է՝ ջանքով, ան որ կ'ողորմի՝ յօժարութեամբ. Սէրը առանց կեղծա-
ւորութեան ըլլայ, չարէն զգուշելով՝ բարիին յարելով. Եղբայրի-
րութեան մէջ իրարու վրայ զորովալից եղէք. պատուելու մէջ իրար-
մէ անցէք. ջանքի մէջ թուլասիրտ չըլլաք. հոգիով բորբոքեցէք.
Տէրոջը ծառայեցէք. Յոյսով ուրախ եղէք. ներութեան մէջ համ-
բերեցէք: Ետեւ աղօթքի կեցէք. Սուրբերուն պիտոյիցը հաղորդե-
ցէք. հիւրասիրութեան ետեւ եղէք. Չեղ հալածողները օրջեցէք.
օրջեցէք՝ ու մի անիծէք. Խնդացողներուն հետ խնդացէք, և լացող-

ներուն հետ լացէք. Իրարու վրայ մի և նոյն խորհուրդը ունեցէք.
ամբարտաւանութիւն մի ընէք, հապա խոնարհներուն հետ խոնարհե-
ցէք, ինքզինքնիդ իմաստունի տեղ մի դնէք. Չարութեան փախա-
րէն մէկուն չարութիւն մի՛ հատուցանէք. ամէն մարդոց առջևը բարի
բաներ ընելու հոգ տարէք: Որչափ որ կարեւրէ ձեզի՝ ամէն մարդոց
հետ խաղաղութիւն ունեցէք: Սիրելիք՝ վեժխնդրութիւն մի՛ ընէք
ձեր անձերուն համար, հապա բարկութեան տեղ տուէք. ինչու որ
զրուած է. Վեժխնդրութիւնը իմն է. ես պիտի հատուցանեմ
կ'ըսէ Տէրը: Ուստի թէ որ քու թշնամիդ անօթեցեր է՝ հնչ տուր
անոր. և թէ որ ծարաւ է՝ ջուր տուր անոր, քանզի աս ընելով՝ անոր
զիւնուն վրայ կրակի կայծեր պիտի դիզես: Չարէն մի՛ յաղթուիր,
հապա բարիով յաղթէ՝ չարին: ” — Լուով. ԺԷ:

“Իսկ զուր սիրելիներ՝ անձերնիդ շինելով ձեր ամենասուրբ հա-
ւատքին վրայ, և Սուրբ Լուովով աղօթք ընելով, Ենձերնիդ Մտու-
ծոյ սիրոյն մէջ պահեցէք, մեր Տէր Հիսուս Վրիստոսի ողորմութեանը
սպասելով յաւիտենական կենաց համար: Եւ խորութիւն ընելով՝
ոմանց ողորմեցէք. Եւ ոմանք վախով ազատեցէք՝ կրակէն յափըշտա-
կելով զանոնք, ատելով մարմինէն աղտոտուած հանգերձն ալ: Եւ
անոր՝ որ կարող է ձեզ ամբիժ պահէլ. և իր փառքին առջևը անարատ
կայեցընել ցնծութիւնով, Սի միայն Մտուծոյ մեր Վրեկէն՝ մեր Տէր
Հիսուս Վրիստոսին ձեռքովը փառք ու մեծութիւն, զօրութիւն ու
իշխանութիւն բոլոր դարերէն առաջ, և հիմա ու բոլոր դարերու մէջ.
ամէն: ” — Յոս. 20-25:

1220
1221

2013

0025344

442

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0025374

2010

0025343

441

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0025373

